

PATVIRTINTA
Lietuvos Respublikos ryšių
reguliavimo tarnybos tarybos
2023 m. gegužės 8 d. nutarimu
Nr. TN-189

**TRANSLIACIJŲ PERDAVIMO PRIEMONIŲ TEIKIMO PASLAUGŲ
RINKOS TYRIMO ATASKAITA**

TURINYS

TURINYS.....	2
1 ĮVADAS	3
1.1 ELEKTRONINIŲ RYŠIŲ RINKŲ TYRIMŲ TEISINIS PAGRINDAS LIETUVOS RESPUBLIKOJE	3
1.2 TRANSLIACIJŲ PERDAVIMO PRIEMONIŲ RINKOS TYRIMŲ APŽVALGA	3
1.3 TRANSLIACIJŲ PERDAVIMO PRIEMONIŲ RINKOS TYRIMO EIGA.....	4
2 TRANSLIACIJŲ PERDAVIMO PRIEMONIŲ RINKOS APIBRĖŽIMAS	5
2.1 TRANSLIACIJŲ PERDAVIMO PRIEMONIŲ RINKOS PRADINĖS PASLAUGOS APIBRĖŽIMAS	5
2.2 VERTIKALIAI SUSIJUSIOS MAŽMENINĖS VIEŠŲJŲ ELEKTRONINIŲ RYŠIŲ PASLAUGŲ RINKOS.....	9
2.2.1 Radijo ir televizijos transliacijų atskyrimas	9
2.2.2 Mažmeninės televizijos transliacijų rinkos apibrėžimas iki rinkos geografinės aprėpties vertinimo	10
2.2.2.1 Televizijos transliacijų pakeičiamumas paklausos atžvilgiu	10
2.2.2.2 Televizijos transliacijų pakeičiamumas pasiūlos atžvilgiu	18
2.2.3 Mažmeninės televizijos transliacijų rinkos geografinės aprėpties apibrėžimas.....	23
2.2.4 Mažmeninės televizijos transliacijų rinkos apibrėžimas	24
2.2.5 Tyrimas, ar konkurencija Televizijos transliacijų rinkoje yra veiksminga, ir konkurencijos problemų nustatymas	24
2.2.6 Tyrimas, ar konkurencija mažmeninėje Televizijos transliacijų rinkoje išliktų veiksminga, jei būtų panaikintas reguliavimas Transliacijų perdavimo priemonių rinkoje	28
2.2.7 Mažmeninės radijo transliacijų rinkos apibrėžimas iki rinkos geografinės aprėpties vertinimo	31
2.2.8 Mažmeninės radijo transliacijų rinkos geografinės aprėpties apibrėžimas	32
2.2.9 Mažmeninės radijo transliacijų rinkos apibrėžimas	33
2.2.10 Tyrimas, ar konkurencija mažmeninėje Radijo transliacijų rinkoje yra veiksminga, ir konkurencijos problemų nustatymas	33
2.2.11 Tyrimas, ar konkurencija mažmeninėje Radijo transliacijų rinkoje išliktų veiksminga, jei būtų panaikintas reguliavimas Transliacijų perdavimo priemonių rinkoje	35
2.3 TRANSLIACIJŲ PERDAVIMO PRIEMONIŲ RINKOS APIBRĖŽIMAS IKI TRANSLIACIJŲ PERDAVIMO PRIEMONIŲ RINKOS GEOGRAFINĖS APRĖPTIES VERTINIMO	36
2.3.1 Transliacijų perdavimo priemonių teikimo paslaugų tipai	37
2.3.1.1 TV priemonių teikimo paslaugos	37
2.3.1.2 Radijo priemonių teikimo paslaugos.....	43
2.3.2 Transliacijų perdavimo priemonių teikimo paslaugų tarpusavio pakeičiamumas	46
2.3.2.1 TV priemonių teikimo paslaugų pakeičiamumo Radijo priemonių teikimo paslaugomis analizė.....	47
2.3.2.2 Radijo priemonių teikimo paslaugų pakeičiamumo TV priemonių teikimo paslaugomis analizė.....	49
2.4 TRANSLIACIJŲ PERDAVIMO PRIEMONIŲ RINKOS GEOGRAFINĖS APRĖPTIES VERTINIMAS	51
2.4.1 Televizijos transliacijų perdavimo DVB-T tinklais, kabelinės televizijos tinklais, IPTV tinklais, palydovinio ryšio tinklais ir internetu priemonių teikimo paslaugų rinkos geografinės aprėpties vertinimas.....	51
2.4.2 Radijo transliacijų perdavimo antžeminio analoginio radijo tinklais priemonių teikimo paslaugų rinkos geografinės aprėpties vertinimas.....	52
2.5 TRANSLIACIJŲ PERDAVIMO PRIEMONIŲ RINKŲ APIBRĖŽIMAS	52
2.6 VERTINIMAS, AR TRANSLIACIJŲ PERDAVIMO PRIEMONIŲ RINKŲ CHARAKTERISTIKOS GALI PATEISINTI ĮPAREIGOJIMŲ, NURODYTŲ ĮSTATYMO 17 STRAIPSNYJE, TAIKYMĄ	53
2.6.1 Vertinimas, ar Televizijos priemonių rinkos charakteristikos gali pateisinti įpareigojimų, nurodytų Įstatymo 17 straipsnyje, taikymą.....	53
2.6.1.1 Pirmas kriterijus: kliūčių, kurios trukdo pradėti veikti atitinkamoje rinkoje ir (ar) vystytis konkurencijai joje, egzistavimas	53
2.6.1.2 Antras kriterijus: rinkos charakteristika ir struktūra, kuri nelemia veiksmingos konkurencijos atsiradimo tendencijos be poreikio taikyti įpareigojimus, nurodytus Įstatymo 17 straipsnyje	58
2.6.2 Vertinimas, ar Radijo priemonių rinkos charakteristikos gali pateisinti įpareigojimų, nurodytų Įstatymo 17 straipsnyje, taikymą	61
2.6.2.1 Pirmas kriterijus: kliūčių, kurios trukdo pradėti veikti atitinkamoje rinkoje ir (ar) vystytis konkurencijai joje, egzistavimas	61
2.6.2.2 Antras kriterijus: rinkos charakteristika ir struktūra, kuri nelemia veiksmingos konkurencijos atsiradimo tendencijos be poreikio taikyti įpareigojimus, nurodytus Įstatymo 17 straipsnyje	64
2.7 EX ANTE REGULIAVIMO PAGRINDIMAS	68
3 ĮPAREIGOJIMŲ RINKOSE NUSTATYMAS, KEITIMAS (IR) ARBA PANAIKINIMAS.....	69
4 PRIEDAI.....	71

1 ĮVADAS

1.1 Elektroninių ryšių rinkų tyrimų teisinis pagrindas Lietuvos Respublikoje

Lietuvos Respublikos ryšių reguliavimo tarnyba (toliau – RRT) elektroninių ryšių rinkos tyrimą atlieka vadovaudamasi Lietuvos Respublikos elektroninių ryšių įstatymo (toliau – Įstatymas) 16 straipsnio 1 dalimi. RRT atliekamo rinkos tyrimo tikslas – siekti, kad elektroninių ryšių srityje būtų užtikrinta veiksminga konkurencija, o didelę įtaką turintiems ūkio subjektams būtų užkirstas kelias piktnaudžiauti savo įtaka rinkoje.

RRT atlieka Transliacijų perdavimo priemonių teikimo paslaugų rinkos (toliau – Transliacijų perdavimo priemonių rinka) tyrimą vadovaudamasi:

1) Europos Komisijos 2020 m. gruodžio 18 d. priimta rekomendacija (ES) 2020/2245 dėl elektroninių ryšių sektoriaus atitinkamų produktų ir paslaugų rinkų, kurioms gali būti taikomas *ex ante* reguliavimas pagal 2018 m. gruodžio 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą (ES) 2018/1972, kuria nustatomas Europos elektroninių ryšių kodeksas (toliau – 2020 m. rekomendacija);

2) Įstatymu;

3) Elektroninių ryšių rinkos tyrimo taisyklėmis, patvirtintomis RRT direktoriaus 2004 m. rugsėjo 17 d. įsakymu Nr. 1V-297 „Dėl Rinkos tyrimo taisyklių patvirtinimo“ (toliau – Taisyklės);

4) RRT direktoriaus 2021 m. gruodžio 31 d. įsakymu Nr. (1.9E)1V-1187 „Dėl Transliacijų perdavimo priemonių teikimo paslaugų rinkos tyrimo“ (toliau – 2021 m. gruodžio 31 d. įsakymas Nr. (1.9E)1V-1187);

ir atsižvelgdama į:

1) 2018 m. Komisijos komunikatą 2018/C 159/01 Rinkos tyrimo ir didelės įtakos rinkoje vertinimo pagal ES elektroninių ryšių tinklų ir paslaugų reguliavimo sistemą gaires (toliau – Didelės įtakos rinkoje nustatymo gairės);

2) Europos reguliuotojų grupės (angl. *European Regulators Group*, ERG) bendrą poziciją dėl požiūrio į elektroninių ryšių tinklams ir paslaugoms tinkamas priemones naujoje reguliavimo sistemoje (ERG (03) 30 rev1 ir ERG (06) 33) (toliau – Bendra pozicija dėl priemonių);

3) Europos reguliuotojų grupės dokumentą „Trijų kriterijų taikymo gairės“ (angl. *Guidance on the application of the three criteria test*) (toliau – Trijų kriterijų taikymo gairės);

4) Lietuvos Respublikos visuomenės informavimo įstatymą (toliau – VII).

1.2 Transliacijų perdavimo priemonių rinkos tyrimų apžvalga

Laikotarpiu nuo 2013 m. rugsėjo 16 d. iki 2014 m. balandžio 30 d. buvo atliekamas pirmasis Transliacijų perdavimo priemonių rinkos tyrimas (tiriamasis laikotarpis: 2008 m. spalio 1 d. – 2012 m. gruodžio 31 d.) (toliau – 2014 m. rinkos tyrimas).

Atlikus 2014 m. rinkos tyrimą, RRT direktoriaus 2014 m. balandžio 28 d. įsakymu Nr. 1V-620 „Dėl Transliacijų perdavimo priemonių teikimo paslaugų rinkų apibrėžimo“ (toliau – 2014 m. balandžio 28 d. įsakymas Nr. 1V-620) buvo apibrėžtos šios Transliacijų perdavimo priemonių rinkos, kuriose reikalinga taikyti *ex ante* reguliavimą:

1. Radijo transliacijų perdavimo antžemiais tinklais priemonių teikimo paslaugų, teikiamų Lietuvos Respublikos teritorijoje, rinka (toliau – 2014 m. radijo priemonių rinka);

2. Televizijos transliacijų perdavimo antžemiais tinklais priemonių teikimo paslaugų, teikiamų Lietuvos Respublikos teritorijoje, rinka (toliau – 2014 m. DVB-T priemonių rinka);

RRT AB Lietuvos radijo ir televizijos centrą (toliau – Telecentras) pripažino ūkio subjektu, turinčiu didelę įtaką aukščiau nurodytose Transliacijų perdavimo priemonių rinkose šiais įsakymais:

1. RRT direktoriaus 2014 m. balandžio 28 d. įsakymu Nr. 1V-621 „Dėl ūkio subjekto AB Lietuvos radijo ir televizijos centro, turinčio didelę įtaką Radijo transliacijų perdavimo antžemiais tinklais priemonių teikimo paslaugų, teikiamų Lietuvos Respublikos teritorijoje, rinkoje“ (toliau –

2014 m. balandžio 28 d. įsakymas Nr. 1V-621), kuriuo ūkio subjektas Telecentras pripažintas turinčiu didelę įtaką 2014 m. radijo priemonių rinkoje.

2. RRT direktoriaus 2014 m. balandžio 28 d. įsakymu Nr. 1V-622 „Dėl ūkio subjekto AB Lietuvos radijo ir televizijos centro, turinčio didelę įtaką Televizijos transliacijų perdavimo antžeminiams tinklais priemonių teikimo paslaugų, teikiamų Lietuvos Respublikos teritorijoje, rinkoje“ (toliau – 2014 m. balandžio 28 d. įsakymas Nr. 1V-622), kuriuo ūkio subjektas Telecentras pripažintas turinčiu didelę įtaką 2014 m. DVB-T priemonių rinkoje.

Minėtose rinkose ūkio subjektui Telecentrai buvo nustatyti šie įpareigojimai: įpareigojimas suteikti prieigą, nediskriminavimo įpareigojimas, skaidrumo įpareigojimas, kainų kontrolės ir sąnaudų apskaitos įpareigojimai, apskaitos atskyrimo įpareigojimas.

2016 m. atlikusi antrą Transliacijų perdavimo priemonių rinkos tyrimą (tiriamasis laikotarpis buvo 2013 m. sausio 1 d. – 2016 m. kovo 31 d.), RRT pripažino ūkio subjektą Telecentrą turintį didelę įtaką Radijo transliacijų perdavimo antžeminiams tinklais priemonių teikimo paslaugų, teikiamų Lietuvos Respublikos teritorijoje, rinkoje ir Televizijos transliacijų perdavimo antžeminiams tinklais priemonių teikimo paslaugų, teikiamų Lietuvos Respublikos teritorijoje, rinkoje. Šio tyrimo rezultatai patvirtinti RRT direktoriaus 2017 m. birželio 23 d. įsakymu Nr. 1V-629 „Dėl ūkio subjekto AB Lietuvos radijo ir televizijos centro, turinčio didelę įtaką Radijo transliacijų perdavimo analoginio antžeminio radijo tinklais priemonių teikimo paslaugų rinkoje, kurios geografinė teritorija yra Lietuvos Respublikos teritorija“ (toliau – 2017 m. birželio 23 d. įsakymas Nr. 1V-629) ir RRT direktoriaus 2017 m. birželio 23 d. įsakymu Nr. 1V-630 „Dėl ūkio subjekto AB Lietuvos radijo ir televizijos centro, turinčio didelę įtaką Televizijos transliacijų perdavimo skaitmeninės antžeminės televizijos tinklais priemonių teikimo paslaugų rinkoje, kurios geografinė teritorija yra Lietuvos Respublikos teritorija“ (toliau – 2017 m. birželio 23 d. įsakymas Nr. 1V-630). Antro Transliacijų perdavimo priemonių rinkos tyrimo metu RRT minėtam ūkio subjektui pakeitė pirmo Transliacijų perdavimo priemonių rinkos tyrimo metu nustatytus įpareigojimus.

Šis (trečias) Transliacijų perdavimo priemonių rinkos tyrimas pradėtas RRT iniciatyva, vadovaujantis Įstatymo 16 straipsnio 4 dalies 3 punktu ir 2021 m. gruodžio 31 d. įsakymu Nr. (1.9E)1V-1187.

1.3 Transliacijų perdavimo priemonių rinkos tyrimo eiga

Transliacijų perdavimo priemonių rinkos tyrimo tiriamasis laikotarpis yra 2016 m. balandžio 1 d. – 2021 m. gruodžio 31 d. (toliau – tiriamasis laikotarpis).

Pagal Įstatymo 16 straipsnio 2 dalį, Transliacijų perdavimo priemonių rinkos tyrimo procedūrą sudaro šie etapai:

1. atitinkamų rinkų, kurių charakteristikos gali pateisinti įpareigojimų, nurodytų Įstatymo 17 straipsnyje, taikymą, apibrėžimas;

2. tyrimo, ar konkurencija atitinkamose rinkose yra veiksminga ir, jeigu konkurencija nėra veiksminga, didelę įtaką atitinkamoje rinkoje turinčių ūkio subjektų įvardijimas;

3. Įstatymo 17 straipsnyje nurodytų įpareigojimų nustatymas, pakeitimas ir (arba) panaikinimas didelę įtaką atitinkamoje rinkoje turintiems ūkio subjektams.

Pagal 2020 m. rekomendacijos preambulės 22 konstatuojamąją dalį, nacionalinės reguliavimo institucijos, nustatydamos kitas rinkas nei 2020 m. rekomendacijos priede nurodytos rinkos, turi atlikti Trijų kriterijų taikymo gairėse nurodytą trijų kriterijų testą, kad būtų įrodyta, jog *ex ante* reguliavimas yra būtinas. Įrodžius, kad nagrinėjama rinka tenkina visus tris trijų kriterijų testo vertinimo kriterijus, ji laikoma rinka, kurioje gali būti taikomas *ex ante* reguliavimas.

RRT, siekdama surinkti Transliacijų perdavimo priemonių rinkos tyrimui reikalingą informaciją, apklausė 42 respondentus, teikiančius arba gaunančius radijo transliacijų perdavimo priemonių teikimo paslaugas ir 16 respondentų, teikiančių arba gaunančių televizijos transliacijų perdavimo priemonių teikimo paslaugas.

Pagal Taisyklių 8 punktą, „Tarnyba, atlikdama rinkos tyrimą, gali naudotis bet kuria turima ar prieinama informacija apie atitinkamą rinką ir (ar) ūkio subjektus, taip pat ir kitų rinkos tyrimų metu surinkta informacija, ūkio subjektų pareikštais vertinimais, kita informacija, reikalinga rinkos tyrimui atlikti“. Atsižvelgiant į tai, šiam Transliacijų perdavimo priemonių rinkos tyrimui atlikti naudojama anketose¹ pateikta informacija ir duomenys, kitų RRT atliktų rinkų tyrimų metu surinkta informacija, Bendrųjų vertimosi elektroninių ryšių veikla sąlygų aprašo, patvirtinto RRT direktoriaus 2005 m. balandžio 8 d. įsakymu Nr. 1V-340 „Dėl Bendrųjų vertimosi elektroninių ryšių veikla sąlygų aprašo patvirtinimo“, nustatyta tvarka ir sąlygomis pateikta informacija, taip pat kita RRT turima ar viešai paskelbta informacija.

2 TRANSLIACIJŲ PERDAVIMO PRIEMONIŲ RINKOS APIBRĖŽIMAS

Pirmajame Transliacijų perdavimo priemonių rinkos tyrimo procedūros etape atliekami tokie veiksmai:

1. atitinkamų rinkų apibrėžimas iki atitinkamos rinkos geografinės aprėpties vertinimo;
2. atitinkamų rinkų geografinės aprėpties vertinimas;
3. atitinkamų rinkų apibrėžimas;
4. vertinimas, ar atitinkamų rinkų charakteristikos gali pateisinti įpareigojimų, nurodytų Įstatymo 17 straipsnyje, taikymą;
5. rinkų, kurių charakteristikos gali pateisinti įpareigojimų, nurodytų Įstatymo 17 straipsnyje, taikymą, apibrėžimas.

RRT, apibrėždama Transliacijų perdavimo priemonių rinkas, vadovaujasi technologinio neutralumo principu, kuris reiškia, kad teisės normos turi būti taikomos atsižvelgiant į tikslus, kurių siekiama atitinkamomis teisės normomis, ir stengiantis, kad, kiek tai pagrįsta, vien tik dėl jų taikymo nebūtų skatinamas arba diskriminuojamas konkrečių technologijų naudojimas, taip pat kad teisės normos būtų taikomos kiek įmanoma neatsižvelgiant į technologijas, kurios naudojamos su konkrečiu teisiniu santykiu susijusiems elektroninių ryšių tinklams ar elektroninių ryšių paslaugoms teikti (Įstatymo 2 straipsnio 2 dalis).

2.1 Transliacijų perdavimo priemonių rinkos pradinės paslaugos apibrėžimas

Šiame rinkos tyrimo naudojamos šios sąvokos:

1. radijo transliacija, atitinkanti VII 2 straipsnio 45 dalyje nurodytą radijo programos sąvoką²;
2. radijo transliacijų teikimas, atitinkantis VII 2 straipsnio 46 dalyje nurodytą radijo programų transliavimo³ ir VII 2 straipsnio 55 dalyje nurodytą retransliavimo⁴, kiek tai susiję su retransliuojamų radijo programų skleidimu visuomenei, sąvokas;

¹ Televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais paslaugų, skirtų turinio paslaugoms galutiniams vartotojams teikti, rinkos tyrimo ir Televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugų rinkos tyrimo bei Radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugų rinkos tyrimo anketos, pateiktos rinkos dalyviams 2022 m. sausio 17 d.

² Radijo programa – radijo transliuotojo transliuojamų programų, skleidžiamų visuomenei elektroninių ryšių tinklais, visuma.

³ Radijo programų transliavimas yra visuomenės informavimo paslauga, kurią teikia radijo programų transliuotojas, skirta klausyti programoms pagal programų tvarkaraštį jų transliavimo metu.

⁴ Retransliavimas – transliuojamų radijo ir (ar) televizijos programų ar atskirų programų parinkimas, teikimas skleisti ir skleidimas visuomenei, šiuo tikslu jas priimant ir tuo pačiu metu nepakeistas perduodant visuomenei elektroninių ryšių tinklais arba techninėmis ir (ar) programinėmis priemonėmis sudarant visuomenei galimybę priimti elektroninių ryšių tinklais perduodamas sąlygine prieiga apsaugotas radijo ir (ar) televizijos programos ar atskiras programos.

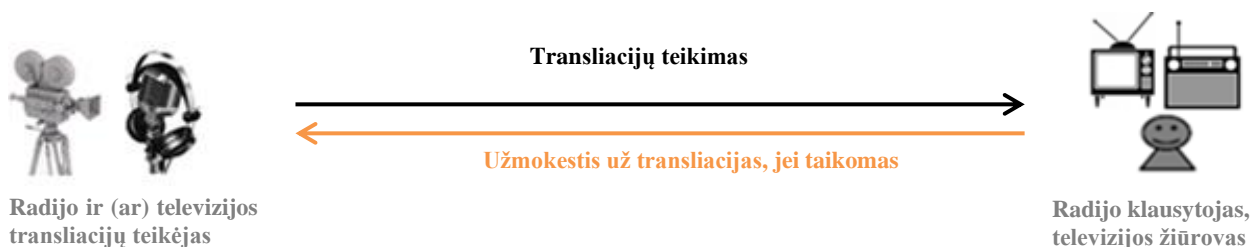
3. radijo transliacijų teikėjas, atitinkantis VII 2 straipsnio 47 dalyje nurodytą radijo programų transliuotojo⁵ ir VII 2 straipsnio 57 dalyje nurodytą retransliuotojo⁶, kiek tai susiję su retransliuojamų radijo programų skleidimu visuomenei, sąvokas;

4. televizijos transliacija, atitinkanti VII 2 straipsnio 63 dalyje nurodytą televizijos programos sąvoką⁷;

5. televizijos transliacijų teikimas, atitinkantis VII 2 straipsnio 66 dalyje nurodytą televizijos programų transliavimo⁸ ir VII 2 straipsnio 55 dalyje nurodytą retransliavimo, kiek tai susiję su retransliuojamų televizijos programų skleidimu visuomenei, sąvokas;

6. televizijos transliacijų teikėjas, atitinkantis VII 2 straipsnio 67 dalyje nurodytą televizijos programų transliuotojo⁹ ir VII 2 straipsnio 57 dalyje nurodytą retransliuotojo, kiek tai susiję su retransliuojamų televizijos programų skleidimu visuomenei, sąvokas.

Radijo transliacijų teikėjų teikiamas radijo transliacijas gauna (perka, jei jos yra mokamos) radijo klausytojai. Televizijos transliacijų teikėjų teikiamas televizijos transliacijas gauna (perka, jei jos yra mokamos) televizijos žiūrovai (žr. 1 pav.). Radijo klausytojai ir televizijos žiūrovai yra galutiniai viešųjų elektroninių ryšių paslaugų gavėjai¹⁰ (toliau – galutiniai paslaugų gavėjai), todėl radijo ir televizijos transliacijų (toliau abi kartu – transliacijos) teikimo paslaugos yra laikomos mažmeninėmis paslaugomis.

1 pav. Transliacijų teikimas

Šaltinis: RRT

Transliacijos radijo klausytojams ir televizijos žiūrovams yra perduodamos naudojant elektroninių ryšių paslaugas¹¹ – transliacijų perdavimo paslaugas. Radijo transliacijos radijo klausytojams perduodamos naudojant radijo transliacijų perdavimo paslaugas, atitinkamai televizijos transliacijos televizijos žiūrovams yra perduodamos naudojant televizijos transliacijų perdavimo paslaugas. Suformuojama tokia paslaugų grandinė: radijo ir (ar) televizijos transliacijų teikėjai teikia

⁵ Radijo programų transliuotojas yra radijo programų transliavimo paslaugų teikėjas, kuriam tenka redakcinė atsakomybė už radijo programų turinio parinkimą ir jo išdėstymą radijo programų tvarkaraštyje ir kuris kuria, rengia radijo programas ir (ar) atskiras programas ir jas perduoda visuomenei arba leidžia kitam asmeniui nepakeistas perduoti visuomenei.

⁶ Retransliuotojas – asmuo, kuris retransliuoja visuomenei nepakeistas transliuojamas radijo ir (ar) televizijos programas arba atskiras programas.

⁷ Televizijos programa – televizijos programų transliuotojo transliuojamų programų, skleidžiamų visuomenei elektroninių ryšių tinklais, visuma.

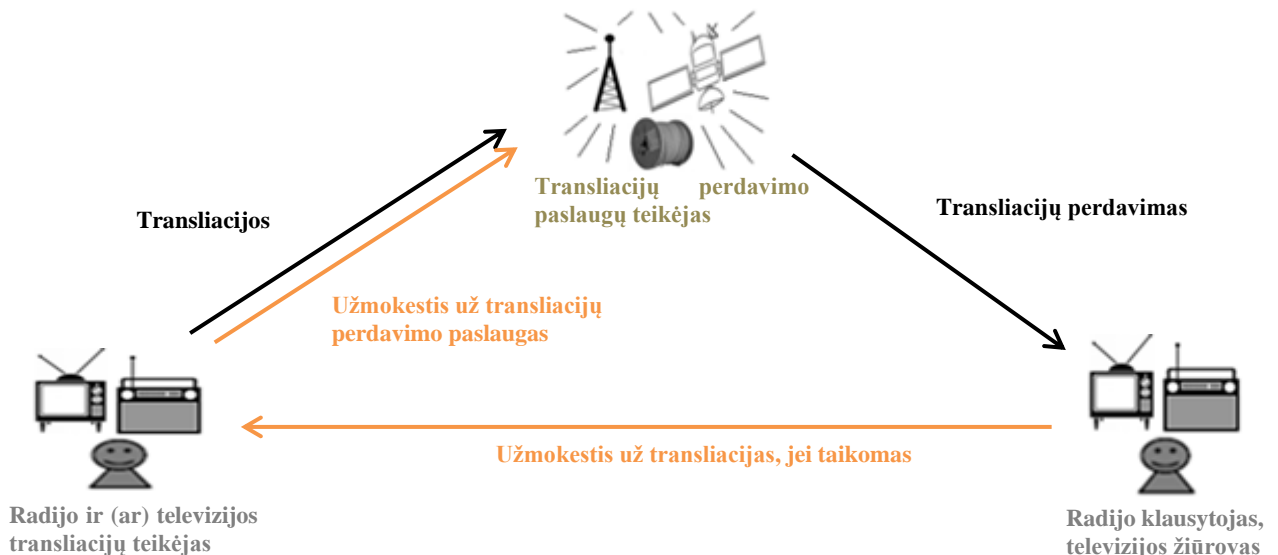
⁸ Televizijos programų transliavimas yra visuomenės informavimo audiovizualinėmis priemonėmis paslauga, kurią teikia visuomenės informavimo audiovizualinėmis priemonėmis paslaugų teikėjas, skirta programoms žiūrėti pagal programų tvarkaraštį jų transliavimo metu.

⁹ Televizijos programų transliuotojas – televizijos programų transliavimo paslaugų teikėjas, kuriam tenka redakcinė atsakomybė už visuomenės informavimo audiovizualinėmis priemonėmis paslaugos turinio parinkimą ir jo išdėstymą televizijos programų tvarkaraštyje ir kuris kuria, rengia televizijos programas ir (ar) atskiras programas ir jas perduoda visuomenei arba leidžia kitam asmeniui nepakeistas perduoti visuomenei.

¹⁰ „Galutinis viešųjų elektroninių ryšių paslaugų gavėjas – viešųjų elektroninių ryšių paslaugų gavėjas, kuris neteikia viešųjų elektroninių ryšių tinklų ar viešųjų elektroninių ryšių paslaugų.“ (Istatymo 3 straipsnio 25 dalis)

¹¹ Angl. *Electronic communications services exclude services providing or exercising control over content transmitted using electronic communications networks and services. The provision of broadcasting content therefore lies outside the scope of this regulatory framework. On the other hand, the transmission of content constitutes an electronic communication service and networks used for such transmission likewise constitute electronic communications networks and therefore these services and networks are within the scope of the regulatory framework.*

transliacijas radijo klausytojams ir (ar) televizijos žiūrovams. Tam, kad transliacijos pasiektų šių paslaugų gavėjus, transliacijų teikėjai perka transliacijų perdavimo paslaugas iš transliacijų perdavimo paslaugų teikėjų, kurie elektroninių ryšių tinklais perduoda transliacijas radijo klausytojams ir (ar) televizijos žiūrovams (žr. 2 pav.).

2 pav. Transliacijų teikimo ir transliacijų perdavimo paslaugos
Šaltinis: RRT

Praktikoje pasitaiko atvejų, kai radijo ir (ar) televizijos transliacijų teikėjai yra ir transliacijų perdavimo paslaugų teikėjai, tuomet laikoma, kad šie asmenys transliacijų perdavimo paslaugas teikia sau.

Įstatymo 3 straipsnio 21 dalyje nustatyta, kad elektroninių ryšių veikla apima elektroninių ryšių tinklų ir (arba) elektroninių ryšių paslaugų teikimą. Įstatymo 3 straipsnio 17 dalyje nurodyta, kad elektroninių ryšių paslauga yra elektroninių ryšių tinklais paprastai už atlygį teikiama paslauga, kurią visiškai ar daugiausia sudaro signalų perdavimas, kaip antai perdavimas (siuntimo) paslauga, naudojamas įrenginių tarpusavio sąveikos paslaugai teikti ar transliavimui (retransliavimui).

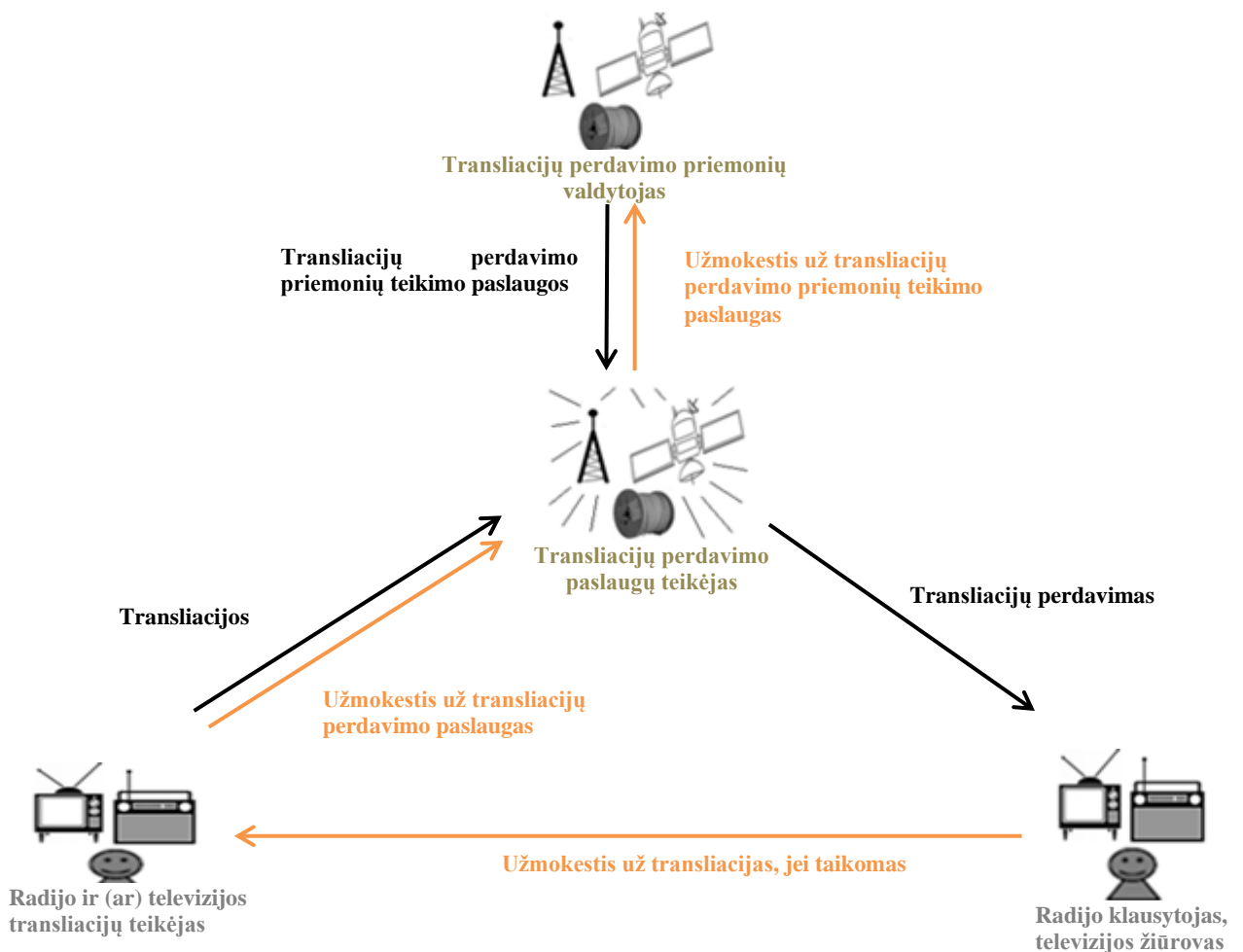
Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, laikytina, kad transliacijų perdavimo paslauga yra elektroninių ryšių paslauga, skirta radijo ir (ar) televizijos transliacijoms perduoti radijo klausytojams arba televizijos žiūrovams į jų galinius įrenginius. Transliacijų perdavimo paslauga yra didmeninė paslauga.

Transliacijos į galinius įrenginius yra perduodamos elektroninių ryšių tinklais. Įstatymo 3 straipsnio 18 dalyje elektroninių ryšių tinklas apibrėžiamas kaip „*signalų perdavimo sistemos, nesvarbu, ar jos yra grindžiamos nuolatine infrastruktūra ir (arba) centralizuotai valdomos, ar ne, ir (arba) komutavimo bei maršruto parinkimo įranga, kitos priemonės, įskaitant pasyviuosius elektroninių ryšių tinklo elementus, leidžiančios perduoti signalus laidinėmis, radijo, optinėmis ar kitomis elektromagnetinėmis priemonėmis, įskaitant palydovinius tinklus, fiksuotuosius (kanalų ir paketų komutavimo, įskaitant internetą) ir mobiliojo ryšio tinklus, elektros perdavimo kabelines sistemas (tiek, kiek jos naudojamos signalams perduoti), tinklus, naudojamus radijo ir (arba) televizijos programoms transliuoti (retransliuoti), ir kabelinės televizijos bei mikrobangų daugiakanalės televizijos tinklus, neatsižvelgiant į perduodamos informacijos pobūdį*“. Elektroninių ryšių tinklai, kuriais yra perduodamos transliacijos šiame Transliacijų perdavimo priemonių rinkos tyrime, yra vadinami transliacijų perdavimo tinklais. Vadinasi, transliacijų perdavimo paslaugų teikėjas, norėdamas teikti transliacijų perdavimo paslaugas, turi valdyti transliacijų perdavimo tinklą. Transliacijų perdavimo tinklas yra sukuriamas naudojant transliacijų perdavimo priemones, t. y. elektroninių ryšių infrastruktūrą (aparaturą, įrenginius, įskaitant antenas, linijas, vamzdynus, kabelius, kanalus, kolektorius, šulinius, atramines konstrukcijas, bokštus, stiebus, statinius, statinių

įvadás, statinių inžinerines sistemas, skirstomąsias spintas ir kitas priemones), reikalingą transliacijoms į galinius įrenginius perduoti.

Transliacijų perdavimo paslaugų teikėjai perka transliacijų perdavimo priemonių teikimo paslaugas iš transliacijų perdavimo priemonių valdytojų. Šių priemonių pagrindu sukuria transliacijų perdavimo tinklą ir sukurtu tinklu teikia transliacijų perdavimo paslaugas. Praktikoje pasitaiko atveju, kad transliacijų perdavimo paslaugų teikėjai valdo transliacijų perdavimo priemones, tokiais atvejais laikoma, kad šie asmenys transliacijų perdavimo priemonių teikimo paslaugas teikia sau.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, papildoma šiame ataskaitos skyriuje jau minėta tarpusavyje susijusių paslaugų grandinė: radijo ir (ar) televizijos transliacijų teikėjai teikia transliacijas radijo klausytojams ir (ar) televizijos žiūrovams. Tam, kad transliacijos pasiektų šių paslaugų gavėjus, transliacijų teikėjai perka transliacijų perdavimo paslaugas iš transliacijų perdavimo paslaugų teikėjų, kurie transliacijų perdavimo tinklais perduoda transliacijas radijo klausytojams ir (ar) televizijos žiūrovams. Tam, kad transliacijų perdavimo paslaugų teikėjas galėtų sukurti transliacijų perdavimo tinklą ir šiuo tinklu teikti transliacijų perdavimo paslaugas, jis perka transliacijų perdavimo priemonių teikimo paslaugas iš šių priemonių valdytojų (žr. 3 pav.). Transliacijų perdavimo priemonių teikimo paslaugos yra didmeninės elektroninių ryšių paslaugos. Transliacijų perdavimo priemonių teikimo paslaugos yra Transliacijų perdavimo priemonių rinkos tyrimo objektas ir laikoma pradine šio rinkos tyrimo paslauga.

3 pav. Transliacijų teikimo, transliacijų perdavimo ir transliacijų perdavimo priemonių teikimo paslaugos
Šaltinis: RRT

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta šiame skyriuje, konstatuotina, kad mažmeninei transliacijų teikimo paslaugai suteikti yra reikalingos dvi didmeninės paslaugos: transliacijų perdavimo paslauga ir transliacijų perdavimo priemonių teikimo paslauga (žr. 1 lentelę).

1 lentelė. Transliacijų teikimo, transliacijų perdavimo, transliacijų perdavimo priemonių teikimo paslaugos

Eil. Nr.	Paslaugos tipas	Paslauga	Teikėjas	Gavėjas
1.	Mažmeninė paslauga	Transliacijų teikimo paslauga	Transliacijų teikėjas	Televizijos žiūrovas, radijo klausytojas
2.	Didmeninė paslauga	Transliacijų perdavimo paslauga	Transliacijų perdavimo paslaugų teikėjas	Transliacijų teikėjas
3.	Didmeninė paslauga	Transliacijų perdavimo priemonių teikimo paslauga	Transliacijų perdavimo priemonių valdytojas	Transliacijų perdavimo paslaugų teikėjas

Šaltinis: RRT

Išvados:

1. Transliacijų perdavimo priemonių teikimo paslauga – tai elektroninių ryšių infrastruktūros (aparaturės, įrenginių, įskaitant antenas, linijų, vamzdynų, kabelių, kanalų, kolektorių, šulinių, atraminių konstrukcijų, bokštų, stiebų, statinių, statinių įvadų, statinių inžinerinių sistemų, skirstomųjų spintų ir kitų priemonių), reikalingos transliacijoms į galinius įrenginius perduoti, suteikimas.

2. Transliacijų perdavimo priemonių teikimo paslauga yra pradinė šio Transliacijų perdavimo priemonių rinkos tyrimo paslauga.

2.2 Vertikaliai susijusios mažmeninės viešųjų elektroninių ryšių paslaugų rinkos

2020 m. rekomendacijos preambulės 6 konstatuojamoje dalyje nustatyta, kad pagrindinis reguliavimo intervencinių priemonių tikslas – duoti naudos galutiniams naudotojams kainų, kokybės ir pasirinkimo požiūriu, užtikrinant tvarią konkurenciją mažmeniniu lygmeniu. Siekiant nustatyti atitinkamas rinkas, pirmiausia, vadovaujantis konkurencijos teisės principais ir remiantis tam tikro laikotarpio ateities perspektyvomis, turėtų būti apibrėžtos mažmeninės rinkos. Kai mažmeninės rinkos yra veiksmingai konkurencingos be didmeninio reguliavimo, nacionalinės reguliavimo institucijos turėtų padaryti išvadą, kad susijusių didmeninių rinkų reguliavimas nebereikalingas. Taigi nacionalinės reguliavimo institucijos, norėdamos nustatyti didmenines rinkas, kurioms gali būti taikomas *ex ante* reguliavimas, turėtų pradėti nuo susijusių mažmeninių rinkų analizės. Ši mažmeninių rinkų analizė atliekama atsižvelgiant į paklausos ir, jei tinkama, pasiūlos pakeičiamumo ateityje perspektyvą per tam tikrą laikotarpį ir įvertinant konkurenciją atitinkamose mažmeninėse rinkose.

2.2.1 Radijo ir televizijos transliacijų atskyrimas

Kaip buvo nurodyta ataskaitos 2.1 skyriuje, paprastai yra išskiriamos dvi transliacijų rūšys – radijo transliacijos ir televizijos transliacijos.

Televizijos transliacijomis teikiama vaizdinė ir garsinė informacija, o radijo transliacijomis – tik garsinė informacija. Televizijos ir radijo transliacijų metu pateikiama informacija (turinys) paprastai yra skirtingo pobūdžio. Transliuojant televizijos programas yra rodomi filmai, koncertai, laidos ir kitas turinys, pranešamos naujienos, kurių metu svarbu vaizdu patraukti paslaugų gavėjo dėmesį, o per radiją transliuojant muziką, laidas, naujienas ir kitą informaciją, svarbu garsu patraukti paslaugų gavėjo dėmesį. Atsižvelgiant į tai, kad transliuojant televizijos ir radijo programas yra perduodamas skirtingas turinys, kuris tenkina skirtingus paslaugų gavėjų poreikius, radijo transliacijos ir televizijos transliacijos nėra laikomos viena kitą pakeičiamomis paslaugų gavėjų

(radijo klausytojų ir televizijos žiūrovų) atžvilgiu vertinant pagal paklausą. Vadinasi, radijo ir televizijos transliacijų teikimo paslaugų negalima sujungti į vieną atitinkamą paslaugų rinką, todėl radijo transliacijų teikimo paslaugos ir televizijos transliacijų teikimo paslaugos toliau šiame rinkos tyrime bus nagrinėjamos atskirai.

2.2.2 Mažmeninės televizijos transliacijų rinkos apibrėžimas iki rinkos geografinės aprėpties vertinimo

Taisyklių 20–22 punktuose nustatyta, kad „Atitinkama rinka apibrėžiama laikantis konkurencijos teisės principų apibūdinant ją sudarančius produktus (paslaugas), įvertinant atitinkamos rinkos geografinę aprėptį, atsižvelgiant į pradinis produktus (paslaugas) ir pradinę geografinę teritoriją ir atliekant vertinimą, ar atitinkamos rinkos charakteristikos gali pateisinti įpareigojimą, nurodytą Įstatymo 17 straipsnyje, taikymą. Atitinkamą rinką sudaro visi produktai (paslaugos), kurie yra pakankamai pakeičiami tarpusavyje, atsižvelgiant į jų objektyvias charakteristikas, kainas ir (ar) paskirtį, taip pat į konkurencijos sąlygas ir paklausos bei pasiūlos struktūrą tiriamoje rinkoje. Atitinkamos rinkos geografinė aprėptis yra geografinė teritorija, kurioje atitinkami ūkio subjektai dalyvauja atitinkamų produktų (paslaugų) pasiūloje bei paklausoje, kurioje konkurencijos sąlygos yra panašios ar pakankamai homogeniškos ir kuri gali būti atskirta nuo kaimyninių teritorijų, kuriose vyraujančios konkurencijos sąlygos yra pastebimai skirtingos.“

Televizijos transliacijų paslaugos pasiūlą formuoja šios paslaugos teikėjai – transliuotojai arba retransliuotojai, o paklausą – šios paslaugos gavėjai, t. y. televizijos žiūrovai.

Tiriamuoju laikotarpiu buvo nustatyta, kad Lietuvos Respublikoje televizijos transliacijos vartotojams buvo (re)transliuojamos šiais būdais: skaitmeninės antžeminės televizijos tinklais (toliau – DVB-T tinklai), palydovinio ryšio tinklais, kabelinės televizijos tinklais, mikrobangų daugiakanalės televizijos (toliau – MDTV) tinklais, plačiajuosčio ryšio tinklais, naudojant interneto protokolo (angl. *Internet Protocol*) technologiją (toliau – IPTV tinklais), ir naudojant interneto prieigos, t. y. internetu teikiamo turinio paslaugą (angl. *Over-the-Top (OTT) services*) (toliau – internetu). Pastarasis televizijos (re)transliacijų teikimo būdas nėra elektroninių ryšių paslauga, tačiau dėl funkcinio panašumo su televizijos transliacijomis, teikiamomis kitais išvardintais būdais, bus vertinamas kaip galimai darantis įtaką ir (arba) sukuriantis konkurencinį spaudimą.

2.2.2.1 Televizijos transliacijų pakeičiamumas paklausos atžvilgiu

Siekiant įvertinti paslaugų pakeičiamumą paklausos atžvilgiu, analizuojama, ar tam tikros paslaugos yra tinkami pakaitalai šių paslaugų vartotojams atsižvelgiant į jų objektyvias charakteristikas, kainas ir (ar) paskirtį. Televizijos transliacijų paklausą formuoja vartotojas, kuris naudojasi konkrečiau televizijos transliacijų teikėjo paslaugomis, žiūrėdamas televizijos programas.

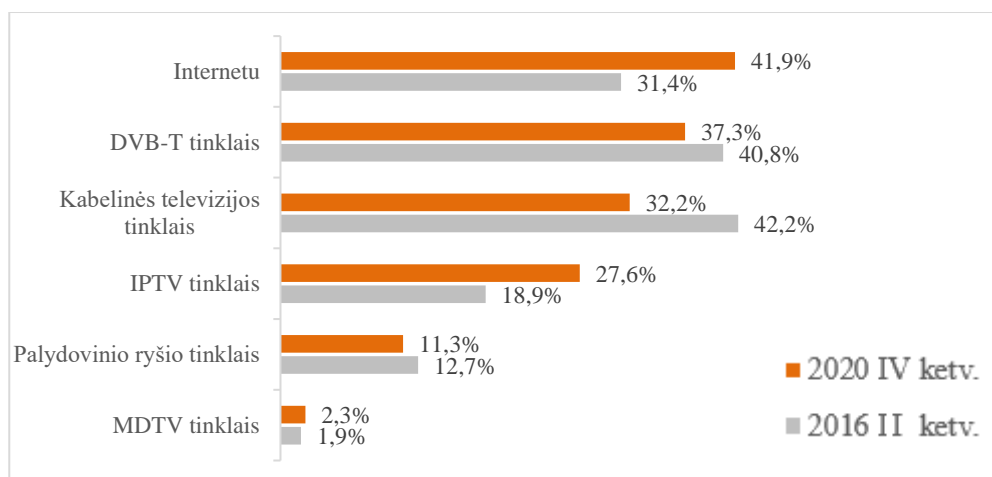
2020 m. IV ketv. RRT užsakymu atlikta apklausa¹², kurios metu buvo apklaustas 401 Lietuvos gyventojas (respondentas)¹³ nuo 16 m. amžiaus. Išanalizavus apklausos duomenis, nustatyta, kad pagrindiniai kriterijai, lemiantys vartotojo pasirinkimą naudotis konkrečiau televizijos transliacijų teikėjo paslaugomis, yra televizijos transliacijos (programos), kurias vartotojas gali matyti savo gyvenamojoje teritorijoje esamu ir pasirinktu transliacijų (programų) teikimo arba priėmimo būdu, ir kainos.

Televizijos transliacijų, teikiamų skirtingais tinklais, paplitimas Lietuvos Respublikos teritorijoje 2016¹⁴ ir 2020 m. pavaizduotas 4 paveiksle.

¹² RRT užsakymu 2020 m. IV ketv. UAB „Rinkos tyrimų centras“ atliko reprezentatyvią apklausą. Laikytina, kad apklausos rezultatai yra atitinkantys faktinę situaciją, egzistavusią tiriamojo laikotarpio pabaigoje.

¹³ 2,5 proc. apklausoje dalyvavusių asmenų nurodė, kad jie nežiūrėjo televizijos transliacijų, todėl tolesnėje apklausoje nedalyvavo.

¹⁴ 2016 m. II ketv. UAB „Spinter tyrimai“ RRT užsakymu atliko reprezentatyvią apklausą, kurios metu buvo apklausti 1009 Lietuvos gyventojai (respondentai) nuo 15 m. amžiaus. Laikytina, kad apklausos rezultatai yra atitinkantys faktinę situaciją, egzistavusią tiriamojo laikotarpio pradžioje.

4 pav. Televizijos žiūrovų televizijos transliacijų žiūrėjimas pagal teikimo būdus, proc., 2016 m. II ketv. ir 2020 m. IV ketv.

Šaltinis: RRT

Atsižvelgiant į tai, kad 4 paveiksle nurodyta pasiskirstymo verčių suma (televizijos žiūrovų gyvenamojoje teritorijoje žiūrėtos televizijos transliacijos pagal teikimo būdus) yra didesnė nei 100 proc. (2016 – 147,9 proc.; 2020 – 152,7 proc.), darytina išvada, kad dalis televizijos žiūrovų savo gyvenamojoje vietovėje televizijos transliacijas žiūrėjo skirtingais būdais, t. y. daugiau nei vienu būdu. Tai rodo, kad televizijos transliacijos tam tikroje geografinėje teritorijoje buvo teikiamos bent dviem skirtingais būdais ir atitinkami paslaugų teikėjai konkuruoja tarpusavyje dėl televizijos žiūrovų. Analizuojamu laikotarpiu pastebimas televizijos transliacijų žiūrėjimo mažėjimas DVB-T tinklais (-3,5 procentinio punkto), kabelinės televizijos tinklais (-10,0 procentinių punktų), palydovinio ryšio tinklais (-1,4 procentinio punkto) ir MDTV tinklais (-0,4 procentinio punkto). Minėtas televizijos transliacijos technologijas keičia internetinė televizija (+10,5 procentinio punkto) bei transliacijos IPTV tinklais (+8,7 procentinio punkto), didėja žiūrimumas minėtomis technologijomis. Bendras televizijos transliacijų žiūrėjimas pagal teikimo būdus analizuojamu laikotarpiu padidėjo 4,8 procentinio punkto, tai rodo, kad televizijos žiūrovai renkasi daugiau alternatyvų arba dažniau renkasi populiariausius būdus televizijos transliacijoms žiūrėti.

Siekiant išsamiai įvertinti televizijos transliacijų prieinamumą geografiniu aspektu, toliau bus atliekama kiekvieno televizijos transliacijų teikimo būdo geografinės aprėpties analizė.

DVB-T tinklai. Tiriamuoju laikotarpiu Lietuvoje televizijos transliacijas, teikiamas DVB-T tinklais, buvo galima matyti visoje Lietuvos Respublikos teritorijoje ir atskirose vietovėse. Pažymėtina, kad nacionalinė aprėptis yra Lietuvos Respublikos teritorijos dalis, kurioje gyvena daugiau kaip 60 proc. Lietuvos gyventojų¹⁵. Šioje ataskaitoje televizijos transliacijos, kurios yra matomos daugiau kaip 60 proc. Lietuvos gyventojų, yra vadinamos nacionalinėmis televizijos transliacijomis, o tos, kurios matomos mažiau kaip 60 proc. Lietuvos gyventojų – vietinėmis televizijos transliacijomis. Atsižvelgiant į šį televizijos transliacijų suskirstymą, tiriamojo laikotarpio pabaigoje Lietuvoje nacionalines televizijos transliacijas, teikiamas DVB-T tinklais, galėjo matyti apie 99 proc. visų Lietuvos gyventojų, o vietines televizijos transliacijas, teikiamas skaitmeninės antžeminės televizijos tinklais, galėjo matyti tik tam tikros Lietuvos vietovės gyventojai, patekę į DVB-T stoties aprėpties zoną.

Kabelinės televizijos tinklai. Televizijos transliacijos, teikiamos kabelinės televizijos tinklais, yra matomos ten, kur yra plėtojami kabelinės televizijos tinklai. Šie tinklai yra steigiami ir plėtojami

¹⁵ Radijo dažnių skyrimo radijo ir televizijos programoms transliuoti ir siųsti plano, patvirtinto Ryšių reguliavimo tarnybos prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės direktoriaus 2003 m. spalio 15 d. įsakymu Nr. 1V-125 „Dėl Radijo dažnių skyrimo radijo ir televizijos programoms transliuoti ir siųsti plano patvirtinimo“ ir Lietuvos radijo ir televizijos komisijos 2003 m. spalio 15 d. sprendimu Nr. 89 „Dėl Radijo dažnių skyrimo radijo ir televizijos programoms transliuoti ir siųsti plano patvirtinimo“, 3 punktas.

tankiau apgyvendintose vietovėse. Lietuvos kabelinės televizijos asociacijos duomenimis, kabelinės televizijos tinklai yra plėtojami bent 72 Lietuvos miestuose ir miesteliuose¹⁶. Tokiu būdu užtikrinama, kad ne tik Lietuvos apskričių centruose, didesniuose miestuose, miesteliuose, kuriuose gyvena daugiau nei 10 tūkst. gyventojų, bet ir daugelyje mažesnių miestų ir miestelių yra nutiesti kabelinės televizijos tinklai, kuriais galima teikti ir yra teikiamos televizijos transliacijų paslaugos vartotojams.

IPTV tinklai. Televizijos transliacijos, teikiamos IPTV tinklais, yra matomos ten, kur yra plėtojami IPTV tinklai. IPTV tinklai yra plačiajuosčio (fiksotojo ir mobiliojo) ryšio tinklai, kuriais, naudojant IPTV technologiją, yra teikiamos televizijos transliacijos. Atsižvelgiant į tai, IPTV tinklų teikėjas visais atvejais yra ir plačiajuosčio ryšio tinklo teikėjas. Tiriamuoju laikotarpiu operatorius Telia Lietuva, AB (toliau – *Telia*)¹⁷ buvo išvystęs plačiajuosčio ryšio tinklą visoje Lietuvoje. Remiantis RRT turima informacija, *Telia* gali teikti televizijos transliacijų paslaugas tiek fiksuotojo, tiek mobiliojo plačiajuosčio ryšio tinklais. *Telios* televizijos transliacijos, teikiamos IPTV tinklais, gali būti matomos visoje Lietuvos Respublikos teritorijoje. UAB „Cgates“, kuri taip pat teikia televizijos transliacijų paslaugas fiksuotojo plačiajuosčio ryšio tinklais, savo tinklą yra išplėtojusi daugelyje Lietuvos miestų (pvz. Alytuje, Elektrėnuose, Kaune, Klaipėdoje, Marijampolėje, Panevėžyje, Šiauliuose, Vilniuje, Visagine).

Pažymėtina, kad tiriamuoju laikotarpiu ženkliai išaugo televizijos transliacijų, teikiamų IPTV tinklais, paslaugų teikėjų ir gavėjų skaičiai¹⁸. RRT duomenimis, 2016 m. pab. Lietuvoje veikė 16 IPTV paslaugų teikėjų, o 2021 m. pab. jų buvo jau 27. 2016–2021 m. laikotarpiu IPTV paslaugų gavėjų skaičius išaugo 105,1 tūkst. vnt. arba 51,0 proc. ir siekė 311,2 tūkst. vnt. 2021 m. pirmą kartą IPTV paslaugų gavėjų skaičius viršijo televizijos transliacijų, teikiamų kabelinės televizijos tinklais, paslaugų gavėjų skaičių. Atsižvelgiant į augančią televizijos transliacijų, teikiamų IPTV tinklais, paklausą, tikėtina, kad ir toliau interneto prieigos paslaugų teikėjai plėtos IPTV tinklus ir teiks televizijos transliacijų paslaugas IPTV tinklais visoje Lietuvos Respublikos teritorijoje.

MDTV tinklai. Televizijos transliacijos, teikiamos MDTV tinklais, yra matomos penkiuose didžiuosiuose Lietuvos miestuose (Vilniuje, Kaune, Klaipėdoje, Šiauliuose ir Panevėžyje) bei jų apylinkėse. MDTV tinklai, pagal savo struktūrą ir jais teikiamas paslaugas yra laikomi belaidžiais kabelinės televizijos tinklais. Pastebėtina, kad MDTV tinklai yra steigiami naudojant tam tikrus radijo dažnius (kanalus). Sukoordinavus radijo dažnius (kanalus) (procedūra trunka 4–5 mėn.), esant potencialios paklausos požymiams, MDTV tinklai gali būti steigiami ir kituose miestuose.

Palydovinio ryšio tinklai. Televizijos transliacijos, teikiamos palydovinio ryšio tinklais, arba, kitaip tariant palydovinė televizija gali būti matoma visoje Lietuvos Respublikos teritorijoje.

Internetu. Televizijos transliacijos, teikiamos internetu, yra matomos ten, kur plėtojami plačiajuosčio ryšio tinklai ir jais teikiamos interneto prieigos paslaugos. Atsižvelgiant į pateiktą informaciją, laikoma, kad televizijos transliacijas, teikiamas internetu, galima matyti visoje Lietuvos Respublikos teritorijoje.

Iš aukščiau pateiktos informacijos, matyti, kad Lietuvoje televizijos transliacijos vartotojams buvo teikiamos skirtingais tinklais, t. y. didžiojoje Lietuvos Respublikos teritorijos dalyje televizijos žiūrovai galėjo rinktis iš daugiau nei vieno televizijos transliacijų teikimo būdo.

Televizijos programos

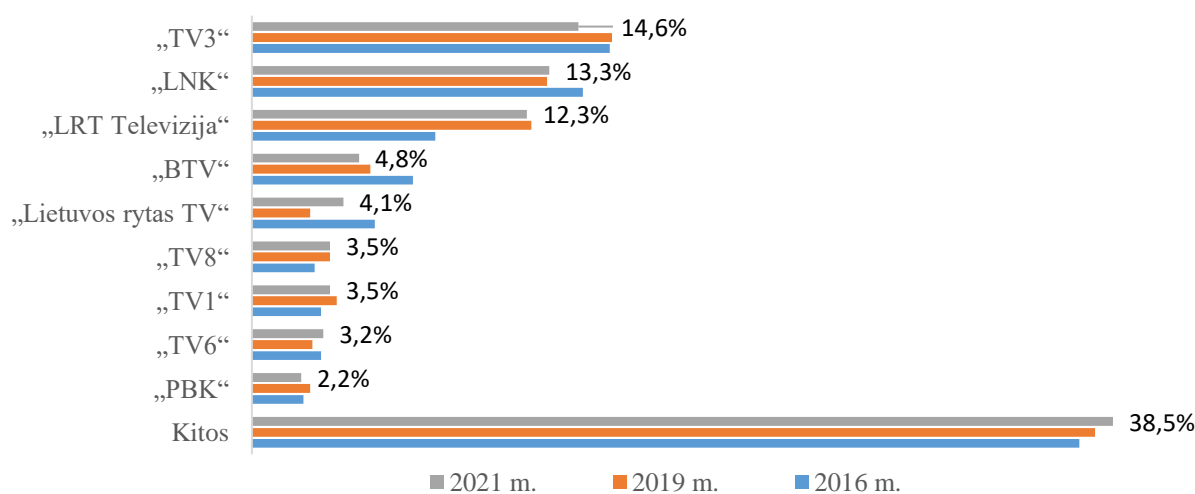
Toliau tikslinga analizuoti, ar televizijos transliacijos, teikiamos skirtingais būdais, vienodai gali patenkinti vartotojo turinio poreikius, t. y., ar vartotojas galės matyti savo mėgstamas televizijos programas nepriklausomai nuo pasirinkto televizijos transliacijų priėmimo būdo.

¹⁶ Iš Lietuvos kabelinės televizijos asociacijos tinklapio <http://lka.lt/lt/apie/test1> (informacija rinkta 2023 m. sausio 9 d.).

¹⁷ Nuo 2017 m. vasario 1 d. TEO LT, AB pakeitė savo pavadinimą į Telia Lietuva, AB. Šioje Transliacijų perdavimo paslaugų rinkos tyrimo ataskaitoje bus naudojamas *Telios* pavadinimas.

¹⁸ Žr. <https://www.rrt.lt/d/2021-m-lietuvos-rysiu-sektorius-ataskaita/> 4.2 poskyrį.

Pagal UAB „TNS LT“ atliktų televizijos auditorijos tyrimų duomenis¹⁹, populiariausios yra lietuvių kalba transliuojamos ir retransliuojamos televizijos programos (žr. 5 pav.). Lietuvos televizijos programų kūrėjų rinkos lyderiai 2021 m., kaip ir ankstesniais metais, išliko tos pačios trys televizijos programos: didžiausią auditorijos dalį pagal žiūrėtą laiką turėjo „TV3“ (14,6 proc.), priklausanti UAB „All Media Lithuania“ kanalų grupei, kurios bendra auditorijos dalis 21,3 proc., bei „LNK“ (13,3 proc.), priklausanti UAB „Laisvas ir nepriklausomas kanalas“ kanalų grupei, kurios bendra grupės auditorijos dalis siekia 21,6 proc. Vši Lietuvos nacionalinio radijo ir televizijos (toliau – LRT) kanalų grupei priklausanti televizijos programa „LRT Televizija“ turėjo 12,3 proc. auditorijos dalį. Šios trys televizijos programos buvo lyderės ir pagal per dieną pasiektos auditorijos dydį: „TV3“ ir „LNK“ pasiekta dienos auditorijos dalis sudarė maždaug po 35 proc., o „LRT Televizijos“ – beveik 32 proc. Lietuvos gyventojų. Daugiau nei 2 proc. pagal žiūrėtą laiką Lietuvos gyventojų žiūrėjo tik 9 Lietuvos Respublikos teritorijoje ar jos dalyse transliuotas ir retransliuotas programos (žr. 5 pav.).

5 pav. Televizijos programų auditorijos struktūra pagal žiūrėtą laiką, proc., 2016, 2019, 2021 m. gruodis
Šaltinis: UAB „TNS LT“ žiniasklaidos tyrimų apžvalga

Tiriamuoju laikotarpiu ir Transliacijų perdavimo priemonių rinkos tyrimo metu Lietuvos radijo ir televizijos komisija (toliau – LRTK) didelį dėmesį skyrė nesantaiką ir karą kurstančios informacijos retransliuojamose televizijos programose sklaidos reguliavimui. 2015 ir 2016 m. dėl karo ir neapykantos kurstymo buvo uždraustos „RTR Planeta“ retransliacijos. 2022 m., Rusijai pradėjus karinę invaziją Ukrainoje, LRTK priėmė sprendimą²⁰ laikinai stabdyti šešių rusų kalba retransliuojamų televizijos kanalų veiklą. Jų veiklos stabdymas skiriasi: „Belarus 24“, „NTV Mir“ „RTR Planeta“, „Rossija 24“ stabdoma penkeriems metams, „PBK“, „TVCI“ – trejiems metams. Kadangi rusų kalba retransliuojamos programos yra laikinai sustabdytos, rusų kalba retransliuojamų televizijos programų nėra tikslinga įtraukti į pagrindinių televizijos programų paketą. Atsižvelgiant į tai, televizijos žiūrovų žiūrimiausių (t. y. esant ne mažesniai 2 proc. gyventojų žiūrimumui) televizijos programų paketą sudarytų 8 televizijos programos: „TV3“, „LNK“, „LRT Televizija“, „BTV“, „Lietuvos rytas TV“, „TV8“, „TV1“, ir „TV6“ (toliau – 8 televizijos programų paketas).

¹⁹ TNS LT televizijos auditoriją matuoja elektroniniu būdu, reprezentatyvioje daugiau nei 1200 respondentų panelėje diegdama TV metrus. TV metrų tyrimas Lietuvoje atliekamas jau nuo 1999 m., o 2015 m. buvo pakeista matavimo metodika: pereita nuo *Picture Matching* (vaizdo sugretinimo) prie *Audio Matching* (garso sugretinimo) kanalų identifikavimo metodikos, kuri leidžia ne tik išmatuoti TV žiūrėjimo apimtį, bet ir įvertinti, kokia TV kanalo auditorijos dalis konkrečią laidą žiūrėjo gyvai, o kiek žiūrovų tą laidą peržiūrėjo vėliau, įrašytą (įskaitant 7 dienų atidėtą žiūrėjimą).

²⁰ 2022 m. vasario 25 d. LRTK sprendimo Nr. KS-30 „Dėl retransliuojamų ar platinamų internete televizijos programų „Planeta RTR“, „Rossija 24“, „Pirmais Baltijas kanals Lietuva (PBK)“, „TV centre international (TVCI)“, laisvo priėmimo sustabdymo Lietuvos Respublikoje“ 3 punktas.

Toliau tiriama, ar konkrečiu televizijos transliacijų teikimo arba priėmimo būdu minėtą 8 televizijos programų paketą televizijos žiūrovai gali matyti skirtingais televizijos transliacijų priėmimo būdais.

DVB-T tinklai. Tiriamuoju laikotarpiu ir Transliacijų perdavimo priemonių rinkos tyrimo metu DVB-T tinklais buvo transliuojamas 8 televizijos programų paketas, kurį galėjo matyti iki 98–99 proc.²¹ Lietuvos gyventojų. DVB-T tinklais Lietuvoje, priklausomai nuo vietovės, transliuojama iki 30 skirtingų televizijos programų. Vietinėmis DVB-T stotimis buvo transliuojamos 8 televizijos programos („LRT LITUANICA“, „Aidas“, „Dzūkijos televizija“, „Marijampolės televizija“, „Pūkas-TV“, „Roventos TV“, „Šiaulių televizija“, „TV medica“, „Ventos regioninė televizija“, „Kėdainių krašto televizija“). Šias televizijos transliacijas galėjo žiūrėti tik tam tikros Lietuvos Respublikos vietovės gyventojai, patekę į atitinkamos DVB-T stoties aprėpties zoną.

2016 m. birželio 3 d. Telecentras kartu su LRT įdiegė naują LRT DVB-T tinklą. Per šį tinklą turi būti transliuojamos tik LRT parengtos radijo ir televizijos programos ir šį tinklą draudžiama naudoti kitai ūkinei komercinei veiklai ar kitoms radijo ir televizijos programoms retransliuoti. LRT tinklas užtikrina, kad visi Lietuvos gyventojai turėtų galimybę nemokamai matyti visas LRT transliuojamas televizijos programas. Todėl LRT, vadovaudamasi jos veiklą reglamentuojančiais įstatymais, privalo nemokamai transliuoti savo televizijos programas DVB-T tinklu.

Kabelinės televizijos tinklai. Tiriamuoju laikotarpiu ir Transliacijų perdavimo priemonių rinkos tyrimo metu visais kabelinės televizijos tinklais buvo transliuojamas 8 televizijos programų paketas. Be 8 televizijos programų paketo, priklausomai nuo pasirinkto televizijos transliacijų teikėjo, televizijos žiūrovai papildomai galėjo matyti nuo 13 iki daugiau nei 90 kitų televizijos programų.

MDTV tinklai. Tiriamuoju laikotarpiu ir Transliacijų perdavimo priemonių rinkos tyrimo metu visais MDTV tinklais buvo transliuojamas 8 televizijos programų paketas. Be 8 televizijos programų paketo, priklausomai nuo pasirinkto televizijos transliacijų teikėjo, vartotojai papildomai galėjo matyti nuo 10 iki daugiau nei 90 kitų televizijos programų.

IPTV tinklai. Tiriamuoju laikotarpiu ir Transliacijų perdavimo paslaugų rinkos tyrimo metu televizijos žiūrovai galėjo matyti 8 televizijos programų paketą, teikiamą IPTV tinklais. Be 8 televizijos programų paketo, priklausomai nuo televizijos transliacijų teikėjo, televizijos žiūrovai papildomai galėjo matyti nuo 18 iki daugiau nei 90 kitų televizijos programų.

Palydovinio ryšio tinklai. Tiriamuoju laikotarpiu ir Transliacijų perdavimo paslaugų rinkos tyrimo metu palydovinio ryšio tinklais buvo transliuojamas 8 televizijos programų paketas. Be 8 televizijos programų paketo, priklausomai nuo pasirinkto palydovinės televizijos plano, televizijos žiūrovai papildomai galėjo matyti nuo 18 iki 43 kitų televizijos programų.

Internetu. Vartotojai televizijos transliacijas internetu gali žiūrėti per kompiuterį arba kitą galinį įrenginį (pvz. išmanųjį televizorių, išmanųjį telefono aparatą, planšetinį kompiuterį ar kt.), leidžiantį naršyti internete. Norėdami matyti televizijos transliacijas internetu, vartotojai turi turėti interneto prieigą. Jei interneto prieigos paslaugą ir televizijos transliacijų, teikiamų internetu, paslaugą teikia tas pats teikėjas, televizijos transliacijų paslauga yra teikiama susietai su to paties teikėjo interneto prieigos paslauga (angl. *bundle service*)²² – šiuo atveju tiriamuoju laikotarpiu vartotojas galėjo matyti 8 televizijos programų paketą. Internetinės televizijos paslauga besinaudojantys televizijos žiūrovai taip pat gali žiūrėti televizijos programas, t. y. pasiekti turinį, esantį internete, naudodamiesi bet kurio interneto prieigos paslaugos teikėjo teikiama interneto prieigos paslauga (pvz., „Go3“, „Telia Play“) – šiuo atveju tiriamuoju laikotarpiu televizijos žiūrovai galėjo matyti 8 ir dar iki 50 kitų tiesioginių televizijos transliacijų bei dalį televizijos programų įrašų.

Išanalizavus televizijos programų paklausą Lietuvoje, paaiškėjo, kad 8 televizijos programų paketą televizijos žiūrovai galėjo matyti DVB-T tinklais, kabelinės televizijos tinklais, MDTV

²¹ Iš AB Lietuvos radijo ir televizijos centro tinklapio <https://turiutv.lt/apie/> (informacija rinkta 2022 m. gruodžio 29 d.).

²² Pvz., UAB „Penkių kontinentų komunikacijų centras“ teikiami interneto prieigos planai su nemokama televizija kompiuteryje, žr. <https://www.penki.lt/tiesiogines-transliacijos/?nab=0>; *Telios* išmaniosios televizijos planas START – 10 TV kanalų 0 Eur/mėn. (galioja su *Telios* internetu), žr. <https://www.telia.lt/privatiems/televizija?24-men-sutartis> (informacija rinkta 2023 m. sausio 5 d.).

tinklais, IPTV tinklais, palydovinio ryšio tinklais ir internetu. Atsižvelgiant į tai, galima teigti, kad televizijos transliacijos, teikiamos DVB-T tinklais, palydovinio ryšio tinklais, kabelinės televizijos tinklais, MDTV tinklais, IPTV tinklais ir internetu, yra pakeičiamos vertinat pagal televizijos programų paklausą.

Kainos

Vartotojas, norėdamas matyti televizijos transliacijas, nepriklausomai nuo pasirinkto priėmimo būdo privalo turėti arba įsigyti tam tikrą televizijos transliacijoms priimti reikalingą įrangą. Televizijos transliacijoms priimti reikalinga įranga ir jos kainos nurodytos 2 lentelėje. Svarbu pažymėti, kad vertinant televizijos transliacijoms priimti reikalingą įrangą ir jos kainą, laikoma, kad vartotojas jau yra įsigijęs televizorių / kompiuterį²³ / planšetinį kompiuterį / išmanųjį telefono aparatą arba kt. įrenginį, suteikiantį galimybę žiūrėti televizijos transliacijas.

2 lentelė. Televizijos transliacijoms, teikiamoms skirtingais būdais, priimti reikalinga įranga, 2022 m. III ketv.²⁴

Televizijos transliacijų priėmimo būdas	Reikalinga įranga	Kaina įsigyjant iš karto (be sutarties)	Kaina, pasirašius paslaugų teikimo sutartį
DVB-T tinklai	Specialus priedėlis (angl. <i>Set-top Box</i>)	22,89-88,00 Eur	-
	Antena (kambarinė arba lauko)	12,99-34,99 Eur	-
Kabelinės televizijos tinklai	Specialus priedėlis arba modulis (naudojantis skaitmenine televizija)	50,00-87,00 Eur	Nuoma: 0,00 Eur (mėn.)* Įsigyjant iš karto: 29,00-59,00 Eur
	Papildomos įrangos nereikia (naudojantis analogine televizija)	0,00 Eur	0,00 Eur
MDTV tinklai	Specialus priedėlis arba modulis	50,00-87,00 Eur	Nuoma: 0,00-3,00 Eur (mėn.) Įsigyjant iš karto: 29,00-59,00 Eur
	Antena	8,69-40,00 Eur	Nuoma: 0,00 Eur (mėn.)
IPTV tinklai	Specialus priedėlis	49,00-83,00 Eur	Nuoma: 1,00-7,95 Eur (mėn.)
	Maršrutizatorius	69,00-99,90	Nuoma: 1,00-3,00 Eur (mėn.)
Palydovinio ryšio tinklai	Imtuvas, palydovinė lėkštė, galvutės, laikikliai, relė, konverteris ir kt.	105,01-372,03 Eur	Nuoma: 1,00-3,48 Eur (mėn.) Įsigyjant iš karto: 112,95 Eur
Internetu	**		

* Paprastai įranga, pasirašius sutartį, suteikiama be papildomų mėnesinių užmokesčių.

** Būtina turėti interneto prieigą. Taip pat, jei televizoriuje nėra galimybės naudotis interneto prieigos paslaugomis, būtina turėti kompiuterį arba planšetinį kompiuterį arba išmanųjį telefono aparatą.

Šaltinis: RRT

Mažiausiai pradinių investicijų, įsigyjant įrangą iš karto, vartotojas patirtų rinkdamasis televizijos transliacijas, teikiamas kabelinės televizijos tinklais (jei naudojasi analogine televizija) ir internetu. Daugiausia vartotojams kainuotą įrangą, įsigyjama iš karto, skirta žiūrėti televizijos programoms transliuojamoms palydovinio ryšio tinklais. Tačiau svarbu atkreipti dėmesį į tai, kad, vartotojui pasirašius paslaugų teikimo sutartį, nustatant minimalų naudojimosi paslaugomis laikotarpį (vartotojui užsisakant mokamas televizijos transliacijas, teikiamas skirtingais būdais), šie skirtumai tarp įrangos įsigijimo kainų išnyksta, t. y. paslaugų teikėjai siūlo įrangos nuomą, kuri už mėnesį yra nuo 1,00 Eur. Vartotojui renkant ar keičiant televizijos transliacijų priėmimo būdą, televizijos transliacijų teikėjas sandorio pradžioje prisiima didžiąją įrangos suteikimo ar keitimo išlaidų dalį. Tokiu atveju vartotojo patiriamos išlaidos, sudarius sutartį su televizijos transliacijų, teikiamų skirtingais būdais, teikėjais dėl tam tikros įrangos naudojimo, nesukuria tiesioginių finansinių

²³ Valstybės duomenų agentūros duomenimis, 2021 m. asmeninius kompiuterius namuose turėjo 81,4 proc. namų ūkių palyginti su 2020 m., 4,7 procentinio punkto daugiau, žr. <https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize/#/> „Namų ūkiai, turintys asmeninį kompiuterį, interneto prieigą“ (informacija rinkta 2023 m. sausio 5 d.).

²⁴ Laikytina, kad duomenys atitinka faktinę situaciją, egzistavusią tiriamojo laikotarpio pabaigoje.

įsipareigojimų, kurie trukdytų televizijos transliacijų, teikiamų skirtingais būdais, pakeičiamumui paklauskos atžvilgiu.

Be įrangos įsigijimo išlaidų, vartotojas gali patirti išlaidas už televizijos transliacijų teikimą, t. y. vartotojui gali būti taikomas vienkartinis paslaugos aktyvavimo užmokestis, kortelės arba tinklo aptarnavimo užmokestis, įrengimo arba registracijos užmokestis ir mėnesinis užmokestis. Atkreiptinas dėmesys, kad šios vartotojo patiriamos išlaidos daugiau yra skirtos mokamų televizijos transliacijų, teikiamų skirtingais būdais, vartotojams. Vartotojo patiriamos išlaidos gali skirtis priklausomai nuo suteikiamos galimybės žiūrėti tam tikrą televizijos programų kiekį, rodomo turinio ir sutarties sudarymo termino. Siekiant įvertinti, kokias papildomas išlaidas vartotojas patirtų pasirinkęs tam tikrą televizijos transliacijų teikimo būdą, analizuojami televizijos transliacijų, teikiamų skirtingais būdais, teikėjų (*Telios*, UAB „Cgates“, UAB „Penkių kontinentų komunikacijų centras“, UAB „Bitė Lietuva“, UAB „Init“ ir kt.) vieši pasiūlymai, kurie buvo vertinami nuo mažiausių iki didžiausių galimų taikyti užmokesčių, o jų apibendrinimas pateiktas 3 lentelėje.

3 lentelė. Televizijos žiūrovų mokami užmokesčiai už televizijos transliacijas, teikiamas skirtingais būdais, 2022 m. III ketv.²⁵

Televizijos transliacijų priėmimo būdas	Vienkartinis aktyvavimo užmokestis	Kortelės / tinklo aptarnavimo užmokestis	Įrengimo / registracijos užmokestis	Mėnesinis užmokestis
DVB-T tinklai	0,00 Eur	0,00 Eur/mėn.	0,00 Eur	0,00 Eur/mėn.
Kabelinės televizijos tinklai	0,00-45,00 Eur	0,00-4,20 Eur/mėn.	0,00-45,00 Eur	3,30-16,49 Eur/mėn.
MDTV tinklai	0,00-15,00 Eur	0,00-2,00 Eur/mėn.	29,00-75,00 Eur	3,90-10,50 Eur/mėn.
IPTV tinklai*	0,00-15,00 Eur	nėra	0,00-34,73 Eur	7,00-18,00 Eur/mėn.
Palydovinio ryšio tinklai	0,00-5,50 Eur	0,00-1,00 Eur/mėn.	0,00-57,93 Eur	0,00-27,99 Eur/mėn.
Internetu**	nėra	nėra	nėra	0,00-14,99 Eur/mėn.

* Kaina kartu su prieiga prie interneto.

** Kaina be prieigos prie interneto.

Šaltinis: RRT

Kaip matyti iš 3 lentelėje pateiktos informacijos, televizijos žiūrovai, nepriklausomai nuo pasirinkto televizijos transliacijų priėmimo būdo, turi galimybę nemokėti vienkartinio paslaugos aktyvavimo užmokesčio ir kortelės ar tinklo aptarnavimo užmokesčio, nes šie užmokesčiai gali būti išvis netaikomi (jei teikiamos nemokamų televizijos transliacijų skirtingais būdais paslaugos) arba jiems gali būti pritaikoma nuolaida (jei teikiamos mokamų televizijos transliacijų skirtingais būdais paslaugos, kai vartotojas pasirašo terminuotą paslaugų teikimo sutartį). Įrengimo arba registracijos užmokestis vartotojui, nepriklausomai nuo pasirinkto teikimo būdo, gali būti netaikomas (jei teikiamos nemokamų televizijos transliacijų skirtingais būdais paslaugos) arba jam pritaikoma nuolaida (jei teikiamos mokamų televizijos transliacijų skirtingais būdais paslaugos, kai vartotojas pasirašo terminuotą paslaugų teikimo sutartį), išskyrus vartotojus, pasirinkusius televizijos transliacijas žiūrėti MDTV tinklais, kuriems įrengimo arba registracijos užmokestis svyruoja nuo 29,00 iki 75,00 Eur, net ir pasirašius terminuotą paslaugų teikimo sutartį. Mažiausi taikyti mėnesiniai užmokesčiai, priklausomai nuo vartotojo pasirinkto televizijos transliacijų priėmimo būdo, svyravo nuo 0,00 iki 27,99 Eur/mėn.

Vartotojui pasirinkus televizijos transliacijas, teikiamas internetu, į taikomą mėnesinį užmokestį nėra įtraukiamas užmokestis už interneto prieigos paslaugą. Taip yra todėl, kad televizijos transliacijos, teikiamos internetu, dažniausiai gali būti matomos bet kurio interneto prieigos paslaugos teikėjo tinklu.

Kitas kriterijus, turintis įtakos mėnesinio užmokesčio svyravimui, priklausomai nuo vartotojo pasirinkto televizijos transliacijų priėmimo būdo, yra siūlomas televizijos programų paketas

²⁵ Laikytina, kad duomenys atitinka faktinę situaciją, egzistavusią tiriamojo laikotarpio pabaigoje.

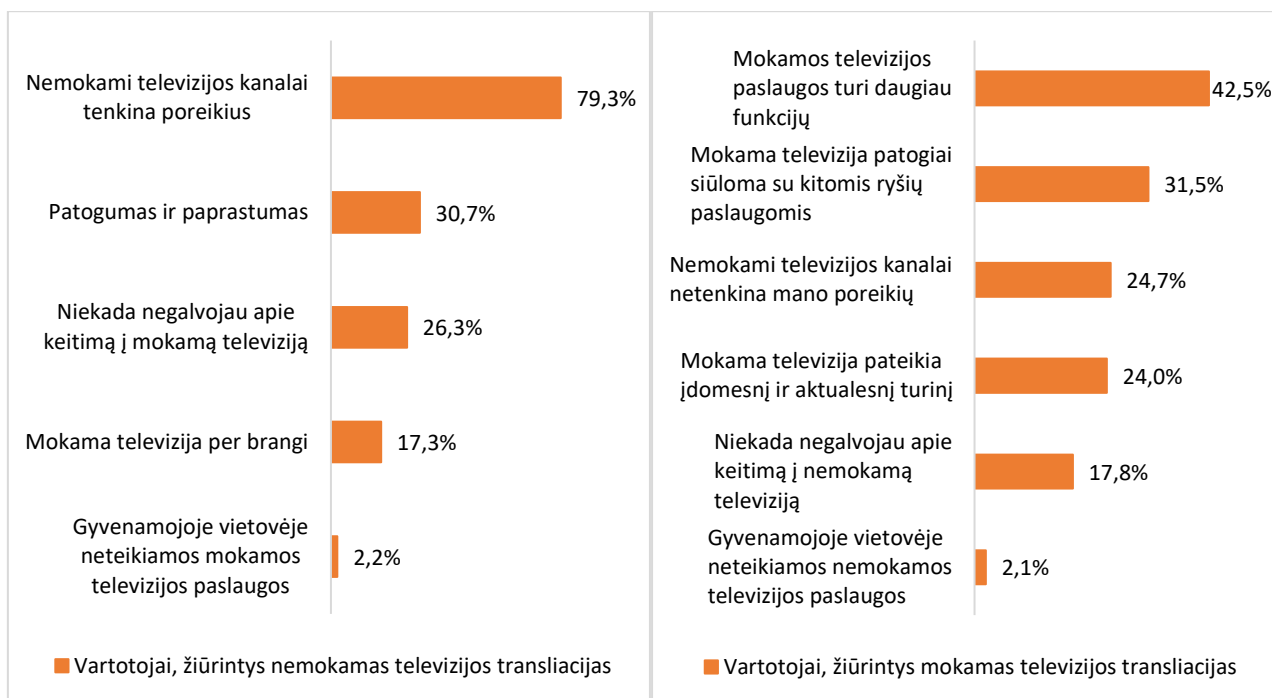
(televizijos programų skaičius ir jų rodomas turinys) bei suteikiamas papildomas televizijos transliacijų funkcionalumas (pvz., laidų įrašai, laidos sustabdymo ar atsukimo funkcija, filmų nuoma ir kt.). Atitinkamai vartotojui pasirinkus mažesnę televizijos programų skaičių be papildomo televizijos transliacijų funkcionalumo, mėnesinis užmokestis už televizijos transliacijas yra mažesnis arba mėnesinio užmokesčio išvis nėra. Todėl vertinant televizijos žiūrovų mokamus mėnesinius užmokesčius už televizijos transliacijas, teikiamas skirtingais būdais, galima daryti išvadą, kad jų skirtumas nėra reikšmingas, o vartotojas, norėdamas gauti didesnę televizijos programų paketą, jo poreikius atitinkantį televizijos programų turinį, papildomą televizijos transliacijų funkcionalumą ir (ar) prieigą prie interneto, yra linkęs mokėti didesnę mėnesinę užmokesťį.

Atlikus televizijos transliacijų, teikiamų skirtingais būdais, kainų analizę, paaiškėjo, kad išlaidos įrangai įsigyti priklauso nuo pasirinkto televizijos transliacijų priėmimo būdo. Taip pat svarbu atkreipti dėmesį, kad vartotojui pasirinkus mažesnę televizijos programų skaičių, skirtumai tarp užmokesčių tampa nereikšmingi. Tai reiškia, kad televizijos transliacijos, teikiamos DVB-T tinklais, kabelinės televizijos tinklais, MDTV tinklais, IPTV tinklais, palydovinio ryšio tinklais ir internetu, vertinant pagal paklausą yra tarpusavyje pakeičiamos.

Vartotojų nuomonės analizė dėl televizijos transliacijų, teikiamų skirtingais būdais, pakeičiamumo

Televizijos transliacijų, teikiamų skirtingais tinklais, vartotojų buvo klausama, ar per pastaruosius kelerius metus (2016–2020 m.) jie keitė mokamos ar nemokamos televizijos transliacijų teikimo būdą. 15,6 proc. vartotojų, anksčiau žiūrėjusių mokamas televizijos transliacijas, teikiamas skirtingais būdais, šiuo metu žiūri nemokamas televizijos transliacijas, teikiamas skirtingais būdais. Atitinkamai 14,4 proc. vartotojų, anksčiau žiūrėjusių nemokamas televizijos transliacijas, teikiamas skirtingais būdais, šiuo metu žiūri mokamas televizijos transliacijas, teikiamas skirtingais būdais. Tai rodo, kad mokamas ir nemokamas televizijos transliacijas, teikiamas skirtingais būdais, vartotojas gali būti pakeisti vieną į kitą. 21,2 proc. vartotojų, žiūrinčių mokamas televizijos transliacijas, keitė mokamų televizijos transliacijų teikimo būdus. Atitinkamai 8,4 proc. vartotojų, žiūrinčių nemokamas televizijos transliacijas, keitė nemokamų televizijos transliacijų teikimo būdus. Tai rodo, kad televizijos transliacijos, teikiamos DVB-T tinklais, kabelinės televizijos tinklais, MDTV tinklais, IPTV tinklais, palydovinio ryšio tinklais ir internetu, yra pakeičiamos tarpusavyje paklausos atžvilgiu.

Siekiant išsiaiškinti, kodėl didžioji dalis vartotojų 2016–2020 m. laikotarpiu žiūrėjo mokamas arba nemokamas televizijos transliacijas, teikiamas skirtingais būdais, jų buvo klausama, kas nulėmė žiūrėti šiuo metu turimą televiziją (žr. 6 pav.).

6 pav. Vartotojų galimos migracijos tarp mokamų ir nemokamų televizijos transliacijų, teikiamų skirtingais būdais, priežastys, proc., 2016–2020 m.

Šaltinis: RRT

Kaip matyti iš 6 paveiksle pateiktos informacijos, svarbiausias veiksnys, lemiantis vartotojų pasirinkimą žiūrėti mokamas arba nemokamas televizijos transliacijas, yra vartotojų poreikiai. 79,3 proc. vartotojų, žiūrinčių nemokamas televizijos transliacijas, teigia, kad jas renka dėl to, jog nemokami televizijos kanalai tenkina jų poreikius. Vartotojai, žiūrinčios mokamas televizijos transliacijas, jas renka taip pat dėl savo poreikių patenkinimo – didžioji dalis (42,5 proc.) nurodė, kad renka mokamas televizijos paslaugas, nes šios turi daugiau funkcijų. Abiejose vartotojų grupėse antras pagal populiarumą atsakymas yra susijęs su transliacijų teikimo patogumu: 30,7 proc. vartotojų, žiūrinčių nemokamas televizijos transliacijas, jas renka dėl patogumo ir paprastumo; 31,5 proc. vartotojų, žiūrinčių mokamas televizijos transliacijas, jas žiūri, nes mokama televizija patogiai siūloma su kitomis ryšių paslaugomis. Tik 17,3 proc. vartotojų, žiūrinčių nemokamas televizijos transliacijas, pasirinko atsakymą *mokama televizija per brangi*. Vartotojų nurodytos priežastys rodo, kad televizijos transliacijų, teikiamų skirtingais būdais, kainos ir vartotojų gaunamos pajamos yra mažiau svarbūs veiksniai vartotojui nei televizijos transliacijų, teikiamų skirtingais būdais, teikėjų siūlomi televizijos programų paketai. Vartotojai šiuo metu žiūrimas televizijos transliacijas, teikiamas skirtingais būdais, rinkosi pagal siūlomas televizijos programas, o ne kainas, t. y. mokamas ar nemokamas televizijos transliacijas.

Išvada:

Vertinant pagal paklausą tarpusavyje yra pakeičiamos:

- mokamos ir nemokamos televizijos transliacijos, teikiamos skirtingais būdais;
- televizijos transliacijos, teikiamos DVB-T tinklais, kabelinės televizijos tinklais, MDTV tinklais, IPTV tinklais, palydovinio ryšio tinklais ir internetu.

2.2.2.2 Televizijos transliacijų pakeičiamumas pasiūlos atžvilgiu

Siekiant įvertinti, ar paslaugos yra pakeičiamos pagal pasiūlą, analizuojama, ar tam tikros paslaugos, atsižvelgiant į jų objektyvias charakteristikas, kainas ir (ar) paskirtį, yra pakeičiamos tarpusavyje paslaugų teikėjo požiūriu. Tai atliekama tiriant, ar reaguodami į mažą ilgalaikį nagrinėjamų paslaugų kainų padidėjimą, t. y. kainų padidėjimą nagrinėjamoms paslaugoms, kartu

laikant, kad kitų paslaugų kainos išlieka nepakitusios, kiti paslaugų teikėjai gali per trumpą laiką pradėti teikti atitinkamas paslaugas, nepatirdami žymių papildomų išlaidų ar rizikos²⁶. Čia ilgalaikis padidėjimas reiškia, kad nagrinėjamas ne momentinis ar laikinas kainų padidėjimas, o nuolatinis padidėjimas, kuris tęsis pakankamai ilgą laiką ateityje.

Atitinkamų paslaugų pakeičiamumo pagal pasiūlą analizė atliekama vertinant, ar televizijos transliacijų teikėjas, teikiantis televizijos transliacijas vienu būdu, dėl išaugusių televizijos transliacijų kitais būdais kainų galėtų pradėti teikti televizijos transliacijas kitais būdais.

Televizijos transliacijų teikimas DVB-T tinklais. Bet kuris televizijos transliacijų teikėjas, norėdamas pradėti teikti televizijos transliacijas DVB-T tinklais, turi arba įsteigti DVB-T tinklą, arba įrengti bent vieną vietinę DVB-T stotį, arba įsigyti televizijos transliacijų perdavimo DVB-T tinklais paslaugas. Siekiant sukurti DVB-T tinklą (stotį), yra reikalingas ribotas išteklius – radijo dažnis (kanalas), skiriamas pagal Skaitmeninės antžeminės televizijos plėtros planą, patvirtintą RRT direktoriaus 2005 m. balandžio 28 d. įsakymu 1V-419 „Dėl Skaitmeninės antžeminės televizijos plėtros plano patvirtinimo“ (toliau – Skaitmeninės antžeminės televizijos plėtros planas). Svarbu paminėti, kad RRT direktoriaus 2020 m. balandžio 7 d. įsakymu Nr. (1.9E)1V-356 „Dėl leidimų naudoti radijo dažnius (kanalus) skaitmeninės antžeminės televizijos tinkluose panaikinimo Telia Lietuva, AB“ panaikinti *Telios* leidimai naudoti radijo dažnius DVB-T tinkluose, dėl to atsirado galimybė kitiems ūkio subjektams steigti DVB-T tinklus.

RRT turima informacija, tiriamuoju laikotarpiu veikė televizijos transliacijų kitais tinklais teikėjai (pvz., *Telia*, UAB „Bitė Lietuva“), kurie valdė tinklus, kurių pagrindu galima perduoti televizijos transliacijas DVB-T tinklais visoje Lietuvos Respublikos teritorijoje. Šie televizijos transliacijų teikėjai, norėdami teikti televizijos transliacijas DVB-T tinklais, savo valdomą infrastruktūrą nesunkiai galėtų pritaikyti televizijos transliacijų DVB-T tinklais teikimui. RRT vertinimu, tokio pritaikymo išlaidos už trūkstančių televizijos transliacijų perdavimo priemonių elementų, pvz., specifinių televizijos transliacijoms perduoti skirtų serverių ir kitos įrangos įdiegimą būtų vienkartinės, todėl nebūtų didelės.

Norint įsigyti televizijos transliacijų perdavimo DVB-T tinklais paslaugas, reikia kreiptis į tokias paslaugas teikiančią ūkio subjektą, t. y. Telecentrą, nes jo turima infrastruktūra suteikia galimybę be papildomų investicijų perduoti televizijos transliacijas DVB-T tinklais visoje Lietuvoje. Iš viso tiriamojo laikotarpio pabaigoje Lietuvoje buvo įsteigti 4 DVB-T tinklai, tačiau iš jų Transliacijų perdavimo priemonių rinkos tyrimo metu buvo naudojami tik 3 (vienas buvo visiškai užimtas, antras – iš dalies, o trečias tinklas buvo laisvas), t. y. jais buvo transliuojamos (ar retransliuojamos) televizijos programos. Šiuo metu ne visa apimtimi išnaudojami Telecentro turimi tinklai sukuria prielaidą jam pritraukti papildomus televizijos transliacijų DVB-T tinklais teikėjus tam, kad būtų padidintos ūkio subjekto pajamos ir sumažinamos infrastruktūros išlaikymo sąnaudos. Nevisiškas infrastruktūros išnaudojimas taip pat rodo, kad galimas televizijos transliacijų DVB-T tinklais teikėjų kiekis yra pakankamai didelis. Televizijos transliacijų perdavimo DVB-T tinklais paslaugų kaina priklauso nuo pasirinkto tinklo. Telecentras siūlo dvi alternatyvas²⁷: ST 1 tinklą (133 669 Eur/mėn.) ir Pietryčių TV tinklą (27 835 Eur/mėn.). Tinklo kainų skirtumus lemia tai, kiek Lietuvos gyventojų tinklas pasiekia²⁸: ST 1 tinklas – 98,1 proc. ir Pietryčių TV tinklas – 70 proc. Televizijos transliacijų teikėjas, siekiantis transliacijas teikti DVB-T tinklais, privalo turėti tam tinkamą įrangą, kad galėtų perduoti signalą SDI formatu. SDI signalą suformuoja studijos įranga tai neglaudintas, todėl didelės apimties duomenų srautas. SDI formatas skirtas perduoti koaksialiniu kabeliu, o į DVB-T sutankinto skaitmeninio srauto signalų formavimo stotį signalas perduodamas fiksuotomis (šviesolaidinėmis) arba radiorelinėmis linijomis. Prieš perduodant SDI signalą, konvertavimo įrenginys jį pakeičia į perdavimo linijai tinkamą formatą, o signalui pasiekus tikslą, jis vėl grąžinamas į SDI formatą ir perduodamas į glaudinimo įrenginį, po to į tankinimo įrenginį ASI formatu. Taigi, SDI signalo

²⁶ Didelės įtakos rinkoje nustatymo gairių 41 punktą.

²⁷ Žr. https://www.telecentras.lt/wp-content/uploads/2022/10/TV-Transliaciju-perdavimo-DVB-T-tinklais-kainos_galioja-nuo-2022-12-26.pdf (informacija rinkta 2022 m. lapkričio 7 d.).

²⁸ Žr. <https://www.telecentras.lt/paslaugos/televizijos-programu-perdavimas/> (informacija rinkta 2022 m. lapkričio 7 d.).

perdavimui reikia įsirengti / išsinuomoti perdavimo liniją bei signalo formato keitiklius. Atsižvelgiant į aukščiau pateiktą informaciją, matyti, kad televizijos transliacijų teikėjai, teikiantys televizijos transliacijas kabelinės televizijos ir MDTV, IPTV, palydovinio ryšio tinklais ar internetu, galėtų per trumpą laiką pradėti teikti televizijos transliacijas DVB-T tinklais. Todėl televizijos transliacijos, teikiamos DVB-T tinklais, yra pakeičiamos televizijos transliacijomis, teikiamomis kitais tinklais.

Televizijos transliacijų teikimas kabelinės televizijos tinklais ir MDTV tinklais. Televizijos transliacijų teikėjas, norėdamas teikti televizijos transliacijas kabelinės televizijos tinklais, privalo turėti kabelinės televizijos tinklą arba investuoti į ryšių kabelių kanalų statybą ar pirkti prieigą prie jų, nutiesti kabelinės televizijos linijas, įsigyti aktyvią ir pasyvią įrangą, ją sumontuoti. Televizijos transliacijų teikėjas, norintis teikti televizijos transliacijas kabelinės televizijos tinklais, turėtų sukurti kabelinės televizijos tinklą. Tačiau tokie veiksmai negali būti atliekami per trumpą laiką. Kitas svarbus aspektas yra tai, kad televizijos transliacijų, teikiamų kabelinės televizijos tinklais, teikėjai, norėdami plėsti televizijos transliacijoms reikalingą kabelinės televizijos tinklą penkiuose didžiuosiuose Lietuvos miestuose bei jų apylinkėse, kur yra sudėtinga tiesti laidinę infrastruktūrą, naudoja MDTV tinklus. MDTV tinklai pagal savo struktūrą ir teikiamas paslaugas gali būti laikomi belaidžiais kabelinės televizijos tinklais. Kitaip tariant, televizijos transliacijos, teikiamos MDTV tinklais, televizijos transliacijų teikėjų požiūriu yra televizijos transliacijų kabelinės televizijos tinklais pakaitalas. Tiriamojo laikotarpio pabaigoje televizijos transliacijas MDTV tinklais teikė du operatoriai – UAB „Balticum TV“ (Klaipėdoje, Šiauliuose ir Panevėžyje) ir UAB „Cgates“ (Vilniuje ir Kaune). MDTV tinklai yra steigiami naudojant tam tikrus ribotus išteklius – radijo dažnius (kanalus). MDTV tinklai gali būti steigiami bet kurioje vietoje, joje sukoordinavus radijo dažnius (kanalus). Radijo dažnių (kanalų) sukoordinavimo procedūra trunka 4–5 mėn., tačiau jos baigtis nėra garantuota. Dėl išteklių ribotumo regionuose, kuriuose jau teikiamos MDTV paslaugos, naujas operatorius negalėtų išvystyti MDTV tinklo, o kituose regionuose MDTV tinklas negalėtų būti išvystytas per trumpą laiką.

Atsižvelgiant į tai, kad televizijos transliacijas MDTV tinklais teikia tie patys televizijos transliacijų teikėjai, kurie teikia ir televizijos transliacijas kabelinės televizijos tinklais, o MDTV tinklai yra naudojami kabelinės televizijos tinklo geografinėi aprėpčiai išplėsti, darytina išvada, kad vertinant pagal pasiūlą televizijos transliacijos, teikiamos kabelinės televizijos tinklais ir MDTV tinklais, televizijos transliacijų teikėjų požiūriu yra ta pati paslauga.

RRT vertinimu, nėra tikslinga pradėti teikti televizijos transliacijas kabelinės televizijos ir MDTV tinklais, kadangi tiriamuoju laikotarpiu 27,5 proc. sumažėjo televizijos transliacijų, teikiamų kabelinės televizijos tinklais, abonentų bei 46,1 proc. televizijos transliacijų, teikiamų MDTV tinklais, abonentų skaičius, kuris 2021 m. IV ketv. pabaigoje atitinkamai siekė 286,1 tūkst. ir 6,5 tūkst. Dėl sparčiai mažėjančio kabelinės televizijos abonentų skaičiaus ir pradinių investicijų poreikio mažai tikėtina, kad per trumpą laiką atsirastų naujų televizijos transliacijų teikėjų, norinčių televizijos transliacijas pradėti teikti kabelinės televizijos tinklais. Su tokia pat situacija susiduria ir televizijos transliacijų teikėjai, norintys pradėti teikti televizijos transliacijas MDTV tinklais. Dėl radijo dažnių (kanalų) apribojimo galimybės vystyti naują MDTV tinklą yra ribotos, todėl televizijos transliacijų teikėjams televizijos transliacijos, teikiamos MDTV tinklais, lieka tik kaip alternatyva turimam kabelinės televizijos tinklui išplėsti.

Atsižvelgiant į aukščiau išdėstytus argumentus, darytina išvada, kad televizijos transliacijos, teikiamos kabelinės televizijos tinklais ir MDTV tinklais, yra pakeičiamos tarpusavyje pagal pasiūlą. Taip pat darytina išvada, kad televizijos transliacijų teikėjai, teikiantys televizijos transliacijas DVB-T, IPTV, palydovinio ryšio tinklais ir internetu, dėl pradinių investicijų ir ribotų išteklių poreikio negalėtų per trumpą laiką pradėti teikti televizijos transliacijų, teikiamų kabelinės televizijos tinklais ar MDTV tinklais. Todėl televizijos transliacijos, teikiamos kabelinės televizijos ir MDTV tinklais, nėra pakeičiamos televizijos transliacijomis, teikiamomis kitais tinklais.

Televizijos transliacijų teikimas IPTV tinklais. Televizijos transliacijų teikimas IPTV tinklais šiuo metu galimas tiek fiksuotojo, tiek mobiliojo plačiajuosčio ryšio tinklais. Mažai tikėtina, kad televizijos transliacijų teikėjas, norėdamas teikti televizijos transliacijas IPTV tinklais, statytų

mobiliojo ryšio tinklą, esant riboto resurso – radijo dažnių (kanalų) – trūkumui. Todėl toliau detaliau bus nagrinėjamas atvejis, kai televizijos transliacijų teikėjas, norėdamas televizijos transliacijas teikti IPTV tinklais, turėtų investuoti į ryšių kabelių kanalų statybą, nutiesti šviesolaidines ryšio linijas arba metalinės vytos poros linijas, įsigyti aktyvią ir pasyvią įrangą ir ją sumontuoti arba naudotis didmenine prieiga prie ryšių kabelių kanalų sistemos (toliau – RKKS) ar prie nenaudojamos šviesolaidinių linijų skaidulos. IPTV tinklų steigimas ir plėtra reikalauja didelių investicijų ir laiko sąnaudų. *Telia* į pagrindinio tinklo, kuris naudojamas ir televizijos transliacijoms IPTV tinklais perduoti, atnaujinimą bei į šviesolaidinės prieigos tinklo plėtrą 2016–2020 m. laikotarpiu investavo 131,8 mln. Eur²⁹. Pagal Lietuvos Respublikos susisiekimo ministerijos užsakyto vertinimo ataskaitoje pateiktus paskaičiavimus, „*siekiant visus 429 546 nepadengtus namų ūkius prijungti šviesolaidinėmis kabelių linijomis, pagal realistinį scenarijų, reikėtų pakloti 64 462 km šviesolaidinių kabelių linijų, o reikalingos investicijos siektų 1,917 mlrd. Eur*“.³⁰

Televizijos transliacijų, teikiamų IPTV tinklais, teikėjais galėtų būti elektroninių ryšių paslaugų teikėjai, turintys šviesolaidinės prieigos tinklą, kuriuo teikiamos interneto prieigos paslaugos. Tiriamojo laikotarpio pabaigoje buvo 56 tokie elektroninių ryšių paslaugų teikėjai, iš jų 18 teikė televizijos transliacijas kabelinės televizijos tinklais, iš kurių 2 dar ir MDTV tinklais. Visi šie elektroninių ryšių paslaugų teikėjai, norėdami pradėti teikti televizijos transliacijas IPTV tinklais, galėtų per trumpą laikotarpį pradėti teikti šias paslaugas turimu šviesolaidinės prieigos tinklu.

RRT duomenimis, tiriamojo laikotarpio pabaigoje, IPTV televizijos paslaugas Lietuvoje teikė (turėjo abonentų) 26 ūkio subjektai, iš jų didžiausi – *Telia*, UAB „Splius“, UAB „Cgates“. Daugiausiai abonentų turintys paslaugos teikėjai savo IPTV tinklą yra išvystę beveik visoje Lietuvoje, taip pat vykdomos nuolatinės investicijos į tinklo plėtrą mažai apgyvendintose vietovėse³¹. Teikėjai gali jungtis vieni su kitais arba naudotis Didmeninės vietinės prieigos fiksuotoje vietoje ir Didmeninės centrinės prieigos fiksuotoje vietoje masinės rinkos produktams rinkų paslaugomis, skirtomis plačiajuosčio ryšio tinklų, kuriais gali būti teikiamos televizijos transliacijos IPTV tinklais, tiesimui, todėl pasiekiamas didelis televizijos transliacijų IPTV tinklais žiūrovų skaičius Lietuvoje.

Pažymėtina, kad operatoriai, valdantys kabelinės televizijos tinklus su DOCSIS (angl. *Data Over Cable Service Interface Specification*) technologija³², leidžiančia teikti ir duomenų perdavimo paslaugas, be didelių investicijų galėtų pradėti teikti IPTV paslaugas.

Apibendrinant aukščiau pateiktą informaciją, darytina išvada, kad televizijos transliacijos, teikiamos IPTV tinklais, yra pakeičiamos televizijos transliacijomis, teikiamomis DVB-T, kabelinės televizijos ir MDTV, palydovinio ryšio tinklais ir internetu pasiūlos atžvilgiu.

Televizijos transliacijų teikimas palydovinio ryšio tinklais. Televizijos transliacijų teikėjas, norėdamas pradėti teikti televizijos transliacijas palydovinio ryšio tinklais, turėtų sukurti žemės stočių ir dirbtinių žemės palydovų infrastruktūrą arba nuomotis pirkti prieigą prie šios infrastruktūros. Svarbu paminėti tai, kad Lietuvoje veikiantys operatoriai neturi savo dirbtinių žemės palydovų, todėl siekiant pradėti teikti televizijos transliacijas palydovinio ryšio tinklais, turėtų būti naudojami kitų šalių disponuojami dirbtiniai žemės palydovai. Paslaugą teikia palydovinio ryšio tinklo operatoriai: „SES S.A“ (*Astra*, *Sirius* palydovai), „Eutelsat Communications SA“ (*Eutelsat*, *Hot Bird* palydovai), „Telenor Satellite“ (*Thor* palydovai), „Spacecom“ (*Amos* palydovai), „Intelsat S.A.“ (*Intelsat* palydovai) ir kt. Palydoviniams transliavimui naudojami aukšti dažniai suteikia galimybę panaudoti plačias dažnių juostas ir perduoti didelius duomenų srautus, o kartu ir didelį programų kiekį. Galimų

²⁹ Iš *Telios* metinės ataskaitos, žr. <https://www.telia.lt/investuotojams/finansiniai-rezultatai> (informacija rinkta 2022 m. gruodžio 29 d.).

³⁰ Iš Lietuvos Respublikos susisiekimo ministerijos užsakytos galutinės vertinimo ataskaitos „Išankstinis ES fondų investicijų į skaitmeninio junglumo gerinimo veiklą 2021–2027 m. finansavimo laikotarpiu vertinimas“, Vilnius, 2020, 17 psl.

³¹ Iš Lietuvos Respublikos susisiekimo ministerijos užsakytos galutinės vertinimo ataskaitos „Išankstinis ES fondų investicijų į skaitmeninio junglumo gerinimo veiklą 2021–2027 m. finansavimo laikotarpiu vertinimas“, Vilnius, 2020 m., 11-12 psl.

³² RRT duomenimis, 2021 m. pabaigoje 92 proc. visų interneto prieigos paslaugų, teikiamų KTV tinklais, buvo teikiamos naudojant DOCSIS3.0 ir spartesnę duomenų perdavimą užtikrinančias technologijas.

perduoti programų skaičius ribotas, bet jis žymiai didesnis nei perduodant DVB-T ir MDTV tinklais. Televizijos transliacijų teikėjas, norėdamas gauti paslaugą, turi užtikrinti savo turinio persiuntimą, pasinaudodamas fiksuoto palydovinio ryšio arba interneto prieigos paslaugomis, palydovinio ryšio tinklo operatoriumi³³. Transliacijos palydovinio ryšio tinklais yra pasiekiamos visoje Lietuvos Respublikoje, todėl jas žiūri didelis televizijos transliacijų žiūrovų skaičius.

Atsižvelgus į aukščiau pateiktą informaciją, darytina išvada, kad televizijos transliacijos, teikiamos palydovinio ryšio tinklais, yra pakeičiamos televizijos transliacijomis, teikiamomis DVB-T, kabelinės televizijos ir MDTV, IPTV tinklais ir internetu pasiūlos atžvilgiu.

Televizijos transliacijų teikimas internetu. Interneto prieigos teikėjas, internetu perduodamas televizijos transliacijas, nekontroliuoja jų turinio ir dalyvauja šiame darbe tiek, kiek tai yra susiję su interneto prieigos paslaugų teikimu. Televizijos transliacijos gali būti perduodamos bet kurio interneto prieigos paslaugų teikėjo teikiamu internetu, televizijos transliacijų teikėjas nekontroliuoja, kas teikia interneto prieigos paslaugas vartotojui. Transliacijos internetu yra pasiekiamos visoje Lietuvos Respublikoje, todėl jas žiūri didelis televizijos žiūrovų skaičius.

Televizijos transliacijų teikėjas, norėdamas televizijos transliacijas teikti internetu, turėtų apie savo veiklos pradžią informuoti LRTK. Papildomai operatoriui nereikia turėti ar kurti atitinkamo interneto prieigos tinklo, nes jo televizijos transliacijos gali būti perduodamos bet kurio interneto prieigos paslaugų teikėjo tinklu. Remiantis tuo, kad nereikia investuoti į atitinkamo interneto prieigos tinklo statybą, darytina išvada, kad bet kuris televizijos transliacijų DVB-T, kabelinės televizijos, IPTV, MDTV ar palydovinio ryšio tinklais teikėjas per trumpą laiką ir nepatirdamas didelių pradinių investicijų gali pradėti teikti televizijos transliacijas internetu.

Atsižvelgiant į aukščiau pateiktą informaciją, darytina išvada, kad televizijos transliacijos, teikiamos internetu, yra pakeičiamos televizijos transliacijomis, teikiamomis DVB-T, kabelinės televizijos tinklais ir MDTV, IPTV ir palydovinio ryšio tinklais pasiūlos atžvilgiu.

Išvada:

Televizijos transliacijos, teikiamos DVB-T tinklais, kabelinės televizijos ir MDTV tinklais, IPTV tinklais, palydovinio ryšio tinklais ir internetu yra iš dalies pakeičiamos tarpusavyje pasiūlos atžvilgiu.

Ataskaitos 2.2.2 skyriaus apibendrinimas:

Atsižvelgiant į tai, kad televizijos transliacijos, teikiamos kabelinės televizijos tinklais ir televizijos transliacijos, teikiamos MDTV tinklais, yra pakeičiamos tarpusavyje pasiūlos ir paklausos atžvilgiu, o televizijos transliacijos, teikiamos MDTV tinklais, yra skirtos kabelinės televizijos tinklo aprėpčiai išplėsti, darytina išvada, kad jos sudaro vieną televizijos transliacijų, teikiamų kabelinės televizijos ir MDTV tinklais, tinklą (toliau – televizijos transliacijų, teikiamų kabelinės televizijos tinklais, tinklas).

Ataskaitos 2.2.2.1 skyriuje atlikus televizijos transliacijų pakeičiamumo paklausos atžvilgiu analizę, nustatyta, kad televizijos transliacijos, teikiamos DVB-T tinklais, kabelinės televizijos tinklais, IPTV tinklais, palydovinio ryšio tinklais ir internetu, yra pakeičiamos paklausos atžvilgiu.

Ataskaitos 2.2.2.2 skyriuje atlikus televizijos transliacijų pakeičiamumo pasiūlos atžvilgiu analizę nustatyta, kad televizijos transliacijos, teikiamos skirtingais tinklais, yra iš dalies pakeičiamos tarpusavyje pasiūlos atžvilgiu:

televizijos transliacijos, teikiamos DVB-T tinklais, kabelinės televizijos tinklais, IPTV tinklais ir palydovinio ryšio tinklais, yra pakeičiamos televizijos transliacijomis, teikiamomis internetu, pasiūlos atžvilgiu;

televizijos transliacijos, teikiamos DVB-T tinklais, IPTV tinklais, palydovinio ryšio tinklais, ir internetu, yra pakeičiamos tarpusavyje pasiūlos atžvilgiu.

³³ Žr. <https://www.eutelsat.com/en/blog/how-to-start-broadcasting-via-satellite.html> (informacija rinkta 2022 m. lapkričio 7 d.).

televizijos transliacijos, teikiamos kabelinės televizijos tinklais, nėra pakeičiamos televizijos transliacijomis, teikiamomis DVB-T tinklais, IPTV tinklais, palydovinio ryšio tinklais ir internetu pasiūlos atžvilgiu.

2.2.2. skyriaus išvada:

Vadovaujantis atlikta skirtingais būdais teikiamų televizijos transliacijų teikimo paslaugų pakeičiamumo paklausos ir pasiūlos atžvilgių analize, darytina išvada, kad televizijos transliacijos, teikiamos DVB-T tinklais, kabelinės televizijos tinklais, IPTV tinklais, palydovinio ryšio tinklais ir internetu, sudaro vieną televizijos transliacijų teikimo paslaugų rinką (toliau – Televizijos transliacijų rinką).

2.2.3 Mažmeninės televizijos transliacijų rinkos geografinės aprėpties apibrėžimas

Apibrėžiant rinkos geografinę aprėptį, siekiama nustatyti, kokia yra Televizijos transliacijų rinkos geografinė aprėptis. Atitinkamos rinkos geografinė aprėptis gali daryti įtaką nagrinėjamos rinkos apimčiai, esamai ir potencialiai konkurencinei aplinkai nagrinėjamoje rinkoje. Didelės įtakos rinkoje nustatymo gairių³⁴ 51 punkte nurodyta, kad elektroninių ryšių sektoriuje geografinė atitinkamos rinkos aprėptis tradiciškai nustatoma remiantis dviem pagrindiniais kriterijais: tinklo aprėpiama teritorija ir teisiniais ar kitais reguliavimo instrumentais. Vadovaujantis šiais dviem kriterijais, geografinė rinkos aprėptis gali būti vietinė, nacionalinė ar aprėpianti kelias valstybes.

Elektroninių ryšių paslaugų teikėjai turi teisę vykdyti elektroninių ryšių veiklą visoje Lietuvos Respublikos teritorijoje, t. y. veiklos apribojimų atskirose Lietuvos Respublikos teritorijos dalyse nėra. Atsižvelgiant į aukščiau pateiktą informaciją, nustatyta, kad televizijos transliacijų perdavimo paslaugas, teikiamas skirtingais būdais, galima teikti visoje Lietuvos Respublikos teritorijoje. Televizijos transliacijos yra teikiamos Lietuvos Respublikos teritorijoje esantiems žiūrovams. Dėl to televizijos transliacijoms teikti reikalingi elektroninių ryšių tinklai yra plėtojami Lietuvos Respublikos teritorijoje. Atsižvelgiant į tai, Televizijos transliacijų rinkos geografinė aprėptis negali būti platesnė nei Lietuvos Respublikos teritorijos ribos. Toliau yra vertinama, kokia yra Televizijos transliacijų rinkos geografinė aprėptis pagal šią rinką sudarančius tinklus.

Televizijos transliacijų teikimas DVB-T tinklais. DVB-T tinklai yra išplėtoti visoje Lietuvos Respublikos teritorijoje, o televizijos transliacijas, teikiamas DVB-T tinklais, galėjo matyti 99 proc. visų Lietuvos gyventojų. Atsižvelgiant į tai, kad DVB-T tinklas veikia visoje Lietuvoje, laikoma, kad televizijos transliacijos, teikiamos DVB-T tinklais yra pasiekiamos visoje Lietuvos Respublikos teritorijoje. Tai patvirtina ir televizijos transliacijų, teikiamų DVB-T tinklais, konkurencinės teikimo sąlygos, kurios skirtingose geografinėse Lietuvos Respublikos teritorijos dalyse nesiskiria ir yra pakankamai homogeniškos visoje Lietuvos Respublikos teritorijoje.

Televizijos transliacijų teikimas kabelinės televizijos tinklais. Kabelinės televizijos tinklai gali būti steigiami visoje Lietuvos Respublikos teritorijoje. Kabelinės televizijos tinklų teikėjai gali jungtis vieni su kitais³⁵ ir tokiu būdu didinti televizijos transliacijų, teikiamų kabelinės televizijos tinklais, potencialiai pasiekiamų televizijos žiūrovų skaičių bei geografinę aprėptį. LKTA duomenimis³⁶, kabelinės televizijos tinklai buvo plėtojami 72 miestuose ir miesteliuose. Kaip buvo nurodyta ataskaitos 2.2.2.2 skyriuje, MDTV tinklai yra išskirtinai naudojami kabelinės televizijos tinklų geografinę aprėptį išplėsti. Tiriamojo laikotarpio pabaigoje buvo 2 operatoriai, kurie teikė televizijos transliacijas kabelinės televizijos ir MDTV tinklais. Televizijos žiūrovai televizijos transliacijas, teikiamas MDTV tinklais, galėjo matyti 5 didžiuosiuose Lietuvos miestuose ir jų

³⁴Rinkos tyrimo ir didelės įtakos rinkoje vertinimo pagal ES elektroninių ryšių tinklų ir paslaugų reguliavimo sistemą gairės [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/PDF/?uri=CELEX:52018XC0507\(01\)&from=CS](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/PDF/?uri=CELEX:52018XC0507(01)&from=CS) (informacija rinkta 2022 m. gruodžio 29 d.).

³⁵ Tiriamuoju laikotarpiu UAB „Cgates“ įsigijo įvairių bendrovių akcijų, pvz., 2017 m. rugsėjo mėnesį UAB „Cgates“ įsigijo 100 proc. UAB „Transteleservis“ akcijų ir 2017 m. rugsėjo 18 d. UAB „Transteleservis“ baigė veiklą kaip juridinis asmuo.

³⁶ Iš Lietuvos kabelinės televizijos asociacijos tinklapio <http://lkta.lt/lt/apie/test1> (informacija rinkta 2022 m. gruodžio 1 d.).

apylinkėse. Taip pat esant laisvų radijo dažnių (kanalų), MDTV tinklai gali būti steigiami ir kituose Lietuvos miestuose. Televizijos transliacijų, teikiamų kabelinės televizijos tinklais, konkurencinės teikimo sąlygos skirtingose geografinėse Lietuvos Respublikos teritorijos dalyse nesiskiria ir yra pakankamai homogeniškos visoje Lietuvos Respublikos teritorijoje, todėl darytina išvada, kad televizijos transliacijos, teikiamos kabelinės televizijos tinklais, yra pasiekiamos visoje Lietuvos Respublikos teritorijoje.

Televizijos transliacijų teikimas IPTV tinklais. IPTV tinklai gali būti steigiami visoje Lietuvos Respublikos teritorijoje. IPTV tinklų teikėjai gali jungtis vieni su kitais, t. y. vykdyti įmonių susijungimus (įsigijimus), ir tokiu būdu didinti televizijos transliacijų, teikiamų IPTV tinklais, potencialiai pasiekiamų televizijos žiūrovų skaičių bei geografinę aprėptį. Televizijos transliacijų, teikiamų IPTV tinklais, konkurencinės teikimo sąlygos skirtingose geografinėse Lietuvos Respublikos teritorijos dalyse nesiskiria ir yra pakankamai homogeniškos visoje Lietuvos Respublikos teritorijoje, todėl darytina išvada, kad televizijos transliacijos, teikiamos IPTV tinklais, yra pasiekiamos visoje Lietuvos Respublikos teritorijoje.

Televizijos transliacijų teikimas palydovinio ryšio tinklais. Televizijos programos, transliuojamos palydovinio ryšio tinklais, gali būti matomos visoje Lietuvos Respublikoje. Televizijos transliacijų, teikiamų palydovinio ryšio tinklais, konkurencinės teikimo sąlygos skirtingose geografinėse Lietuvos Respublikos teritorijos dalyse nesiskiria ir yra homogeniškos visoje Lietuvos Respublikos teritorijoje. Atsižvelgiant į tai, darytina išvada, kad televizijos transliacijos, teikiamos palydovinio ryšio tinklais, yra pasiekiamos visoje Lietuvos Respublikos teritorijoje.

Televizijos transliacijų teikimas internetu. Mobilaus ir fiksuoto interneto tinklai yra išplėtoti visoje Lietuvos Respublikoje. RRT duomenimis, mobilaus arba fiksuoto interneto prieigą Lietuvos Respublikoje galėjo gauti 99 proc. gyventojų, o 2021 m. interneto prieigą³⁷ turėjo 87 proc., kompiuterius namuose 81 proc. namų ūkių. Vadinasi, interneto prieigos naudojimas ir kompiuterių turinčių namų ūkių skaičius didėja. Taip pat nuolatos vykdomos investicijos į fiksuoto ir mobilaus interneto plėtrą Lietuvos Respublikoje. Atsižvelgiant į šioje pastraipoje pateiktus argumentus, darytina išvada, kad televizijos transliacijos, teikiamos internetu, yra pasiekiamos visoje Lietuvos Respublikos teritorijoje.

Išvada:

Televizijos transliacijų rinkos geografinė aprėptis yra Lietuvos Respublikos teritorija.

2.2.4 Mažmeninės televizijos transliacijų rinkos apibrėžimas

Atsižvelgiant į tai, kas nustatyta ataskaitos 2.2.2 ir 2.2.3 skyriuose, Televizijos transliacijų rinka apibrėžiama kaip televizijos transliacijų teikimo DVB-T tinklais, kabelinės televizijos tinklais, IPTV tinklais, palydovinio ryšio tinklais ir internetu rinka, kurios geografinė aprėptis yra Lietuvos Respublikos teritorija.

2.2.5 Tyrimas, ar konkurencija Televizijos transliacijų rinkoje yra veiksminga, ir konkurencijos problemų nustatymas

RRT, siekdama nustatyti rinkas, kurioms gali būti taikomas *ex ante* reguliavimas, ir atsižvelgdama į ateities perspektyvą, pagal 2020 m. rekomendacijos preambulės 6 konstatuojamąją dalį turi įvertinti, ar mažmeninės rinkos yra veiksmingai konkurencingos be susijusioje didmeninėje rinkoje didelę įtaką turinčio ūkio subjekto reguliavimo. Todėl šiame ataskaitos skyriuje bus analizuojama, ar konkurencija apibrėžtoje Televizijos transliacijų rinkoje (žr. ataskaitos 2.2.4 skyrių) yra veiksminga. Atliekant šį tyrimą, siekiama nustatyti, ar Televizijos transliacijų rinkoje yra ūkio subjektas, kuris turi tokią ekonominės galios padėtį, kuri suteikia jam galią elgtis pakankamai

³⁷ Valstybės duomenų agentūros duomenimis, žr. <https://osp.stat.gov.lt/skaitmenine-ekonomika-ir-visuomene-lietuvoje-2021/izanga> (informacija rinkta 2022 m. gruodžio 1 d.).

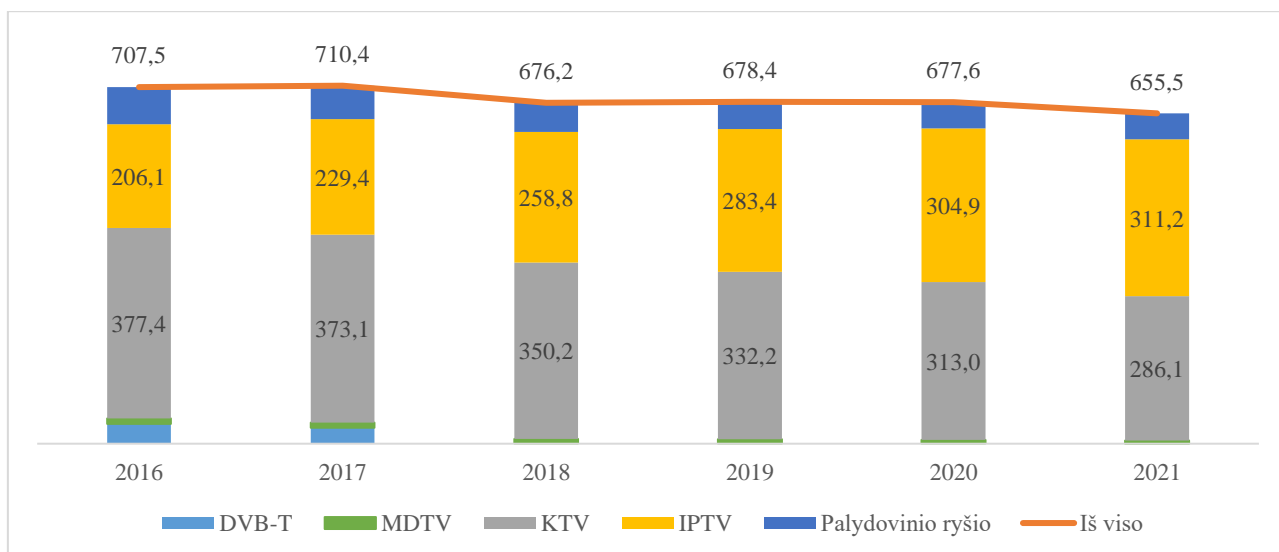
nepriklausomai nuo konkurentų ir televizijos žiūrovų (remiantis Didelės įtakos rinkoje nustatymo gairių 55 punktu, itin didelės rinkos dalys, t. y. viršijančios 50 proc., jau savaime, išskyrus išimtines aplinkybes, liudija apie dominuojančią padėtį). Vertinimas atliekamas analizuojant konkurenciją televizijos transliacijų teikimo DVB-T tinklais, kabelinės televizijos tinklais, IPTV tinklais, palydovinio ryšio tinklais ir internetu rinkoje. Atliekant konkurencijos veiksmingumo tyrimą, taip pat nustatoma, ar yra konkurencijos problemų, kurios kyla arba gali kilti nagrinėjamoje rinkoje.

DVB-T tinklų technologija. UAB „TNS LT“ duomenimis, 2016 m. 47,6 proc. namų ūkių žiūrėjo televizijos programas, teikiamas DVB-T tinklais, o 2021 m. (I pusmečio duomenys) – 35,2 proc. arba 12,4 procentinio punkto mažiau. Namų ūkių, žiūrinčių televizijos programas, teikiamas DVB-T tinklais, mažėjimo tendenciją patvirtina ir 2019 m. (I pusmečio) bei 2020 m. (I pusmečio) UAB „TNS LT“ duomenys, kurie atitinkamai sudarė 40,7 proc. ir 39,0 proc. 2020 m. IV ketv. apklausos duomenimis, televizijos transliacijas, teikiamas DVB-T tinklais, žiūrėjo 37,3 proc. vartotojų.

Tiriamuoju laikotarpiu ir Transliacijų perdavimo priemonių rinkos tyrimo metu Lietuvoje nacionalinių televizijos transliacijų, teikiamų DVB-T tinklais, rinkoje veikė: LRT (visoje Lietuvoje), UAB „Laisvas ir nepriklausomas kanalas“ (visoje Lietuvoje), UAB „All Media Lithuania“ (visoje Lietuvoje), UAB „Lietuvos ryto“ televizija (visoje Lietuvoje), „DELFI“ (visoje Lietuvoje), UAB „Balticum TV“ (Klaipėdoje, Vilniuje, Plungėje, Šiauliuose, Panevėžyje), UAB „Ilora“ (Naujoji Akmenė), UAB Kėdainių krašto televizija (Kėdainiuose), UAB „TV7“ (Jonavoje), VšĮ Alytaus regioninė televizija (Alytuje), VšĮ Regioninė televizija „Aidas“ (Elektrėnuose, Trakuose ir Vievyje), VšĮ „LN televizija“ (Plungėje), VšĮ Marijampolės televizija (Marijampolėje), UAB „Pūkas“ (Kaune), UAB „Roventa“ (Mažeikiuose) ir UAB Šiaulių apskrities televizija (Šiauliuose). *Telia* televizijos transliacijų, teikiamų DVB-T tinklais, nebeteikia nuo 2018 m. IV ketv., UAB „Balticum“ – nuo 2021 m. I ketv. Remiantis ataskaitos 2.2.2.1. skyriaus 5 pav. informacija, nė vienas iš ūkio subjektų nesudaro daugiau nei 50 proc. rinkos dalies. Taip pat transliuotojai, norintys teikti televizijos transliacijas, teikiamas DVB-T tinklais, gali pasinaudoti didmeninėmis paslaugomis, t. y. transliacijų perdavimo DVB-T tinklais paslaugomis. Bet kuris transliuotojas gali kreiptis į LRTK su prašymu išduoti licenciją vykdyti televizijos transliacijų, teikiamų DVB-T tinklais, veiklą ir transliuoti savo televizijos programas, kurios būtų matomos visoje Lietuvoje.

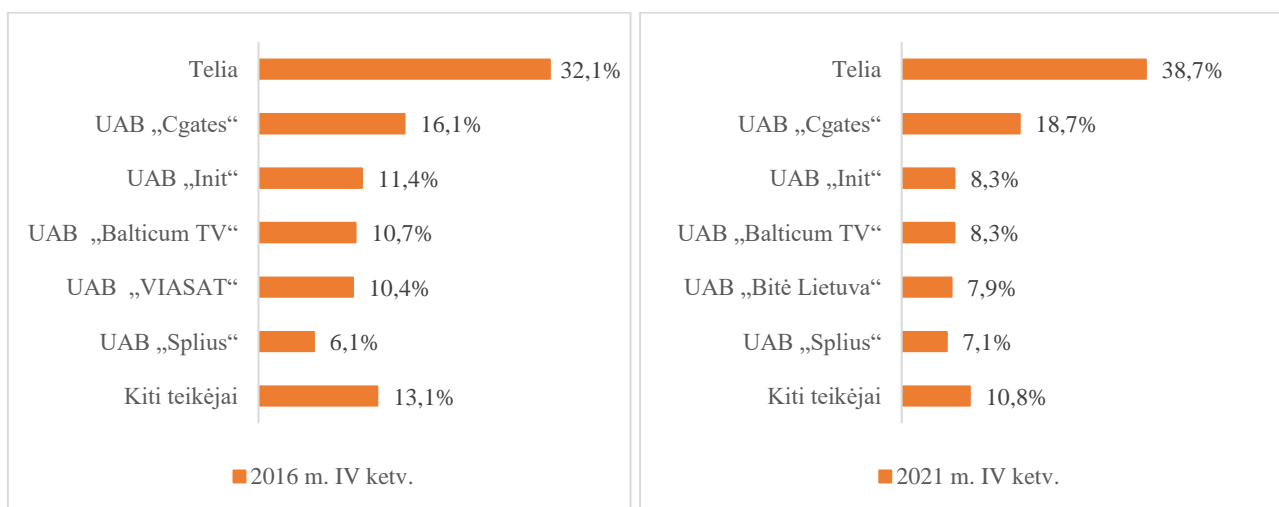
2021 m. pabaigoje mokamų televizijos transliacijų paslaugų gavėjų skaičius buvo mažiausias per visą nagrinėjamą 2016–2021 m. laikotarpį ir siekė 655,5 tūkst. Visu tiriamuoju laikotarpiu KTV bei IPTV tinklais teikiamos paslaugomis sudarė didžiausią dalį (daugiau nei 80 proc.) visų mokamų televizijos transliacijų paslaugų. 2021 m. pabaigoje 91,1 proc. visų mokamų televizijos transliacijų paslaugų gavėjų naudojami KTV bei IPTV paslaugomis: 47,5 proc. rinkosi IPTV paslaugas, 43,7 proc. – KTV paslaugas (žr. 7 pav.). 72,5 proc. visų KTV paslaugų gavėjų naudojami skaitmeninės KTV paslaugomis. Pagal Apklauso duomenis 62,1 proc. respondentų žiūrėjo televizijos transliacijas, teikiamas KTV, MDTV bei IPTV tinklais.

2021 m. mokamų televizijos transliacijų, teikiamų IPTV tinklais, paslaugų gavėjų skaičius pirmą kartą viršijo mokamų televizijos transliacijų, teikiamų KTV tinklais, paslaugų gavėjų skaičių. Televizijos transliacijų, teikiamų IPTV tinklais, paslaugų gavėjų skaičiaus augimas matomas visu tiriamuoju laikotarpiu. Televizijos transliacijų, teikiamų IPTV tinklais, paslaugų gavėjų skaičiaus augimą galima paaiškinti tuo, kad paslaugų teikėjai investicijas nukreipia į šviesolaidinių tinklų vystymą. RRT duomenimis mažmeninių interneto prieigos, teikiamos šviesolaidinėmis linijomis, paslaugų gavėjų dalis nuo visų mažmeninių interneto prieigos paslaugų gavėjų skaičiaus 2016 m. siekė 63,6 proc., o 2021 m. – 77,9 proc.

7 pav. Mokamos Televizijos transliacijų rinkos struktūra pagal paslaugų gavėjų skaičių, proc., 2016-2021 m.
Šaltinis: RRT

2021 m. pabaigoje 89,2 proc. visų mokamos televizijos paslaugų suteikė 6 paslaugų teikėjai, kitų (35) paslaugų teikėjų rinkos dalys neviršijo 2 proc. ir bendrai sudarė 10,8 proc. Tiriamuoju laikotarpiu Telia, UAB „Cgates“ bei UAB „Splus“ rinkos dalys išaugo, kitų teikėjų sumažėjo (žr. 8 pav.).

8 pav. Mokamų Televizijos transliacijų rinkos dalyvių struktūra pagal paslaugų gavėjų skaičių, proc., 2016 m. II ketv., 2021 m. IV ketv.
Šaltinis: RRT

Kabelinės televizijos tinklų technologija. Televizijos transliacijų, teikiamų kabelinės televizijos tinklais, abonentų skaičius tiriamuoju laikotarpiu sumažėjo 26,4 proc. ir 2021 m. IV ketv. pab. siekė 292,6 tūkst. Paslaugų teikėjų skaičius mažėjo nuo 31 2016 metais iki 27 2021 metų IV ketv. pab. Teikėjų skaičiaus mažėjimas vyko labiausiai dėl jų jungimosi efektyvinant veiklą, o ne dėl nutraukiamos veiklos. Šis jungimasis rodo, kad teikiant televizijos transliacijas kabelinės televizijos tinklais yra pasiekta brandos stadija ir naujų rinkos dalyvių atėjimas yra abejotinas. Nė vienas teikėjas neužėmė didesnės nei 50 procentų rinkos dalies (2021 m. IV ketv. UAB „Cgates“ rinkos dalis sudarė 37,9 proc., UAB „Init“ – 16,9 proc., UAB „Balticum TV“ – 16,8 proc., UAB „Splus“ – 13,5 proc.).

Kabelinės televizijos tinklai, kuriais yra teikiamos televizijos transliacijos, gali būti steigiami visoje Lietuvoje. Televizijos programų transliuotojas arba retransliuotojas, norėdamas transliuoti arba

retransliuoti televizijos programas kabelinės televizijos tinklais, turi gauti LRTK licenciją, tačiau ši licencija išduodama ne konkurso būdu (žr. VII 31 straipsnio 11 dalies 2 punktą), todėl ji nėra ribojantis veiksnys pradėti teikti televizijos transliacijas kabelinės televizijos tinklais. Investicijos, reikalingos kabelinės televizijos tinklų infrastruktūrai steigti, yra didelės, tačiau paslaugų teikėjai, siekdami pradėti teikti paslaugas, gali pasinaudoti su didmenine vietine prieiga vertikalčiai susijusiomis paslaugomis ir taip sumažinti didelių pradinių investicijų barjerą.

IPTV tinklų technologija. Tiriamuoju laikotarpiu televizijos transliacijų, teikiamų IPTV tinklais, teikėjų skaičius didėjo, t. y. 2016 m. II ketv. pradžioje jų skaičius siekė 15, o 2021 m. IV ketv. pabaigoje – 26. Vis daugiau plačiajuosčio ryšio paslaugų teikėjų kartu su interneto prieiga teikia ir televizijos transliacijas, teikiamas IPTV tinklais. Tarnyba 2019 m. yra atlikusi Didmeninės vietinės prieigos fiksuotoje vietoje rinkos ir Didmeninės centrinės prieigos fiksuotoje vietoje masinės rinkos produktams rinkos tyrimus. Šių rinkų paslaugos yra skirtos plačiajuosčio ryšio tinklų, kuriais gali būti teikiamos televizijos transliacijos IPTV tinklais, vystymui. Ūkio subjektu, turinčiu didelę įtaką minėtose didmeninių paslaugų rinkose, buvo pripažinta *Telia* ir šiam ūkio subjektui buvo nustatyti įpareigojimai suteikti prieigą, skaidrumo ir nediskriminavimo įpareigojimas, kainų kontrolės ir sąnaudų apskaitos įpareigojimas, apskaitos atskyrimo įpareigojimas. Tarnybos nuomone, Didmeninės vietinės prieigos fiksuotoje vietoje rinkos ir Didmeninės centrinės prieigos fiksuotoje vietoje masinės rinkos produktams rinkose teikiamų paslaugų reguliavimas mažina kliūtis siekiant teikti Televizijos transliacijų paslaugas.

Televizijos transliacijų, teikiamų IPTV tinklais, rinka, vertinant pagal abonentų skaičių, tiriamuoju laikotarpiu išaugo 61,5 proc. ir 2021 m. IV ketv. pabaigoje siekė 311,2 tūkst. abonentų. Tiriamuoju laikotarpiu 9,7 procentinio punkto sumažėjo *Telia* užimama rinkos dalis ir 2021 m. IV ketv. pabaigoje siekė 81,6 proc. tačiau tiriamuoju laikotarpiu augant televizijos transliacijų, teikiamų IPTV tinklais, teikėjų skaičiui, *Telia* užimama rinkos dalis mažėjo, atsirado naujų paslaugų teikėjų (UAB „Cgates“ rinkos dalis 2021 m. IV ketv. sudarė 3,8 proc., UAB „Splus“ – 2,4 proc.), todėl kitų veikiančių paslaugų teikėjų rinkos dalis augo. Galima daryti išvadą, kad nagrinėjamos technologijos naudojimas auga, o jos struktūra kinta. Pažymėtina, kad 2016 m. II ketv. antras pagal užimamą rinkos dalį UAB „Penkių kontinentų komunikacijų centras“ 2021 m. IV ketv. nukrito į trečią vietą, jo užimama nagrinėjamos rinkos dalis sumažėjo 3,6 procentinio punkto ir 2021 m. IV ketv. siekė 3,3 proc. Skaitine reikšme šio paslaugų teikėjo rinkos dalis kito neženkliai.

Augantis televizijos transliacijų, teikiamų IPTV tinklais, teikėjų skaičius rodo, kad kliūtys įeiti į televizijos transliacijų, teikiamų IPTV tinklais, rinką palaipsniui mažėja. Tai daro įtaką su televizijos transliacijų, teikiamų IPTV tinklais, vertikalčiai susijusioms didmeninėms paslaugoms – didmeninės vietinės prieigos fiksuotoje vietoje paslaugoms ir didmeninės centrinės prieigos fiksuotoje vietoje masinės rinkos produktams paslaugoms – taikomas reguliavimas, kuris užtikrina, jog įėjimo į nagrinėjamą rinką barjerai būtų mažinami. Vis dėlto tiriamuoju laikotarpiu augęs televizijos transliacijų, teikiamų IPTV tinklais, teikėjų skaičius didžiaja dalimi pasireiškė dėl plačiajuosčio ryšio paslaugų teikėjų paslaugų krepšelio plėtos. Tai reiškia, kad plačiajuosčio ryšio paslaugų teikėjai kartu su interneto prieiga pradėjo teikti ir televizijos transliacijas, teikiamas IPTV tinklais. Atsižvelgiant į pateiktą informaciją, darytina išvada, kad kliūtys, kurios trukdo pradėti teikti televizijos transliacijų, teikiamų IPTV tinklais, paslaugas priklauso nuo to, ar yra kuriamas naujas IPTV tinklas, ar pradedamos teikti televizijos transliacijos, teikiamos IPTV tinklais, jau egzistuojančiu tinklu, kuriuo yra teikiamos plačiajuosčio ryšio paslaugos. Pirmuoju atveju, nepaisant mažėjančių įėjimo barjerų, galima susidurti su tam tikromis kliūtėmis, antruoju – įėjimo barjerai yra minimalūs.

Palydovinio ryšio tinklų technologija. Vertinant RRT atliktos apklausos duomenis, nustatyta, kad televizijos transliacijas, teikiamas palydovinio ryšio tinklais, žiūrėjo 11,3 proc. visų Apklausos respondentų. 2021 m. IV ketv. pabaigoje vienintelis mokamų televizijos transliacijų, teikiamų palydovinio ryšio tinklais, teikėjas UAB „Bitė Lietuva“ turėjo 51,7 tūkst. paslaugų gavėjų, kurių skaičius tiriamuoju laikotarpiu sumažėjo 25,8 tūkst. arba 33,3 proc. Pagal Apklausos duomenis vertinus televizijos transliacijų, teikiamų palydovinio ryšio tinklais, rinkos struktūrą, matyti, kad 2020

m. IV ketv. 47,7 proc. nagrinėjamos rinkos atiteko mokamų televizijos transliacijų, teikiamų palydovinio ryšio tinklais, teikėjui „AS TV Play Baltics“³⁸, o 52,3 proc. – nemokamų televizijos transliacijų, teikiamų palydovinio ryšio tinklais, teikėjams. Pažymėtina, kad Lietuvoje tiriamuoju laikotarpiu buvo galima matyti televizijos transliacijas, teikiamas palydovinio ryšio tinklais, per 14 dirbtinių Žemės palydovų. Televizijos transliacijas iš studijos arba kitos geografinės vietos iki dirbtinio Žemės palydovo, iš kurio televizijos transliacijos bus perduotos į Lietuvos teritoriją, gali būti perduotos tiek iš Lietuvos, tiek iš kitos valstybės.

Internetas. Atsižvelgiant į tai, kad 41,9 proc. visų Apklaustos respondentų žiūrėjo televizijos transliacijas, teikiamas internetu, Televizijos transliacijos, teikiamos internetu, sukuria stiprų konkurencinį spaudimą televizijos transliacijoms, teikiamoms kitais būdais. Dėl televizijos transliacijų, teikiamų internetu, populiarėjimo mažėja žiūrovų skaičius, žiūrinčių televizijos transliacijas kitais tinklais. 2021 m. pabaigoje platformoje „Megogo“ 29,3 tūkst. paslaugų gavėjų naudojami internetinės televizijos bei vaizdo turinio paslaugomis. Kiti internetinės televizijos paslaugų teikėjai (*Telia*, UAB „Balticum TV“, UAB „Consilium optimum“) nurodė turėję 1,5 tūkst. internetinės televizijos paslaugų gavėjų. Vaizdo turinio internetinė platforma „Go3“ Baltijos šalyse turi virš 350,0 tūkst. paslaugų gavėjų, kurie naudojami internetinės televizijos ir vaizdo turinio paslaugomis. Televizijos transliacijas internetu gali teikti bet kuris transliuotojas.

Ataskaitos 2.2.2.1 skyriuje nustatyta, kad dalis vartotojų savo gyvenamojoje vietovėje televizijos transliacijas žiūrėjo skirtingais būdais, t. y. daugiau nei vienu būdu. Atsižvelgiant į tai, galima teigti, kad vartotojai turi galimybę pasirinkti tiek televizijos transliacijų teikimo būdą, tiek teikėją, t. y. vartotojas turi derybinę galią, nes paslaugos teikėjams nusprendus padidinti kainas ar pabloginti parduodamos paslaugos savybes, vartotojai turi galimybę pasinaudoti atitinkamos rinkos siūlomų paslaugų alternatyvomis. Todėl televizijos transliacijų paslaugų teikėjai konkuruoja ne tik su konkrečiu būdu paslaugas teikiančiais paslaugų teikėjais, bet su visais televizijos transliacijų paslaugas teikiančiais paslaugų teikėjais. Televizijos transliacijų rinkoje paslaugos teikiamos skirtingais būdais ir nė vienas iš jų nesudaro daugiau nei 50 proc. rinkos. Remiantis 4 pav. informacija ir tuo, kas išdėstyta, nė vienas iš paslaugų teikėjų nesudaro daugiau nei 50 proc. Televizijos transliacijų paslaugų rinkos dalies ir neturi galimybių elgtis nepriklausomai nuo potencialių konkurentų ar paslaugų gavėjų.

Išvada:

Atsižvelgiant į tai, kad nė vienas paslaugų teikėjas neturi didesnės nei 50 proc. Televizijos transliacijų rinkos dalies ir Televizijos transliacijų rinka pasižymi charakteristikomis, kurios lemia veiksmingos konkurencijos atsiradimą, darytina išvada, kad konkurencija Televizijos transliacijų rinkoje yra veiksminga.

2.2.6 Tyrimas, ar konkurencija mažmeninėje Televizijos transliacijų rinkoje išliktų veiksminga, jei būtų panaikintas reguliavimas Transliacijų perdavimo priemonių rinkoje

Ataskaitos 2.2.5 skyriuje nustatyta, kad Televizijos transliacijų rinka pasižymi veiksmingos konkurencijos charakteristikomis. Kaip buvo minėta ataskaitos 2.1 skyriuje (žr. 3 pav. ir 1 lentelę), mažmeninės transliacijų teikimo paslaugos yra vertikalios susijusios su didmeninėmis transliacijų perdavimo paslaugomis ir transliacijų perdavimo priemonių teikimo paslaugomis. Vadinasi, Televizijos transliacijų rinka yra vertikalios susijusi su televizijos transliacijų perdavimo DVB-T tinklais paslaugomis ir televizijos transliacijų perdavimo DVB-T tinklais priemonių teikimo paslaugomis.

Tam, kad televizijos transliacijų, teikiamų DVB-T tinklais, teikėjai galėtų konkuruoti Televizijos transliacijų, teikiamų DVB-T tinklais, paslaugų rinkoje, jie turi vienodomis sąlygomis pirkti televizijos transliacijų perdavimo DVB-T tinklais paslaugas. 2017 m. RRT atliko Transliacijų perdavimo paslaugų, skirtų turinio paslaugoms galutiniams vartotojams teikti, rinkos tyrimą (toliau –

³⁸ Nuo 2021 m. II ketv. į UAB „Bitė Lietuva“ integruotos palydovinės televizijos paslaugos, kurias teikė „AS TV Play Baltics“ su „Home3“ prekės ženklu.

2017 m. Transliacijų perdavimo paslaugų rinkos tyrimas) ir 2017 m. birželio 23 d. RRT direktoriaus įsakymu Nr. 1V-625³⁹ apibrėžė dvi rinkas, kuriose reikalinga taikyti *ex ante* reguliavimą: Televizijos transliacijų perdavimo skaitmeninės antžeminės televizijos tinklais paslaugų, skirtų turinio paslaugoms galutiniams vartotojams teikti, teikiamų AB Lietuvos radijo ir televizijos centro, rinka, kurios geografinė teritorija yra Lietuvos Respublikos teritorija (toliau – Telecentro transliacijų perdavimo rinka) ir Televizijos transliacijų perdavimo skaitmeninės antžeminės televizijos tinklais paslaugų, skirtų turinio paslaugoms galutiniams vartotojams teikti, teikiamų Telia Lietuva, AB, rinka, kurios geografinė teritorija yra Lietuvos Respublikos teritorija (toliau – *Telios* transliacijų perdavimo rinka). 2017 m. birželio 23 d. RRT direktoriaus įsakymu Nr. 1V-627⁴⁰ ūkio subjektas Telecentras buvo pripažintas turinčiu didelę įtaką Telecentro transliacijų perdavimo rinkoje ir šiam ūkio subjektui visa apimtimi buvo palikti galioti RRT direktoriaus 2014 m. vasario 27 d. įsakyme Nr. 1V-310⁴¹ nustatyti įpareigojimai. Atitinkamai 2017 m. birželio 23 d. RRT direktoriaus įsakymu Nr. 1V-626⁴² ūkio subjektas *Telia* buvo pripažintas turinčiu didelę įtaką *Telios* transliacijų perdavimo rinkoje ir šiam ūkio subjektui visa apimtimi buvo palikti galioti RRT direktoriaus 2014 m. vasario 27 d. įsakymu Nr. 1V-311⁴³ nustatyti įpareigojimai. Minėtas reguliavimas užtikrina, kad televizijos transliacijų, teikiamų DVB-T tinklais, teikėjai Telecentro transliacijų perdavimo rinkoje teikiamas televizijos transliacijų perdavimo DVB-T tinklais paslaugas perka vienodomis sąlygomis. Taip pat, televizijos transliacijų, teikiamų DVB-T tinklais, teikėjai *Telios* transliacijų perdavimo rinkoje teikiamas televizijos transliacijų perdavimo DVB-T tinklais paslaugas pirkto vienodomis sąlygomis.

Visgi konkrečios televizijos transliacijų perdavimo DVB-T tinklais paslaugų sąlygos didele dalimi priklauso nuo to, kokiomis sąlygomis šių paslaugų teikėjai perka televizijos transliacijų perdavimo DVB-T tinklais priemonių teikimo paslaugas. Tam, kad televizijos transliacijų, teikiamų DVB-T tinklais, paslaugų teikėjai galėtų efektyviai konkuruoti tarpusavyje teikdami televizijos transliacijų, teikiamų DVB-T tinklais, paslaugas, televizijos transliacijų perdavimo DVB-T tinklais paslaugų teikėjai turi vienodomis sąlygomis pirkti televizijos transliacijų perdavimo DVB-T tinklais priemonių teikimo paslaugas. Vadinasi, konkurencija teikiant televizijos transliacijų perdavimo DVB-T tinklais priemonių teikimo paslaugas turi būti veiksminga arba šių paslaugų rinka turi būti reguliuojama.

Kaip nurodyta ataskaitos 1.2 skyriuje, atlikusi 2014 m. rinkos tyrimą, RRT 2014 m. balandžio 28 d. RRT direktoriaus įsakymu Nr. 1V-620 apibrėžė 2014 m. DVB-T priemonių rinką. 2014 m. balandžio 28 d. įsakymu Nr. 1V-622 ūkio subjektas Telecentras pripažintas turinčiu didelę įtaką 2014 m. DVB-T priemonių rinkoje ir šioje rinkoje ūkio subjektui Telecentrai buvo nustatyti įpareigojimai. Antro Transliacijų perdavimo priemonių rinkos tyrimo metu RRT apibrėžė DVB-T priemonių rinką 2017 m. birželio 23 d. RRT direktoriaus įsakymo Nr. 1V-628 „Dėl transliacijų perdavimo priemonių teikimo paslaugų rinkų apibrėžimo“ (toliau – 2017 m. birželio 23 d. įsakymas Nr. 1V-628) 1.3 papunktyje, o 2017 m. birželio 23 d. įsakymu Nr. 1V-630 RRT minėtam ūkio subjektui pakeitė pirmo

³⁹ 2017 m. birželio 23 d. RRT direktoriaus įsakymas Nr. 1V-625 „Dėl Transliacijų perdavimo paslaugų, skirtų turinio paslaugoms galutiniams vartotojams teikti, rinkų apibrėžimo“

⁴⁰ 2017 m. birželio 23 d. RRT direktoriaus įsakymas Nr. 1V-627 „Dėl ūkio subjekto AB Lietuvos radijo ir televizijos centro, turinčio didelę įtaką Televizijos transliacijų perdavimo skaitmeninės antžeminės televizijos tinklais paslaugų, skirtų turinio paslaugoms galutiniams vartotojams teikti, teikiamų AB Lietuvos radijo ir televizijos centro, rinkoje, kurios geografinė teritorija yra Lietuvos Respublikos teritorija“

⁴¹ 2014 m. vasario 27 d. RRT direktoriaus įsakymas Nr. 1V-310 „Dėl ūkio subjekto AB Lietuvos radijo ir televizijos centro, turinčio didelę įtaką Televizijos transliacijų perdavimo skaitmeninės antžeminės televizijos tinklais paslaugų, skirtų turinio paslaugoms galutiniams vartotojams teikti, teikiamų AB Lietuvos radijo ir televizijos centro Lietuvos Respublikos teritorijoje, rinkoje“

⁴² 2017 m. birželio 23 d. RRT direktoriaus įsakymas Nr. 1V-626 „Dėl ūkio subjekto Telia Lietuva, AB, turinčio didelę įtaką Televizijos transliacijų perdavimo skaitmeninės antžeminės televizijos tinklais paslaugų, skirtų turinio paslaugoms galutiniams vartotojams teikti, teikiamų Telia Lietuva, AB, rinkoje, kurios geografinė teritorija yra Lietuvos Respublikos teritorija“

⁴³ 2014 m. vasario 27 d. RRT direktoriaus įsakymas Nr. 1V-311 „Dėl ūkio subjekto TEO LT, AB, turinčio didelę įtaką Televizijos transliacijų perdavimo skaitmeninės antžeminės televizijos tinklais paslaugų, skirtų turinio paslaugoms galutiniams vartotojams teikti, teikiamų TEO LT, AB, Lietuvos Respublikos teritorijoje, rinkoje“

Transliacijų perdavimo priemonių rinkos tyrimo metu nustatytus prieigos suteikimo, nediskriminavimo, skaidrumo, kainų kontrolės ir sąnaudų apskaitos bei apskaitos atskyrimo įpareigojimus.

Pagal 2020 m. rekomendacijos preambulės 6 konstatuojamąją dalį, reikia įvertinti, ar, atsižvelgiant į ateities perspektyvą, mažmeninės rinkos yra veiksmingai konkurencingos bei didmeninio reguliavimo. Ataskaitos 2.2.5 skyriuje nustatyta, kad mažmeninių paslaugų rinkoje konkurencija yra veiksminga, todėl šiame ataskaitos skyriuje bus nagrinėjama, ar konkurencija mažmeninių paslaugų rinkoje išliks veiksminga, panaikinus reguliavimą televizijos transliacijų perdavimo DVB-T tinklais priemonių rinkoje.

Tiriamuoju laikotarpiu, t. y. 2018 m. III ketv., *Telia* nutraukė skaitmeninės antžeminės televizijos paslaugų teikimą. *Teliai* nebeteikiant transliacijų perdavimo paslaugų, praktiškai visas (daugiau nei 96 proc.) prieigas prie bokštų Telecentras suteikia sau (likusias tris prieigas suteikia regioniniams televizijos transliuotojams). Nors yra teorinė galimybė į rinką ateiti naujiems transliacijų perdavimo paslaugų teikėjams (2020 m. balandžio 7 d. panaikinti *Telios* leidimai naudoti radijo dažnius (kanalus) DVB-T tinkluose, taigi leidimus naudoti radijo dažnius (kanalus) ir steigti DVB-T tinklus turėjo LRT (1) ir Telecentras (3) (iš Telecentro turimų tinklų 1 buvo visiškai užimtas, 2 – iš dalies), o radijo dažniai (kanalai) naudoti 1 DVB-T tinkle nebuvo paskirti, tačiau naujų televizijos transliacijų perdavimo DVB-T tinklais paslaugų teikėjų atėjimo į rinką tikimybė nedidelė, kadangi per maža transliacijų perdavimo paslaugų paklausa. Žiūrinčių DVB-T dalis, nors ir ne žymiai, tačiau kasmet mažėja. Remiantis RRT atliktų apklausų duomenimis, 2016 m. II ketv. televizijos transliacijas, teikiamas DVB-T tinklais, žiūrėjo 40,8 proc. televizijos žiūrovų, 2020 m. IV ketv. – 37,3 proc. Mažėjant paklausai, neapsimoka investuoti ir pradėti teikti šias paslaugas. 75,0 proc. respondentų nurodė, kad svarbus aspektas, ribojantis naujų televizijos transliacijų perdavimo DVB-T tinklais paslaugų teikėjų atėjimą į rinką, yra didelės neatsiperkančios investicijos į televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais paslaugų teikimui būtinos įrangos (pvz., siųstuvų ir t. t.) įsigijimą. 83,3 proc. respondentų nurodė, kad galimybę pradėti teikti televizijos transliacijų perdavimo DVB-T tinklais paslaugas riboja dėl paklausos trūkumo / nebuvimo neatsiperkančios investicijos, taip pat 100 proc. respondentų nurodė, kad ribota ir neapibrėžta paklausa neleidžia tikėtis aukštų pelno maržų.

Kadangi rinkoje neatsiranda naujų televizijos transliuotojų, kuriems būtų aktualios transliacijų perdavimo paslaugos, tai labai mažai tikėtina, kad rinkoje atsirastų ir naujų transliacijų perdavimo paslaugų teikėjų, t. y. ūkio subjektų, kuriems būtų reikalinga prieiga prie bokštų. Kadangi nėra potencialios paklausos, tai nėra pagrindo taikyti reguliavimą net ir žvelgiant į ateities perspektyvą. Šis faktorius rodo *ex ante* reguliavimo atsakymą televizijos transliacijų perdavimo DVB-T tinklais priemonių rinkoje. Taip pat faktas, kad praktiškai visas (daugiau nei 96 proc.) prieigas prie bokštų Telecentras suteikia sau, suponuoja, jog *ex ante* reguliavimas šioje rinkoje nėra būtinas.

Išvados:

1. Panaikinus reguliavimą televizijos transliacijų perdavimo DVB-T tinklais priemonių teikimo paslaugų rinkoje, konkurencija mažmeninėje televizijos transliacijų rinkoje išliks veiksminga.

2. Atliekant šį rinkos tyrimą reikia išanalizuoti televizijos transliacijų perdavimo DVB-T tinklais priemonių teikimo paslaugų situaciją, apibrėžti atitinkamą rinką, ištirti konkurencijos veiksmingumą joje ir, atsižvelgiant į gautus rezultatus, spręsti dėl poreikio taikyti reguliavimą šioje rinkoje.

Ataskaitos 2.2.2 – 2.2.6 skyrių apibendrinimas:

Atlikus su televizijos transliacijų perdavimo DVB-T tinklais priemonių teikimo paslaugų rinka vertikalčiai susijusios mažmeninės viešųjų elektroninių ryšių paslaugų rinkos analizę, buvo apibrėžta mažmeninės televizijos transliacijų teikimo paslaugų rinka:

- televizijos transliacijų rinka, kurios geografinė aprėptis yra Lietuvos Respublikos teritorija.
- Šioje mažmeninėje televizijos transliacijų rinkoje atlikus konkurencijos veiksmingumo vertinimo tyrimą, nustatyta, kad rinkoje yra veiksminga konkurencija. Atitinkamai panaikinus

reguliuojamą Televizijos transliacijų perdavimo DVB-T tinklais priemonių teikimo paslaugų rinkoje, konkurencija mažmeninėje televizijos transliacijų rinkoje išliktų veiksminga.

2.2.7 Mažmeninės radijo transliacijų rinkos apibrėžimas iki rinkos geografinės aprėpties vertinimo

Taisyklių 20–22 punktuose nustatyta, kad „atitinkama rinka apibrėžiama laikantis konkurencijos teisės principų apibūdinant ją sudarančius produktus (paslaugas), įvertinant atitinkamos rinkos geografinę aprėptį, atsižvelgiant į pradinį produktus (paslaugas) ir pradinę geografinę teritoriją ir atliekant vertinimą, ar atitinkamos rinkos charakteristikos gali pateisinti įpareigojimą, nurodytą Įstatymo 17 straipsnyje, taikymą. Atitinkamą rinką sudaro visi produktai (paslaugos), kurie yra pakankamai pakeičiami tarpusavyje, atsižvelgiant į jų objektyvias charakteristikas, kainas ir (ar) paskirtį, taip pat į konkurencijos sąlygas ir paklausos bei pasiūlos struktūrą tiriamoje rinkoje. Atitinkamos rinkos geografinė aprėptis yra geografinė teritorija, kurioje atitinkami ūkio subjektai dalyvauja atitinkamų produktų (paslaugų) pasiūloje bei paklausoje, kurioje konkurencijos sąlygos yra panašios ar pakankamai homogeniškos ir kuri gali būti atskirta nuo kaimyninių teritorijų, kuriose vyraujančios konkurencijos sąlygos yra pastebimai skirtingos.“

Radijo transliacijų paslaugų pasiūlą formuoja šios paslaugos teikėjai – radijo transliuotojai, o paklausą – šios paslaugos gavėjai, t. y. radijo klausytojai.

Tiriamuoju laikotarpiu radijo klausytojai galėjo klausytis radijo transliacijų, teikiamų analoginio antžeminio radijo tinklais, kabelinės televizijos tinklais, IPTV tinklais ir palydovinio ryšio tinklais. Pastebėtina, kad tiriamuoju laikotarpiu radijo transliacijos Lietuvos Respublikoje vartotojams buvo (re)transliuojamos ir internetu. Pastarasis radijo transliacijų teikimo būdas nėra elektroninių ryšių paslauga, tačiau dėl galimo funkcinio panašumo su radijo transliacijomis, teikiamomis aukščiau minėtais būdais, bus vertinamas kaip galimai darantis įtaką ir (arba) sukuriantis konkurencinį spaudimą.

Radijo transliacijos, teikiamos analoginio antžeminio radijo tinklais, yra populiariausias radijo transliacijų klausymo būdas, nes šios paslaugos yra nemokamos (klausytojui nereikia mokėti jokių vienkartinųjų ar periodinių užmokesčių norint klausyti radijo transliacijų), taip pat radijo klausytojams nereikia sudaryti jokių sutarčių su radijo transliacijų teikėjais. Radijo klausytojams pakanka turėti radijo imtuvus, kurie plačiai naudojami automobiliuose, buitinėse garso sistemose, įvairialypės informacijos pateikimo įrenginiuose. Radijo transliacijos analoginio antžeminio radijo tinklais gali būti teikiamos dviem būdais: radijo transliacijas perduodant per radijo transliacijų teikėjo naudojamą radijo dažnį (kanalą) (šiuo atveju radijo transliacijų perdavimo paslaugas radijo transliacijų teikėjas teikia pats sau) arba perkant radijo transliacijų perdavimo paslaugas iš šių paslaugų teikėjo.

Radijo transliacijos, teikiamos kabelinės televizijos tinklais ir IPTV tinklais, nėra populiarios, nes kabelinės televizijos tinklai ir IPTV tinklai pirmiausia yra naudojami televizijos transliacijoms teikti. Atsižvelgiant į mažą radijo transliacijų, teikiamų kabelinės televizijos ir IPTV tinklais, paklausą toliau šiame rinkos tyrime šios paslaugos nėra nagrinėjamos.

Palydovinio ryšio tinklais (per dirbtinį Žemės palydovą ar palydovus) Lietuvoje galima klausyti tik užsienio teikėjų radijo transliacijų, tuo tarpu lietuviškos radijo transliacijos palydovinio ryšio tinklais nėra teikiamos. Atsižvelgiant į mažą radijo transliacijų, teikiamų palydovinio ryšio tinklais, paklausą toliau šiame rinkos tyrime šios paslaugos nėra nagrinėjamos.

Daug radijo transliuotojų, teikiančių radijo transliacijas, teikiamas analoginio antžeminio radijo tinklais, savo interneto svetainėse pateikia nuorodas į grotuvus, su kuriais galima klausytis radijo transliacijų internetu gyvai. Pastebėtina tai, kad dažniausiai internetu yra teikiamos tos pačios radijo transliacijos, kokios yra teikiamos ir analoginio antžeminio radijo tinklais. 2016 m. II ketv. pab. buvo 1,23 mln., o 2021 m. pab. – 1,57 mln. interneto prieigos naudotojų, kurie galėtų būti potencialūs radijo transliacijų, teikiamų internetu, klausytojai. Norint klausyti radijo transliacijų internetu, yra būtinas įrenginys (kompiuteris, planšetinis kompiuteris, išmanusis telefono aparatas ar

kitas įrenginys) ir prieiga prie interneto, už kurią reikia mokėti užmokesčius interneto prieigos paslaugų teikėjui. Tačiau tai nesudaro didelio barjero, kadangi, RRT duomenimis, mobilus arba fiksuoto interneto prieigą Lietuvos Respublikoje gali gauti 99,99 proc. gyventojų (2021 m. interneto prieigą turėjo 87 proc., kompiuterius namuose – 81 proc. namų ūkių). Vadinasi, interneto prieigos naudojimas ir kompiuterių turinčių namų ūkių skaičius didėja⁴⁴.

RRT atliktos apklausos duomenimis, pagrindiniu radijo transliacijų klausymosi būdu 78,7 proc. respondentų nurodė radijo transliacijas, perduodamas antžeminiiais tinklais, 19,8 proc. – perduodamas internetu. Rinkos tyrimo anketos duomenimis, 58,1 proc. respondentų nurodė, kad radijo transliacijos, teikiamos antžeminiiais tinklais ir teikiamos internetu, nėra pakeičiamos, o 38,7 proc. – kad yra pakeičiamos radijo klausytojo atžvilgiu. 75,0 proc. respondentų nurodė, kad radijo transliacijos, teikiamos antžeminiiais tinklais, pasiekia daugiau radijo klausytojų. RRT vertinimu, radijo transliacijų, teikiamų internetu, teikimas labiau papildo radijo transliacijas, teikiamas analoginio antžeminio radijo tinklais, nei jas pakeičia.

Atsižvelgiant į tai, kad radijo transliacijų, teikiamų kabelinės televizijos tinklais, IPTV tinklais ir palydovinio ryšio tinklais paklausa buvo itin maža, o radijo transliacijos, teikiamos internetu, buvo naudojamos kaip papildančios ir radijo transliacijų, teikiamų analoginio antžeminio radijo tinklais, klausytojų auditoriją išplečiančios paslaugos, laikytina, kad radijo transliacijų paslaugų rinka, iki jos geografinės aprėpties vertinimo, yra radijo transliacijų, teikiamų antžeminio radijo tinklais, rinka, kurią sudaro radijo transliacijų, teikiamų antžeminio radijo tinklais, paslaugos.

Išvada:

Radijo transliacijų paslaugų rinka iki jos geografinės aprėpties vertinimo apibrėžiama kaip Radijo transliacijų, teikiamų antžeminio radijo tinklais, rinka.

2.2.8 Mažmeninės radijo transliacijų rinkos geografinės aprėpties apibrėžimas

Atitinkamos rinkos geografinė aprėptis gali turėti įtakos nagrinėjamos rinkos apimčiai, esamai ir potencialiai konkurencinei aplinkai nagrinėjamoje rinkoje. Didelės įtakos rinkoje nustatymo gairių 51 punkte nurodyta, kad elektroninių ryšių sektoriuje geografinė atitinkamos rinkos aprėptis tradiciškai nustatoma remiantis dviem pagrindiniais kriterijais: tinklo aprėpiama teritorija ir teisiniais ar kitais reguliavimo instrumentais. Vadovaujantis šiais dviem kriterijais, geografinė rinkos aprėptis gali būti vietinė, nacionalinė ar aprėpianti kelias valstybes.

Ataskaitos 2.2.7 skyriuje paaiškinta, kad radijo transliacijų teikėjai, turintys teisę steigti savo elektroninių ryšių tinklą, naudodami radijo dažnį (kanalą), gali kurti savo analoginio antžeminio radijo tinklus (arba steigti pavienes analoginio antžeminio radijo stotis) ir sau teikti radijo transliacijų perdavimo analoginio antžeminio radijo tinklais paslaugas arba pirkti transliacijų perdavimo paslaugas iš kito transliacijų perdavimo paslaugų teikėjo. LRTK išduodamoje transliavimo licencijoje radijo programai transliuoti yra nurodoma licencijuojamos veiklos teritorija, atitinkanti RRT pateikiamą radijo dažnio (kanalo) teorinę aprėpties zoną, apskaičiuojamą vadovaujantis tam tikruose Tarptautinės telekomunikacijų sąjungos (toliau – ITU) regioniniuose susitarimuose ir rekomendacijose priimtais metodais ir techniniais kriterijais, atsižvelgiant į radijo dažnių (kanalų) koordinavimo su kitų valstybių radijo ryšio administracijomis rezultatus, naudojant RRT nustatomose skiriamo radijo dažnio (kanalo) pagrindinėse naudojimo sąlygose nurodomus leistinus spinduliuotės parametrus (toliau apibendrintai vadinama Radijo transliacijų teikimo teritorija). Taip pat LRTK licencija gali būti papildyta nauja licencijuojamos veiklos teritorija, nauju (naujais) RRT skiriamu radijo dažniu (dažniais), t. y. tai pačiai radijo transliacijai gali būti išduodami RRT leidimai naudoti

⁴⁴ Valstybės duomenų agentūros duomenimis, 2021 m. asmeninius kompiuterius namuose turėjo 81,4 proc. namų ūkių, interneto prieigą – 86,6 proc. namų ūkių, žr. <https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize/> „Namų ūkiai, turintys asmeninį kompiuterį, interneto prieigą“; 67,0 proc. namų ūkių prie interneto jungėsi fiksuotuoju ryšiu, 57,2 proc. namų ūkių – mobiliuoju ryšiu, žr. <https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize/> „Ryšys, kuriuo namų ūkiai jungiasi prie interneto namuose“ (informacija rinkta 2023 m. sausio 5 d.).

skirtingose vietovėse sukoordinuotus radijo dažnius (kanalus), taip išplečiant radijo transliacijos teikimo teritoriją. Tokiu atveju radijo transliacijos teikimo teritoriją sudarys kelių skirtingose vietovėse radijo dažnių (kanalų) naudotojui paskirtų ir skirtingais radijo dažniais (kanalais) tą pačią radijo transliaciją perduodančių analoginio antžeminio radijo stočių aprėpties teritorijų bendra aprėptis. Pagal radijo transliacijų aprėpties teritoriją radijo transliacijos yra skirstomos į nacionalines (apimančias teritoriją, kurioje gyvena daugiau nei 60 proc. Lietuvos Respublikos gyventojų), regionines (apimančias teritoriją, kurioje gyvena mažiau nei 60 proc. Lietuvos Respublikos gyventojų), vietines (transliuojamas per vieną antžeminio analoginio radijo stotį). Atsižvelgiant į tai, kad Lietuvos Respublikoje radijo transliacijos, teikiamos analoginio antžeminio radijo tinklais, yra teikiamos tiek visoje Lietuvos Respublikoje, tiek atskiruose regionuose, o šių radijo transliacijų bendra teritorija apima Lietuvos Respublikos teritoriją, laikoma, kad Radijo transliacijų, teikiamų analoginio antžeminio radijo tinklais, rinkos geografinė teritorija yra visa Lietuvos Respublikos teritorija.

Išvada:

Radijo transliacijų, teikiamų analoginio antžeminio radijo tinklais, rinkos geografinė teritorija yra visa Lietuvos Respublikos teritorija.

2.2.9 Mažmeninės radijo transliacijų rinkos apibrėžimas

RRT ataskaitos 2.2.7 skyriuje apibrėžė mažmeninę radijo transliacijų paslaugų rinką, iki jos geografinės aprėpties vertinimo, kaip Radijo transliacijų, teikiamų antžeminio radijo tinklais, rinką. Ataskaitos 2.2.8 skyriuje buvo nustatyta, kad mažmeninės radijo transliacijų, teikiamų analoginio antžeminio radijo tinklais, rinkos geografinė teritorija yra visa Lietuvos Respublikos teritorija. Atsižvelgiant į tai, mažmeninė radijo transliacijų rinka apibrėžiama kaip:

Radijo transliacijų, teikiamų analoginio antžeminio radijo tinklais, rinka, kurios geografinė teritorija yra visa Lietuvos Respublikos teritorija (toliau – Radijo transliacijų rinka).

2.2.10 Tyrimas, ar konkurencija mažmeninėje Radijo transliacijų rinkoje yra veiksminga, ir konkurencijos problemų nustatymas

RRT, siekdama nustatyti atitinkamas rinkas, kurioms gali būti taikomas *ex ante* reguliavimas ir atsižvelgdama į ateities perspektyvą, pagal 2020 m. rekomendacijos preambulės 6 konstatuojamąją dalį, turi įvertinti, ar mažmeninės rinkos yra veiksmingai konkurencingos be susijusioje didmeninėje rinkoje didelę įtaką turinčio ūkio subjekto reguliavimo. Todėl šiame ataskaitos skyriuje bus analizuojama, ar konkurencija mažmeninėje Radijo transliacijų rinkoje yra veiksminga. Atliekant šį tyrimą siekiama nustatyti, ar atitinkamai apibrėžtoje rinkoje yra ūkio subjektas, kuris turi tokią ekonominės galios padėtį, kuri suteikia jam galią elgtis pakankamai nepriklausomai nuo konkurentų ir radijo klausytojų. Vertinant konkurencijos veiksmingumą yra nustatoma, ar yra konkurencijos problemų, kurios kyla arba gali kilti nagrinėjamosiose rinkose.

Remiantis LRTK skelbiama informacija ir kita RRT turima informacija, 2016 m. II ketv. – 2021 m. laikotarpiu radijo transliuotojų skaičius sumažėjo nuo 45 iki 40, o teikiamų radijo transliacijų skaičius nukrito nuo 58 radijo transliacijų 2016 m. II ketv. pab. iki 53 radijo transliacijų 2021 m. pab. (žr. 4 lentelę). Skirtingas radijo transliuotojų ir radijo transliacijų skaičius rodo, kad dalis radijo transliuotojų radijo klausytojams teikė daugiau nei vieną radijo transliaciją (pvz., UAB „M-1“ teikė „M-1“, „M-1 plus“ ir „M-1 Dance“ radijo transliacijas, VšĮ Lietuvos nacionalinis radijas ir televizija teikė „LRT Radijas“, „LRT Klasika“ ir „LRT Opus“ radijo transliacijas). Ataskaitos 2.2.4 skyriuje nurodyta, kad radijo transliacijos, teikiamos analoginio antžeminio radijo tinklais, radijo klausytojams buvo teikiamos nemokamai ir nesudarius jokių abonentinų sutarčių, todėl nėra galimybės įvertinti mažmeninės Radijo transliacijų rinkos pagal iš radijo klausytojų gaunamas pajamas ar abonentų skaičių.

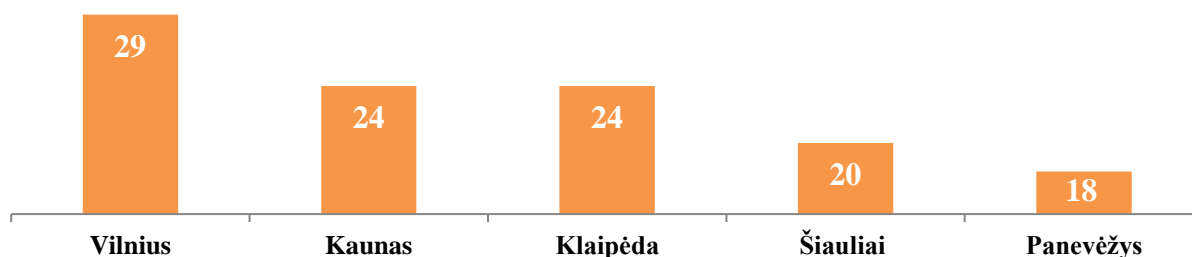
4 lentelė. Radijo transliacijų teikėjai ir radijo transliacijos 2016 m. II ketv. pab. – 2021 m. pab. Lietuvoje

	2016 m. II ketv.	2021 m. pab.
Radijo transliuotojai	45	40
Radijo transliacijos	58	53
Analoginio antžeminio radijo stotys	276	320

Šaltinis: LRTK ir RRT

Radijo transliacijos, teikiamos analoginio antžeminio radijo tinklais, radijo klausytojams yra perduodamos naudojant analoginio antžeminio radijo stotis. Šiame rinkos tyrime laikoma, kad iš vienos analoginio antžeminio radijo stoties konkrečiu radijo dažniu (kanalu) yra perduodama viena radijo transliacija. 2016 m. II ketv. pab. radijo transliacijos, teikiamos analoginio antžeminio radijo tinklais, radijo klausytojams buvo perduodamos iš 276 analoginio antžeminio radijo stočių, o 2021 m. pab. stočių skaičius išaugo iki 320.

Iš kiekvienos analoginio antžeminio radijo stoties perduodamos radijo transliacijos gali būti priimanamos tam tikroje teritorijoje, kurios dydis priklauso nuo radijo transliacijai perduoti skirto radijo dažnio (kanalo) techninių naudojimo sąlygų, o antžeminio radijo tinklo aprėptį lemia radijo transliuotojo valdomų atskirų radijo stočių skaičius ir šių stočių išdėstymas. Taip pat, kuo didesnis miestas patenka į konkrečios analoginio antžeminio radijo stoties aprėpties teritoriją, tuo daugiau radijo klausytojų galima pasiekti perduodant radijo transliacijas iš šios stoties. Didžiausia perduodamų radijo transliacijų įvairovė 2021 m. pab. buvo didžiuosiuose Lietuvos miestuose (žr. 9 pav.).

9 pav. Radijo transliacijų skaičius didžiuosiuose Lietuvos miestuose 2021 m. pab.

Šaltinis: LRTK

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, galima daryti išvadą, kad mažmeninėje Radijo transliacijų rinkoje veikiantys radijo transliacijų, teikiamų analoginio antžeminio radijo tinklais, teikėjai efektyviai konkuruoja tarpusavyje ir nė vienas iš jų neturėjo didelės įtakos mažmeninėje Radijo transliacijų rinkoje.

Asmenys, norintys Lietuvoje verstis radijo transliacijų, teikiamų analoginio antžeminio radijo tinklais, veikla, privalo gauti transliavimo licenciją, kurią išduoda LRTK. Radijo transliacijoms teikti yra būtini radijo dažniai (kanalai), numatyti Radijo dažnių skyrimo radijo ir televizijos programoms transliuoti ir siųsti plane, patvirtintame Ryšių reguliavimo tarnybos prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės direktoriaus 2003 m. spalio 15 d. įsakymu Nr. 1V-125 „Dėl Radijo dažnių skyrimo radijo ir televizijos programoms transliuoti ir siųsti plano patvirtinimo“ ir LRTK 2003 m. spalio 15 d. sprendimu Nr. 89 „Dėl Radijo dažnių skyrimo radijo ir televizijos programoms transliuoti ir siųsti plano patvirtinimo“ (toliau – Radijo dažnių skyrimo planas). LRTK, atsižvelgdama į Radijo dažnių skyrimo plane numatytą konkretaus radijo dažnio (kanalo) paskirtį, konkurso būdu išduoda transliavimo licencijas, suteikiančias teisę transliuotojui įrengti ir eksploatuoti savo elektroninių ryšių tinklus, teisę naudoti savo turimus elektroninių ryšių tinklus arba teisę naudotis trečiosios šalies teikiama siuntimo (transliacijų perdavimo) paslauga (žr. VII 31 straipsnio 2 dalį). Per tiriamąjį laikotarpį iš Radijo dažnių skyrimo plane įvairiose Lietuvos vietovėse radijo transliacijų teikėjams numatytų radijo dažnių (kanalų) buvo paskirti 52 radijo dažniai (kanalai), t. y. radijo transliacijų teikėjai vienodomis sąlygomis galėjo dalyvauti (o įvertinus radijo spektro ir radijo dažnių (kanalų) sukoordinavimo su užsienio valstybėmis galimybes, ateityje taip pat galės dalyvauti) LRTK

rengiamuose konkursuose radijo transliavimo licencijai gauti, išskyrus pagal įstatymus Lietuvos nacionaliniam radijui ir televizijai užtikrinamas transliacijų teises. Radijo transliacijų teikėjai, laimėję konkursus, atitinkamose vietose pradėjo teikti radijo transliacijas (iš viso 320, neskirstant jų į skirtingo ar to paties programų tinklo programas). Vadinasi, Radijo dažnių skyrimo plane radijo transliacijų teikėjams numatyti radijo dažniai (kanalai) sudaro galimybę į mažmeninę Radijo transliacijų rinką įeiti naujiems asmenims arba didinti paslaugų teikimo apimtį šioje rinkoje jau veikiantiems radijo transliacijų teikėjams.

Analoginio antžeminio radijo stotys, iš kurių perduodamos radijo transliacijos, teikiamos analoginio antžeminio radijo tinklais, yra kuriamos radijo transliacijų perdavimo analoginio antžeminio radijo tinklais priemonių (toliau – Radijo priemonės) pagrindu. Asmenys analoginio antžeminio radijo stotis gali kurti tiek sau priklausančių Radijo priemonių pagrindu, tiek ir naudotis kitų asmenų teikiamomis didmeninėmis paslaugomis – radijo transliacijų perdavimo analoginio antžeminio radijo tinklais priemonių teikimo paslaugomis (toliau – Radijo priemonių teikimo paslaugos). Radijo priemonių statyba reikalauja didelių finansinių ir laiko išteklių (plačiau žr. ataskaitos 2.3.1.2 skyriuje), todėl didžioji dalis radijo transliacijų teikėjų analoginio antžeminio radijo stotis suformuoja naudodamiesi kitų asmenų teikiamomis Radijo priemonių teikimo paslaugomis. Šiuo metu galiojantis reguliavimas užtikrina, kad Telecentras privalo vienodomis sąlygomis suteikti Radijo priemonių teikimo paslaugas visiems šių paslaugų pageidaujantiems asmenims. Vadinasi, galiojantis reguliavimas didmeninėje su radijo transliacijų teikimu susijusioje rinkoje mažina įėjimo į mažmeninę Radijo transliacijų rinką barjerus.

Atsižvelgiant į tai, kad mažmeninėje Radijo transliacijų rinkoje veikia daug asmenų ir nė vienas iš jų neturi didelės įtakos rinkoje, ir į tai, kad barjerai pradėti teikti radijo transliacijų, teikimų analoginio antžeminio radijo tinklais, paslaugas dėl Radijo dažnių skyrimo plane radijo transliacijų teikėjams numatytų radijo dažnių (kanalų) bei 2017 m. taikyto reguliavimo Radijo priemonių rinkoje, yra žemi, konstatuotina, kad konkurencija mažmeninėje Radijo transliacijų rinkoje yra veiksminga.

Išvada:

Konkurencija mažmeninėje Radijo transliacijų rinkoje yra veiksminga.

2.2.11 Tyrimas, ar konkurencija mažmeninėje Radijo transliacijų rinkoje išliktų veiksminga, jei būtų panaikintas reguliavimas Transliacijų perdavimo priemonių rinkoje

Radijo transliacijų, teikiamų analoginio antžeminio radijo tinklais, paslaugos yra vertikalčiai susijusios su radijo transliacijų perdavimo analoginio antžeminio radijo tinklais paslaugomis ir Radijo priemonių teikimo paslaugomis.

2017 m. atlikusi Transliacijų perdavimo paslaugų, skirtų turinio paslaugoms galutiniams vartotojams teikti, rinkos tyrimą, RRT nustatė, kad su radijo transliacijų perdavimo analoginio antžeminio radijo tinklais paslaugomis susijusiose rinkose konkurencija yra veiksminga, todėl šiose rinkose *ex ante* reguliavimas nėra reikalingas. Ataskaitos 2.2.7 skyriuje nurodyta, jog radijo transliacijos, teikiamos analoginio antžeminio radijo tinklais, yra perduodamos iš analoginio antžeminio radijo stočių, kurios kuriamos Radijo priemonių pagrindu, todėl tam, kad radijo transliacijų teikėjai galėtų efektyviai konkuruoti tarpusavyje teikdami radijo transliacijų, teikiamų analoginio antžeminio radijo tinklais, paslaugas, radijo transliacijų perdavimo analoginio antžeminio radijo tinklais paslaugų teikėjai turi vienodomis sąlygomis pirkti Radijo priemonių teikimo paslaugas. Šiuo metu galiojantis 2017 m. Radijo priemonių rinkos reguliavimas užtikrina vienodas sąlygas visiems asmenims pirkti Radijo priemonių teikimo paslaugas iš didelę įtaką 2017 m. radijo priemonių rinkoje turinčio Telecentro. Pagal 2020 m. rekomendacijos preambulės 6 konstatuojamąją dalį, reikia įvertinti, ar, atsižvelgiant į ateities perspektyvą, mažmeninės rinkos yra veiksmingai konkurencingos be reguliavimo, pagrįsto nustatyta didele įtaka rinkoje. Ataskaitos 2.2.10 skyriuje nustatyta, kad mažmeninių paslaugų rinkoje konkurencija yra veiksminga, todėl šiame ataskaitos skyriuje bus nagrinėjama, ar konkurencija mažmeninių paslaugų rinkoje išliks veiksminga, panaikinus reguliavimą didmeninėje Radijo priemonių rinkoje.

Radio transliacijų perdavimo ir vertikaliai su ja susijusioje Radijo priemonių rinkoje RRT skiria ir radijo stotyse naudojamus atskirus radijo dažnius (kanalus) jiems numatytose vietovėse pagal tam tikrus spinduliuotės parametrus, įskaitant tokius, kurie LRTK licencijose nurodyti tos pačios radijo programos transliacijoms.

Radijo priemonių gavėjai kiekvienai stočiai kiekvienoje geografinėje teritorijoje gali rinktis ir renkasi jiems priimtinausią paslaugų teikėją, Radijo priemonių rinkoje matoma efektyvi kitų prieigos teikėjų konkurencija ir pirkėjų derybinė galia. Tai rodo faktas, jog Radijo priemonių gavėjai, su kuriais tiriamojo laikotarpio pabaigoje Telecentras derėjosi dėl Radijo priemonių, pasirinko kitus prieigos teikėjus, pvz., Marijampolėje, Utenoje kitus teikėjus pasirinko UAB „Žinių radijas“, Panevėžyje – UAB „Labas, Klaipėda“, Visagine, Raseiniuose – UAB „Laisvoji banga“. Perkantys Radijo priemonių paslaugas iš Telecentro bet kada gali atsisakyti Telecentro paslaugų ir prieigos paslaugas pirkti iš kitų ūkio subjektų: tiriamuoju laikotarpiu UAB „Alytaus radijas“, UAB „Lamantas“ atsisakė Telecentro paslaugų. Tai rodo, kad Telecentras neturi galimybių daryti vienpusės lemiamos įtakos Radijo priemonių rinkoje. Radijo priemonių gavėjai žino alternatyvas ir, Radijo priemonių teikėjui pakeitus paslaugų teikimo sąlygas, gali rinktis kitą teikėją.

Taip pat didelę įtaką konkurencinei situacijai Radijo priemonių rinkoje daro augantis mobiliojo ryšio operatorių bokštų skaičius. Pagal RRT turimą informaciją, trys mobiliojo ryšio paslaugas teikiantys operatoriai ar su jais susiję asmenys (UAB „Tele2“, UAB „TeleTower“ ir Telia) tiriamuoju laikotarpiu pastatė kelias dešimtis naujų mobiliojo ryšio bokštų, o dėl penktosios kartos mobiliojo ryšio (toliau – 5G ryšys) plėtos per penkerius metus ketina tankinti dabartinių bazinių ryšio stočių tinklą bei statyti naujus ryšio bokštus, kurie taip pat galės būti pritaikomi ir Radijo priemonių paslaugų teikimui.

Konkurencijos didėjimui įtakos turi ir stiprėjantys kiti prieigos prie antžeminių statinių (pvz., bokštų) paslaugų teikėjai, teikiantys prieigos paslaugas žemomis kainomis, nevertindami visų sąnaudų, nes jiems tai galimybė greitai ir be didelių investicijų užsidirbti papildomų pajamų, o transliuotojams, jaučiantiems konkurencinį internetinių platformų spaudimą, būdas sumažinti sąnaudas.

Kitas svarbus aspektas yra tas, kad, RRT duomenimis, didelė dalis radijo transliacijų teikėjų rinkoje veikia itin ilgai ir su Telecentru yra sudarę sutartis dėl prieigos prie Radijo priemonių RRT nereguliuojamomis sąlygomis. Dėl to tikėtina prielaida, kad, net ir panaikinus reguliavimą, esminių pokyčių rinkoje neįvyks, t. y. paslaugos bus teikiamos pagal senąsias sutartis.

Atsižvelgdama į tai, kad tiriamuoju laikotarpiu ir rinkos tyrimo metu *ex ante* reguliavimas Telecentru teikiant Radijo priemonių teikimo paslaugas buvo taikomas, RRT iš naujo išanalizuos su Radijo priemonių teikimo paslaugomis susijusią situaciją, apibrėš atitinkamą rinką ir atliks trijų kriterijų testą šioje rinkoje. Pagal gautus rezultatus, paliks galioti, pakeis ir (ar) panaikins 2017 m. rinkos tyrimo metu Telecentru nustatytus įpareigojimus Radijo priemonių rinkoje.

Išvada:

Panaikinus reguliavimą Radijo priemonių teikimo paslaugų rinkoje, konkurencija mažmeninėje Radijo transliacijų rinkoje išliks veiksminga.

Ataskaitos 2.2.7 – 2.2.11 skyrių apibendrinimas:

Atlikus su Radijo priemonių rinka vertikaliai susijusios mažmeninės rinkos analizę buvo apibrėžta mažmeninė Radijo transliacijų rinka (žr. 2.2.9 poskyrį).

Atlikus konkurencijos veiksmingumo vertinimo tyrimą mažmeninėje Radijo transliacijų rinkoje, nustatyta, kad rinkoje yra veiksminga konkurencija. Panaikinus reguliavimą Radijo priemonių rinkoje, konkurencija mažmeninėje Radijo transliacijų rinkoje išliktų veiksminga.

2.3 Transliacijų perdavimo priemonių rinkos apibrėžimas iki Transliacijų perdavimo priemonių rinkos geografinės aprėpties vertinimo

Produkto (paslaugos) rinkos apibrėžimo tikslas yra nustatyti visus produktus ir (arba) paslaugas, kurie pirkėjų požiūriu yra tinkamas pakaitalas vienas kitam pagal jų savybes, naudojimą

ir kainas. Ataskaitos 2.1 skyriuje buvo pateiktas pradinės paslaugos – transliacijų perdavimo priemonių teikimo paslaugos – apibrėžimas. Ataskaitos 2.2 skyriuje atlikta vertikalčiai susijusių mažmeninių viešųjų elektroninių ryšių paslaugų rinkos analizė atskleidė, kad yra apibrėžiamos šios mažmeninės su transliacijų perdavimo priemonių teikimo paslaugomis susijusios rinkos, kuriose konkurencija yra veiksminga:

1. Televizijos transliacijų rinka.
2. Radijo transliacijų rinka.

Atsižvelgiant į tai, siekiant išsiaiškinti, kokios paslaugos turėtų patekti į atitinkamai su Televizijos transliacijų paslaugomis susijusią rinką ir į su Radijo transliacijų paslaugomis susijusią rinką, bus išanalizuoti transliacijų perdavimo priemonių teikimo paslaugų tipai ir atlikta šių paslaugų pakeičiamumo tarpusavyje paklausos ir pasiūlos atžvilgiu analizė.

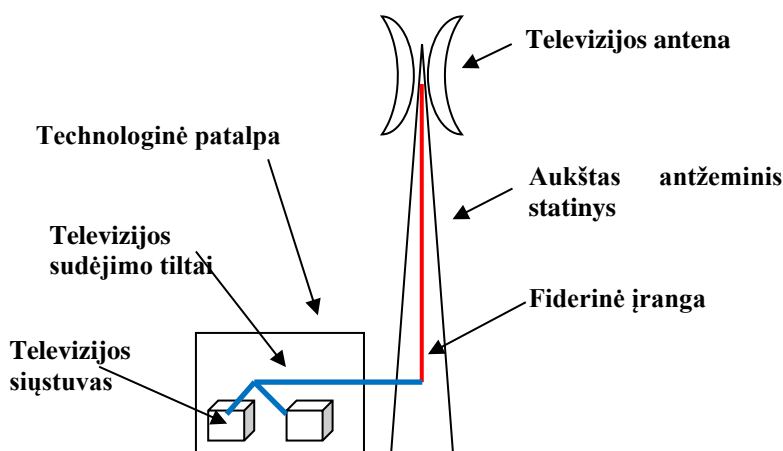
2.3.1 Transliacijų perdavimo priemonių teikimo paslaugų tipai

Tiriamuoju laikotarpiu Lietuvos Respublikoje asmenys sau arba kitiems asmenims teikė šias transliacijų perdavimo priemonių teikimo paslaugas:

1. televizijos transliacijų perdavimo DVB-T tinklais, kabelinės televizijos tinklais, IPTV tinklais, palydovinio ryšio tinklais ir internetu priemonių teikimo paslaugas (toliau – TV priemonių teikimo paslaugas);
2. Radijo priemonių teikimo paslaugas.

2.3.1.1 TV priemonių teikimo paslaugas

Televizijos transliacijų perdavimo DVB-T tinklais priemonės. Televizijos transliacijų perdavimo DVB-T tinklais priemonė – tai elektroninių ryšių infrastruktūros dalis, kuri televizijos transliacijų perdavimo DVB-T tinklais paslaugų teikėjui suteikia galimybę perduoti televizijos transliacijas DVB-T tinklais televizijos žiūrovams. Televizijos transliacijų perdavimo DVB-T tinklais priemonę sudaro: antžeminis statinys, antžeminiame statinyje sumontuota televizijos transliacijų perdavimo antena (toliau – televizijos antena), technologinė patalpa, kurioje sumontuotas vienas ar daugiau televizijos transliacijų perdavimo siūstuvų (toliau – technologinė patalpa), televizijos sudėjimo tiltai, naudojami apjungti transliacijas iš kelių televizijos siūstuvų, fiderinė įranga, jungianti televizijos siūstuvą su televizijos antena arba televizijos sudėjimo tiltus su televizijos antena, kai naudojami daugiau nei vienas televizijos siūstuvai, bei kiti elementai, išskyrus televizijos siūstuvus (žr. 10 pav.).

10 pav. DVB-T transliacijų perdavimo priemonės kartu su siūstuvais schema
Šaltinis: RRT

Antžeminis statinys. Svarbiausias televizijos transliacijų perdavimo DVB-T tinklais priemonės elementas – antžeminis statinys. Svarbiausiu elementu jis laikomas todėl, kad antžeminio statinio aukštis (tiek aukštis nuo žemės paviršiaus, tiek aukštis virš jūros lygio) bei pastatymo vieta yra esminiai veiksniai, nulemiantys, kokio dydžio teritorijoje ir kiek televizijos žiūrovų pasieks televizijos transliacijos, perduodamos iš konkrečios televizijos transliacijų perdavimo DVB-T tinklais priemonės.

Be to, antžeminio statinio statyba, palyginti su kitais televizijos transliacijų perdavimo DVB-T tinklais priemonę sudarančiais elementais, yra brangiausia: specialaus antžeminio statinio (pvz., bokšto), skirto radijo ir (arba) televizijos antenoms montuoti tam skirtoje vietoje, pastatymas, priklausomai nuo aukščio, kainuoja 100–210 tūkst. Eur ir užima daugiausiai laiko (žemės sklypo suradimas ir įsigijimas, projektavimas, statybos leidimų derinimas, statybos darbai). Teoriškai televizijos transliacijų perdavimo DVB-T tinklais priemonei tinkamu antžeminiu statiniu galėtų būti bet koks statinys, tačiau praktiškai, siekiant užtikrinti televizijos transliacijų perdavimą kiek įmanoma didesniai televizijos žiūrovų skaičiui, šie antžeminiai statiniai turi būti kuo aukštesni ir pastatyti netoli gyvenamųjų vietovių. Atsižvelgiant į tai, dažniausiai televizijos transliacijų perdavimo DVB-T tinklais priemonėms kurti naudojami specialūs statiniai – anteniniai bokštai, retesniais atvejais – netoli gyvenamųjų vietovių stovinių gamyklų, elektrinių, katilinių kaminai ar kiti aukštuminiai statiniai. Šiame rinkos tyrime laikoma, kad televizijos transliacijų perdavimo DVB-T tinklais priemonės aukštis yra lygus antžeminio statinio aukščiui.

Televizijos antena. Televizijos anteną sudaro vienas ar keli atskiri elementai, kurie antžeminio statinio konstrukcinėje aplinkoje sujungiami į vieningą anteną. Televizijos antena sumontuojama antžeminiame statinyje, tokia jo aukštyje ir vietoje, kurie yra tinkami efektyviai antenos spinduliuotės diagramai suprojektuoti bei užtikrinti radijo dažnio (kanalo) naudojimo sąlygas ir elektromagnetinį suderinamumą su kitais radiotechniniais įrenginiais antžeminiame statinyje. Tokiu būdu užtikrinamas televizijos transliacijų perdavimas pagal leistinus spinduliuotės parametrus didžiausiam pasiekiamam televizijos žiūrovų skaičiui. Tame pačiame antžeminiame statinyje, skirtingame aukštyje, gali būti montuojamos kelios skirtingos paskirties antenos: mobiliojo ryšio, radijo transliacijų, televizijos transliacijų, kt. Televizijos antenos numatytos efektyviai veikti tam tikroje radijo dažnių (kanalų) juostoje ir gali būti tiek kryptinės, tiek ir visakryptės.

Technologinė patalpa. Technologinių patalpų paskirtis yra užtikrinti saugų, sklandų ir nepertraukiamą televizijos siūstuvų darbą, todėl technologinės patalpos privalo turėti pakankamai galingus elektros įvadus (pagrindinius ir alternatyvius elektros energijos šaltinius (pvz., dyzelinių elektros generatorių)), taip pat technologinėse patalpose privalo būti užtikrinama pastovi temperatūra ir drėgmės lygis. Technologinės patalpos gali būti įrengtos tiek pačiame antžeminiame statinyje, tiek greta esančiame statinyje, tiek ir specialiai pastatytos (dažniausiai tokiais atvejais naudojamas ryšių / įrangos konteineris).

Televizijos sudėjimo tiltai. Televizijos sudėjimo tiltai yra reikalingi tais atvejais, kai televizijos transliacijos perduodamos iš kelių televizijos siūstuvų. Televizijos sudėjimo tiltai sujungia signalus iš skirtingų siūstuvų į vieną perdavimo liniją tokiu būdu signalai gali būti perduodami į tą pačią televizijos anteną naudojantis ta pačia fiderine įranga.

Fiderinė įranga. Fiderinė įranga – tai specialūs kabeliai (pvz., aukštadažniai, jungiamieji), kuriais signalai perduodami iš televizijos siūstuvo arba sudėjimo tiltų į televizijos anteną.

Pabrėžtina, kad aukščiau išvardinti elementai – antžeminis statinys, televizijos antena, technologinė patalpa, televizijos sudėjimo tiltai, fiderinė įranga – yra pagrindiniai televizijos transliacijų perdavimo DVB-T tinklais priemonę sudarantys elementai, tačiau šis priemonę sudarančių elementų sąrašas nėra baigtinis (pvz., siekiant sujungti prieigos prie televizijos transliacijų perdavimo DVB-T tinklais priemonių teikėjo ir šios prieigos gavėjų įrangą, gali būti reikalingi jungiamieji laidai, loveliai ir pan.) ir kiekvienoje televizijos transliacijų perdavimo DVB-T tinklais priemonėje gali šiek tiek skirtis.

Atkreiptinas dėmesys į tai, kad **televizijos siūstuvai** nėra priskiriamas televizijos transliacijų perdavimo DVB-T tinklais priemonei. Televizijos siūstuvai, skirtingai nei technologinės patalpos,

antžeminis statinys, sumontuoti televizijos sudėjimo tiltai, fiderinė įranga ar televizijos antena, yra kilnojamas ir lengvai keičiamas techninis elementas, t. y. keičiant vieną televizijos siųstuvą kitu, nėra nutraukiamas kitų, toje pačioje televizijos transliacijų perdavimo DVB-T tinklais priemonėje veikiančių, televizijos siųstuvų darbas, o keičiant bet kurį iš televizijos transliacijų perdavimo DVB-T tinklais priemonę sudarančių elementų (pvz., montuojant naują televizijos anteną) reiktų nutraukti visų toje priemonėje esančių televizijos siųstuvų veiklą.

Galutinė televizijos transliacijų perdavimo DVB-T tinklais priemonės pastatymo kaina (neskaitant žemės sklypo, kuriame bus statoma ši priemonė, kainos) priklauso nuo statomos šios priemonės parametrų (pvz., antžeminio statinio aukščio) ir pasirinkto techninio sprendimo (pvz., ar technologinė patalpa bus integruota į antžeminį statinį ar bus atskiras pastatas). RRT vertinimu, vienos naujos aukštesnės negu 95 m aukščio televizijos transliacijų perdavimo DVB-T tinklais priemonės sukūrimas negali būti atliktas per trumpą laiką ir pareikalautų didelių finansinių investicijų: 210–220 tūkst. Eur. Be to, norint, kad televizijos transliacijas, teikiamas DVB-T tinklais, galėtų gauti televizijos žiūrovai visoje Lietuvos Respublikos teritorijoje, reiktų televizijos transliacijų perdavimo DVB-T tinklais paslaugas teikti iš 40–50 vnt. aukštesnių nei 95 m DVB-T tinklo stočių, t. y. reiktų turėti prieigą prie 40–50 televizijos transliacijų perdavimo DVB-T tinklais priemonių. Atsižvelgus į vienos tokios priemonės pastatymo sąnaudas, galima teigti, kad 40–50 vnt. aukštesnių nei 95 m televizijos transliacijų perdavimo DVB-T tinklais priemonių pastatymo išlaidos siektų 8–11 mln. Eur. Be to, šių priemonių vienetų pastatymas galėtų užtrukti pakankamai ilgą laiką, kadangi priemonėms pastatyti reiktų nupirkti ar išnuomoti 40–50 sklypų ir gauti leidimus statyboms šiuose sklypuose.

Atsižvelgiant į aukščiau pateiktą televizijos transliacijų perdavimo DVB-T tinklais priemonės aprašymą, televizijos transliacijų perdavimo DVB-T tinklais priemonių teikimo paslauga apibrėžiama kaip paslauga, suteikianti galimybę naudotis antžeminiu statiniu, televizijos antena, fiderine įranga, technologine patalpa, televizijos sudėjimo tiltais ir kitais televizijos transliacijų perdavimo DVB-T tinklais priemonės elementais, reikalingais televizijos transliacijų perdavimo DVB-T tinklais paslaugoms teikti. Televizijos transliacijų perdavimo DVB-T tinklais priemonių teikimo paslauga realizuojama suteikiant galimybę televizijos transliacijų perdavimo DVB-T tinklais paslaugų teikėjui savo siųstuvą sumontuoti technologinėse patalpose ir prijungti prie fiderinės įrangos (arba sudėjimo tiltų, jeigu tokie naudojami) ir kartu prie antenos. Naudodamas televizijos transliacijų perdavimo DVB-T tinklais priemonių teikimo paslaugas (sumontuodamas siųstuvą priemonėje), televizijos transliacijų perdavimo DVB-T tinklais paslaugų teikėjas sukuria vieną konkretaus DVB-T tinklo stotį. Kadangi toje pačioje televizijos transliacijų perdavimo DVB-T tinklais priemonėje galima sumontuoti daugiau nei vieną siųstuvą, pasinaudojant televizijos transliacijų perdavimo DVB-T tinklais priemonių teikimo paslaugomis, galima sukurti kelias DVB-T tinklų stotis (po vieną DVB-T stotį kiekvienam DVB-T tinklui).

DVB-T tinklais teikiamos televizijos transliacijos, perduodamos iš konkrečioje televizijos transliacijų perdavimo DVB-T tinklais priemonės įrengtos DVB-T stoties, toliau bus laikomos iš konkrečios televizijos transliacijų perdavimo DVB-T tinklais priemonės perduodamos televizijos transliacijomis.

Taip pat gali būti suteikiama dalinė televizijos transliacijų perdavimo DVB-T tinklais priemonių teikimo paslauga, t. y. suteikiama prieiga tik prie antžeminio statinio (arba antžeminio statinio ir technologinės patalpos), o kitus televizijos transliacijų perdavimo DVB-T tinklais priemonės elementus dalinės televizijos transliacijų perdavimo DVB-T tinklais priemonių teikimo paslaugos gavėjas turi įdiegti pats.

Svarbu atkreipti dėmesį, kad teikiant televizijos transliacijų perdavimo DVB-T tinklais priemonių teikimo paslaugas yra reikalingos ir kitos paslaugos, pvz., norint sumontuoti ar aptarnauti siųstuvus technologinėse patalpose, gali būti reikalinga palyda į technologines patalpas. Tokios paslaugos yra vadinamos susijusiomis priemonėmis. Pagal Įstatymo 3 straipsnio 74 dalį, su elektroninių ryšių tinklu ir (arba) elektroninių ryšių paslauga susijusios priemonės (toliau – susijusios priemonės) – susijusios paslaugos, elektroninių ryšių infrastruktūra, kitos su elektroninių ryšių tinklu

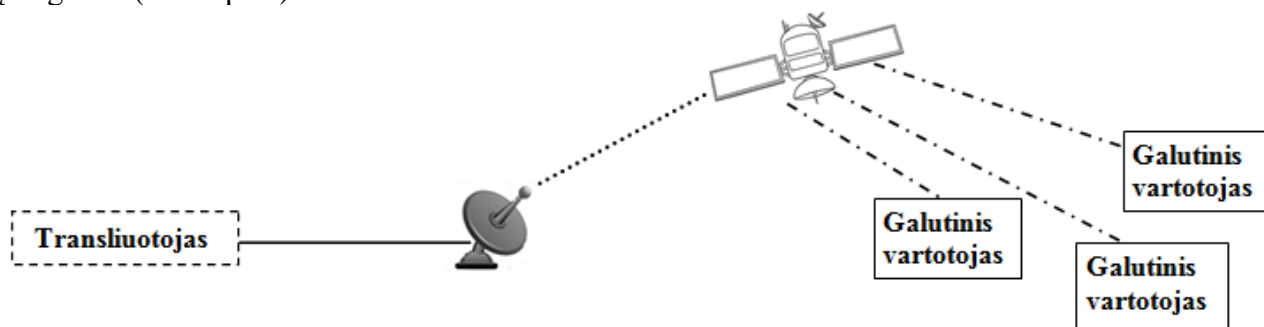
ir (arba) elektroninių ryšių paslauga susijusios priemonės arba susiję elementai, kurie sudaro galimybę teikti elektroninių ryšių paslaugas naudojantis šiuo tinklu ir (arba) paslauga ir (arba) palengvina tokių teikimą arba sudarytų tokių galimybę, jeigu būtų naudojami.

Taigi, kartu teikiamos susijusios priemonės užtikrina televizijos transliacijų perdavimo DVB-T tinklais priemonių teikimo paslaugą.

Televizijos transliacijų perdavimo palydovinio ryšio tinklais priemonės. Televizijos transliacijų perdavimo palydovinio ryšio tinklais priemonė – tai elektroninių ryšių infrastruktūros dalis, kuri transliacijų perdavimo palydovinio ryšio tinklais paslaugų teikėjui suteikia galimybę perduoti televizijos transliacijas palydovinio ryšio tinklais televizijos žiūrovams.

Televizijos transliacijų perdavimo palydovinio ryšio tinklais priemonė – geostacionarioje orbitoje skriejantis palydovas, kuriuo galima teikti televizijos transliacijų perdavimo palydovinio ryšio tinklais paslaugas. Nacionalinės radijo dažnių paskirstymo lentelės, patvirtintos RRT direktoriaus 2016 m. birželio 21 d. įsakymu Nr. 1V-698 „Dėl Nacionalinės radijo dažnių paskirstymo lentelės patvirtinimo“, (toliau – Nacionalinė radijo dažnių paskirstymo lentelė) 26.6 papunktyje apibrėžta, kad geostacionarusis palydovas – Žemės palydovas, kurio apsisukimo aplink Žemę periodas yra lygus Žemės apsisukimo apie savo ašį periodui ir kuris visada išlieka toje pačioje vietoje Žemės paviršiaus atžvilgiu (toliau – palydovas).

Perduodant televizijos transliacijas palydovinio ryšio tinklais, televizijos transliacijos perduodamos į Žemės stotį. Nacionalinės radijo dažnių paskirstymo lentelės 26.74 papunktyje Žemės stotis apibrėžiama kaip Žemės paviršiuje arba oro erdvėje esanti stotis palaikyti ryšiui su viena ar daugiau kosminių stočių arba su viena ar daugiau tos pačios rūšies stočių, naudojant vieną ar daugiau atspindinių palydovų arba kitų kosminių objektų. Iš Žemės stoties specialiais siūstuvais transliacijos perduodamos į palydovą. Iš palydovo transliacijos perduodamos televizijos žiūrovams į jų galinius įrenginius (žr. 11 pav.).

11 pav. Televizijos transliacijų perdavimo palydovinio ryšio tinklais schema
Šaltinis: RRT

Perduoti televizijos transliacijas į palydovą galima iš skirtingų Žemės stočių, o praktikoje susiklosčiusi situacija rodo, kad dažnai palydovo valdytojas yra vienas asmuo, o Žemės stotis priklauso kitam asmeniui, todėl Žemės stotis šio tyrimo kontekste nėra laikoma transliacijų perdavimo palydovinio ryšio tinklais priemone.

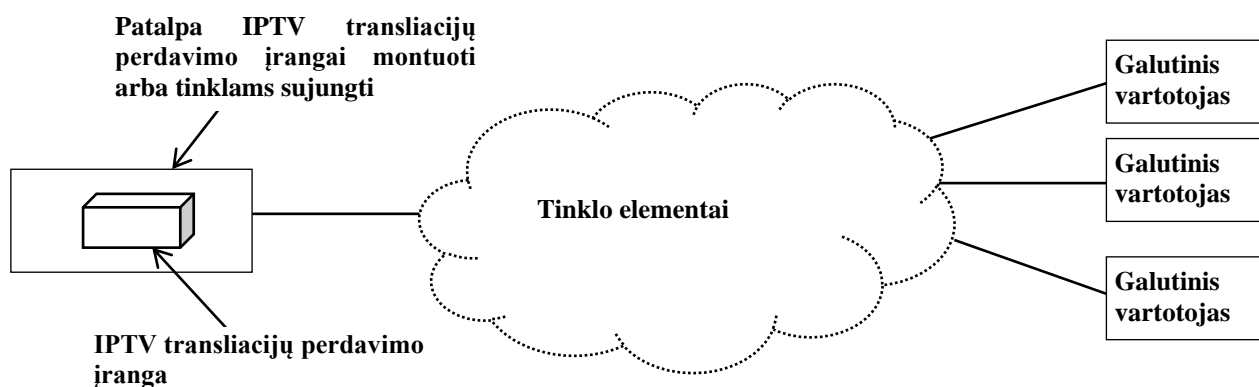
RRT vertinimu, transliacijų perdavimo palydovinio ryšio tinklais priemonės – palydovo sukūrimas (ar įsigijimas) ir paleidimas į Žemės orbitą negalėtų būti atliktas per trumpą laiką ir pareikalautų didelių finansinių investicijų, nes palydovo kaina gali siekti 200 mln. Eur, o paleidimas apie 70 mln. Eur⁴⁵.

Televizijos transliacijų perdavimo IPTV tinklais priemonės. Transliacijų perdavimo IPTV tinklais priemonė – IPTV tinklas. IPTV tinklas – plačiajuosčio ryšio tinklas, televizijos transliacijoms perduoti naudojantis IP technologijas. IPTV tinklas yra kuriamas viešojo fiksuotojo ryšio arba viešojo mobiliojo ryšio tinklo, kuriame duomenims perduoti naudojamos IP technologijos, pagrindu, papildant plačiajuosčio ryšio tinklą specifiniais televizijos transliacijoms perduoti skirtais serveriais

⁴⁵ Žr. <https://mita.lrv.lt/lt/naujienos/verslas-ir-mokslas-mokesi-naudotis-radaru-ir-palydovu-teikiamais-duomenimis> (informacija rinkta 2022 m. gruodžio 30 d.).

ir kita įranga. Plačiajuosčio ryšio tinklas gali būti sukurtas įvairių ryšio linijų (metalinės vytos poros, šviesolaidinėmis, bendraašio kabelio, ekranuotos vytos poros, neekranuotos vytos poros, belaidžio ryšio linijomis), jų tarpusavio derinimo pagrindu ar mobiliuoju ryšiu.

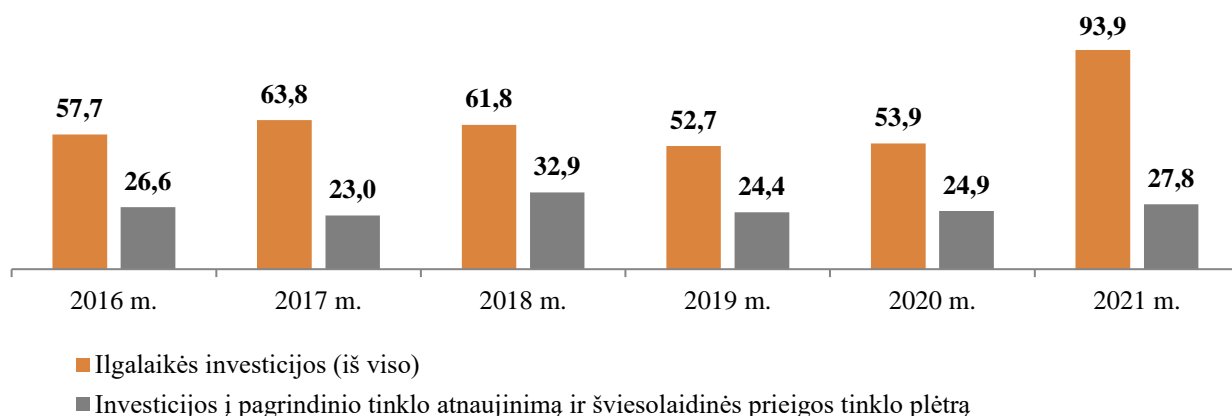
Perduodant televizijos transliacijas IPTV tinklais, televizijos transliacijos pristatomos į televizijos transliacijų perdavimui skirtą įrangą, sumontuotą specialiose patalpose, turinčiose nepertraukiamą elektros šaltinį ir vėdinimą. Iš šios įrangos televizijos transliacijos IPTV tinklo elementais (pvz., ryšio linijomis, kita aktyvia ar pasyvia tinklo įranga ir t. t.) perduodamos televizijos žiūrovams (žr. 12 pav.).

12 pav. Televizijos transliacijų perdavimo IPTV tinklais schema
Šaltinis: RRT

Atkreiptinas dėmesys, kad tuo pačiu plačiajuosčio ryšio tinklu, kurio pagrindu yra kuriamas IPTV tinklas ir kuriuo teikiamos televizijos transliacijų perdavimo IPTV tinklais paslaugos, gali būti suteiktos ir mažmeninės elektroninių ryšių paslaugos: IP technologijomis grįstos viešosios fiksuotojo arba viešosios mobiliojo kalbinio ryšio paslaugos ar interneto prieigos paslaugos.

RRT vertinimu, IPTV tinklo sukūrimas reikalauja didelių finansinių investicijų, be to, per trumpą laiką operatorius negalės sukurti IPTV tinklo ir pradėti teikti transliacijų perdavimo IPTV tinklais priemonių teikimo paslaugų. RRT turimais duomenimis, viena iš didžiausių operatorių investavimo krypčių yra investavimas į šviesolaidinių ryšio linijų tinklus. *Telia*, nors ir istoriškai turi visą Lietuvos Respublikos teritoriją aprėpiantį plačiajuosčio ryšio tinklą, tačiau į plačiajuosčio ryšio tinklo modernizavimą kasmet investuoja nemažas sumas (žr. 13 pav.).

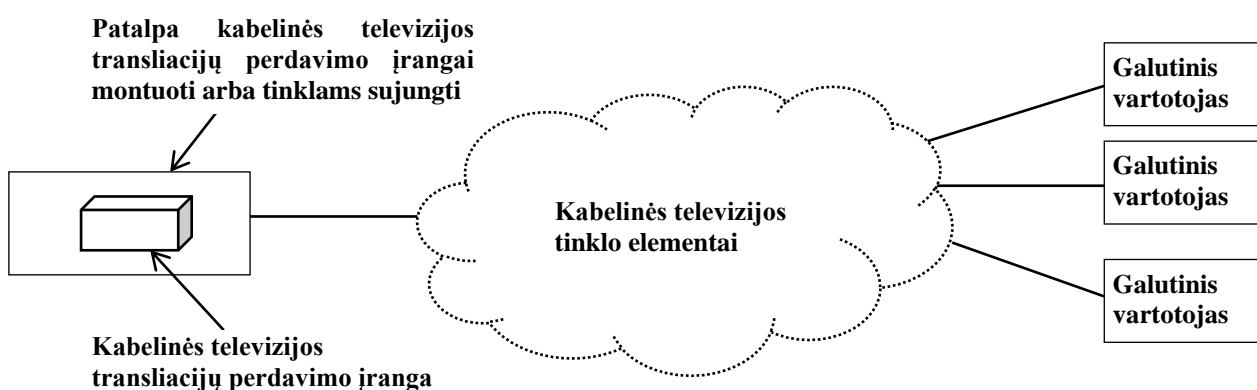

13 pav. *Telios* investicijos, 2016 m. – 2021 m., mln. Eur.
Šaltinis: *Telios finansinių rezultatų duomenys*⁴⁶

⁴⁶ Iš *Telios* finansinių rezultatų ataskaitos, žr. <https://www.telia.lt/investuotojams/finansiniai-rezultatai> (informacija rinkta 2022 m. gruodžio 29 d.).

Televizijos transliacijų perdavimo kabelinės televizijos tinklais priemonės. Televizijos transliacijų perdavimo kabelinės televizijos tinklais priemonė – kabelinės televizijos tinklas. Pagal Įstatymo 3 straipsnio 35 dalį, kabelinės televizijos tinklas – daugiausia laidinė infrastruktūra, kurios pagrindinė paskirtis – viešas radijo ar televizijos programų pristatymas ar paskirstymas.

Perduodant televizijos transliacijas kabelinės televizijos tinklais, televizijos transliacijos pristatomos į kabelinės televizijos transliacijų perdavimui skirtą įrangą, sumontuotą tam pritaikytose patalpose, turinčiose nepertraukiamą elektros šaltinį ir vėdinimą. Iš šios įrangos televizijos transliacijos kabelinės televizijos tinklo elementais (pvz., bendraašio kabelio linijomis, signalo stiprintuvais, šakotuvais, kita aktyvia ar pasyvia įranga ir t. t.) perduodamos televizijos žiūrovams (žr. 14 pav.).

14 pav. Televizijos transliacijų perdavimo kabelinės televizijos tinklais schema
Šaltinis: RRT

RRT vertinimu, kabelinės televizijos tinklo sukūrimas reikalauja didelių finansinių investicijų ir per trumpą laiką operatorius negalės sukurti kabelinės televizijos tinklo ir pradėti teikti transliacijų perdavimo kabelinės televizijos tinklais priemonių teikimo paslaugas.

Televizijos transliacijų perdavimo internetu priemonės. Televizijos transliacijų perdavimo internetu priemonės – internetas ir televizijos transliacijų perdavimui reikalinga platforma. Internetas gali būti teikiamas jau aptartomis (IPTV priemonių dalyje) metalinės vytos poros, šviesolaidinėmis, bendraašio kabelio, ekranuotos vytos poros, neekranuotos vytos poros, belaidžio ryšio linijomis, palydovinio ryšio tinklu, taip pat mobiliuoju tinklu. Televizijos transliacijų perdavimo internetu paslaugos gali būti teikiamos bet kurio interneto prieigos teikėjo tinklu, ūkio subjektui nėra būtina pačiam teikti interneto prieigos paslaugų. Televizijos transliacijų perdavimui internetu yra reikalinga televizijos transliacijų perdavimui skirta platforma: svetainė arba programėlė. Ūkio subjektas, norintis perduoti televizijos transliacijas internetu, susiduria su išlaidomis svetainės arba programėlės sukūrimo, domeno, svetainės **paskelbimo, prieglobos** (angl. *hosting*), žinomumo susikūrimo, įsitvirtinimo rinkoje, reklamos ir kt. Pvz., UAB „Cgates“ į mobiliosios programėlės „Cgates TV“, leidžiančios žiūrėti televiziją mobiliuosiuose „Android“ ir iOS įrenginiuose, diegimą per penkerius metus investavo 2,4 mln. Eur⁴⁷, o „Bitės grupė“ televizijos „Go3“ technologinei plėtrai ir turiniui planuoja skirti milijonines investicijas⁴⁸.

RRT vertinimu, televizijos transliacijų perdavimui internetu reikalingos platformos sukūrimas, ypač jos funkcionalumo, turinio įvairovės, žinomumo užtikrinimas, reikalauja didelių finansinių investicijų ir per trumpą laiką operatorius negalėtų sukurti reikiamų priemonių ir pradėti teikti transliacijų perdavimo internetu priemonių teikimo paslaugas.

Išvada:

⁴⁷Žr. <https://www.cgates.lt/pranesimai-ziniasklaidai/cgates-televizija-zengia-i-mobiliuosius-irenginius/> (informacija rinkta 2022 m. gruodžio 30 d.).

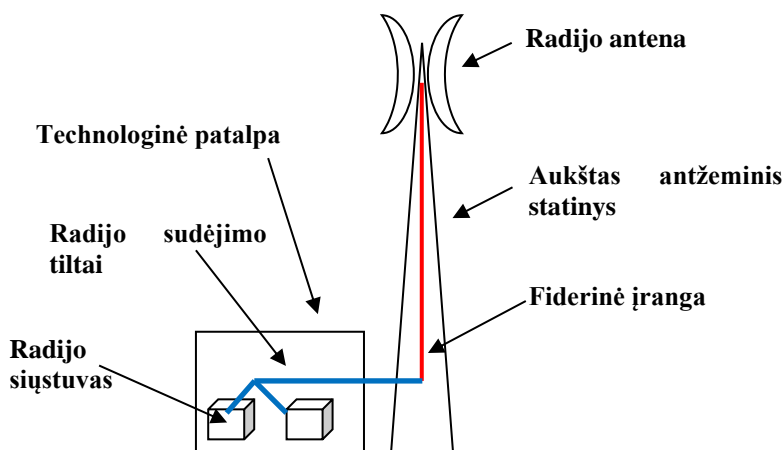
⁴⁸ Žr. <https://www.15min.lt/verslas/naujiena/bendroves/p-kuisys-bites-grupe-kasmet-augs-dvizenkliais-skaiciais-663-1694414> (informacija rinkta 2022 m. gruodžio 30 d.).

TV priemonių teikimo paslauga – tai paslauga, suteikianti galimybę naudotis DVB-T tinklu, kabelinės televizijos tinklu, IPTV tinklu, palydovinio ryšio tinklu ir interneto platforma.

2.3.1.2 Radijo priemonių teikimo paslaugos

Radijo priemonė – tai elektroninių ryšių infrastruktūros dalis, kuri radijo transliacijų perdavimo analoginio antžeminio radijo tinklais paslaugų teikėjui suteikia galimybę įrengti analoginio antžeminio radijo stotį ir perduoti radijo transliacijas, teikiamas analoginio antžeminio radijo tinklais, radijo klausytojams.

Radijo priemonė iš esmės yra labai panaši į ataskaitos 2.3.1.1 skyriuje aprašytą televizijos transliacijų perdavimo DVB-T tinklais priemonę. Radijo priemonę sudaro: antžeminis statinys, antžeminiame statinyje sumontuota radijo transliacijų perdavimo antena (toliau – radijo antena), technologinė patalpa, kurioje sumontuotas vienas ar daugiau radijo transliacijų perdavimo siūstuvų (toliau – technologinė patalpa), sudėjimo tiltai, naudojami sujungti signalus iš kelių radijo transliacijų perdavimo siūstuvų (toliau – radijo siūstuvai), fiderinė įranga, jungianti radijo siūstuvą su radijo antena arba sudėjimo tiltus su radijo antena, kai naudojami daugiau nei vienas radijo siūstuvai, bei kiti elementai išskyrus radijo siūstuvus (žr. 15 pav.).

15 pav. Radijo priemonės, kartu su radijo siūstuvais, schema
Šaltinis: RRT

Antžeminis statinys. Svarbiausias radijo transliacijų perdavimo analoginio antžeminio radijo tinklais priemonės elementas – antžeminis statinys. Svarbiausiu elementu jis laikomas todėl, kad antžeminio statinio aukštis (tiek aukštis nuo žemės paviršiaus, tiek aukštis virš jūros lygio) bei pastatymo vieta yra esminiai veiksniai, nulemiantys, kokio dydžio teritorijoje ir kiek radijo klausytojų pasieks radijo transliacijos perduodamos iš konkrečios Radijo priemonės pagrindu sukurtos analoginio antžeminio radijo stoties.

Be to, antžeminio statinio statyba, palyginti su kitais Radijo priemonę sudarančiais elementais, yra brangiausia: specialaus antžeminio statinio – anteninio bokšto pastatymas, priklausomai nuo aukščio, kainuoja 100–210 tūkst. Eur ir užima daugiausiai laiko (užtrunka žemės sklypo suradimas ir įsigijimas, projektavimas, statybos leidimų derinimas, statybos darbai). Atkreiptinas dėmesys, kad tas pats antžeminis statinys gali būti naudojamas tiek kaip televizijos transliacijų perdavimo DVB-T tinklais priemonės elementas, tiek kaip Radijo priemonės elementas.

Teoriškai Radijo priemonei tinkamu antžeminiu statiniu galėtų būti bet koks statinys, tačiau praktiškai, siekiant efektyviai išnaudoti radijo dažnius (kanalus) ir užtikrinti radijo transliacijų perdavimą kiek įmanoma didesniai radijo klausytojų skaičiui, taip pat elektromagnetinį suderinamumą ir viešai skleidžiamų elektromagnetinių laukų apribojimą, šie antžeminiai statiniai turi būti pakankamo aukščio ir išdėstyti optimaliu atstumu nuo gyvenamųjų vietovių radijo dažnių (kanalų) naudojimo sąlygų. Atsižvelgiant į tai, dažniausiai Radijo priemonėms kurti naudojami

specialūs statiniai – anteniniai bokštai, mobiliojo ryšio operatorių bokštai, taip pat netoli gyvenamųjų vietovių stovinčių gamyklų, elektrinių, katilinių kaminai ar kiti aukštuminiai statiniai. Mobiliojo ryšio bokštai įprastai statomi palyginti nedidelio aukščio – 40 ar 60 m, nors esama vienetinių 80 ar 100 m aukščio mobiliojo ryšio bokštų, kurie apibendrintiems rezultatams neturi įtakos. Šioje ataskaitoje laikoma, kad Radijo priemonės aukštis yra lygus antžeminio statinio aukščiui.

Radijo antena. Radijo anteną sudaro vienas ar keli atskiri elementai, kurie antžeminio statinio konstrukcinėje aplinkoje sujungiami į vieningą anteną. Radijo antena sumontuojama antžeminiame statinyje, tokia jo aukštyje ir vietoje, kurie yra tinkami suprojektuoti efektyvią antenos spinduliuotės diagramą, bei užtikrinti radijo dažnio (kanalo) naudojimo sąlygas ir elektromagnetinį suderinamumą su kitais radiotechniniais įrenginiais antžeminiame statinyje. Tokiu būdu užtikrinimas radijo transliacijų perdavimas pagal leistinus spinduliuotės parametrus didžiausiam pasiekiamam radijo klausytojų skaičiui. Tame pačiame antžeminiame statinyje, skirtingame aukštyje, gali būti montuojamos kelios skirtingos paskirties antenos: mobiliojo ryšio, radijo transliacijų, televizijos transliacijų, kt. Radijo antenos numatytos efektyviai veikti tam tikroje radijo dažnių juostoje ir gali būti tiek kryptinės, tiek ir visakryptės.

Technologinė patalpa. Technologinių patalpų paskirtis yra užtikrinti saugų, sklandų ir nepertraukiamą radijo siūstuvų darbą, todėl technologinės patalpos privalo turėti pakankamai galingus elektros įvadus (pagrindinius ir alternatyvius elektros energijos šaltinius, pvz., dyzelinį elektros generatorių), taip pat technologinėse patalpose privalo būti užtikrinama pastovi temperatūra ir drėgmės lygis. Technologinės patalpos gali būti įrengtos tiek pačiame antžeminiame statinyje, tiek greta esančiame statinyje, tiek ir specialiai pastatytos (dažniausiai tokiais atvejais naudojamas ryšių / įrangos konteineris). Be to, toje pačioje technologinėje patalpoje galima sumontuoti skirtingų paskirčių radijo, televizijos, judriojo ryšio ir kitoms paslaugoms skirtą įrangą, pvz., radijo siūstuvus ir televizijos siūstuvus.

Radijo sudėjimo tiltai. Sudėjimo tiltai yra reikalingi tais atvejais, kai radijo transliacijos perduodamos iš kelių radijo siūstuvų. Sudėjimo tiltai tarsi sudeda signalus iš skirtingų radijo siūstuvų į vieną perdavimo liniją tokiu būdu signalai gali būti perduodami į tą pačią radijo anteną naudojantis ta pačia fiderine įranga.

Fiderinė įranga. Fiderinė įranga – tai specialūs kabeliai (pvz., aukštadažniai, jungiamieji), kuriais signalai perduodami iš radijo siūstuvo (arba radijo sudėjimo tiltų) į radijo anteną.

Pabrėžtina, kad aukščiau išvardyti elementai – antžeminis statinys, radijo antena, technologinė patalpa, radijo sudėjimo tiltai, fiderinė įranga – yra pagrindiniai Radijo priemonę sudarantys elementai, tačiau šis priemonę sudarančių elementų sąrašas nėra baigtinis (pvz., siekiant sujungti Radijo priemonių teikimo paslaugų teikėjo ir šių paslaugų gavėjų įrangą, gali būti reikalingi jungiamieji laidai, loveliai ir pan.) ir kiekvienoje Radijo priemonėje gali šiek tiek skirtis.

Atkreiptinas dėmesys į tai, kad **radijo siūstuvus** nėra priskiriamas Radijo priemonei. Radijo siūstuvus, skirtingai nei technologinės patalpos, antžeminis statinys, sumontuoti radijo sudėjimo tiltai, fiderinė įranga ar radijo antena, yra kilnojamas ir lengvai keičiamas techninis elementas. Akcentuotina, kad keičiant vieną radijo siūstuvą kitu, nėra nutraukiamas kitų, toje pačioje Radijo priemonėje veikiančių, siūstuvų darbas, o keičiant bet kurį iš Radijo priemonę sudarančių elementų (pvz., montuojant naują radijo anteną) reikėtų nutraukti visų toje priemonėje esančių radijo siūstuvų veiklą.

Galutinė radijo transliacijų perdavimo analoginio antžeminio radijo tinklais priemonės pastatymo kaina (neskaitant žemės sklypo, kuriame bus statoma ši priemonė, kainos) priklauso nuo statomos radijo transliacijų perdavimo analoginio antžeminio radijo tinklais priemonės parametrų (pvz., antžeminio statinio aukščio) ir pasirinkto techninio sprendimo (pvz., ar technologinės patalpos bus integruotos į antžeminį statinį ar technologine patalpa bus atskiras pastatas). RRT vertinimu, vienos naujos radijo transliacijų perdavimo analoginio antžeminio radijo tinklais priemonės sukūrimas negali būti atliktas per trumpą laiką (sukūrimas trukėtų 1–2 m.) ir pareikalautų didelių finansinių investicijų: priemonės, kurios antžeminis statinys (pvz., bokštas) iki 63 m aukščio, sukūrimo kaina siektų 125–160 tūkst. Eur; priemonės, kurios antžeminis statinys (pvz., bokštas) nuo

63 m (įskaitytinai) iki 95 m aukščio – 170–190 tūkst. Eur; priemonės, kurios antžeminis statinys (pvz., bokštas) nuo 95 m įskaitytinai ir aukštesnis – 210–220 tūkst. Eur.

Atsižvelgiant į aukščiau pateiktą radijo transliacijų perdavimo analoginio antžeminio radijo tinklais priemonės aprašymą, radijo transliacijų perdavimo analoginio antžeminio radijo tinklais priemonių teikimo paslauga apibrėžiama kaip paslauga, suteikianti galimybę naudotis antžeminiu statiniu, radijo antena, fiderine įranga, technologine patalpa, radijo sudėjimo tiltais ir kitais radijo transliacijų perdavimo analoginio antžeminio radijo tinklais priemonės elementais, reikalingais radijo transliacijų perdavimo analoginio antžeminio radijo tinklais paslaugoms teikti.

Radijo transliacijų perdavimo analoginio antžeminio radijo tinklais priemonių teikimo paslauga realizuojama suteikiant galimybę radijo transliacijų perdavimo analoginio antžeminio radijo tinklais paslaugų teikėjui sumontuoti savo radijo siųstuvą technologinėse patalpose ir prijungti prie fiderinės įrangos (arba radijo sudėjimo tiltų, jeigu tokie naudojami) ir kartu prie radijo antenos taip sukuriant vieną analoginio antžeminio radijo stotį. Pastebėtina, kad toje pačioje radijo transliacijų perdavimo analoginio antžeminio radijo tinklais priemonėje galima sumontuoti daugiau nei vieną radijo siųstuvą, t. y. toje pačioje priemonėje gali būti sukurtos kelios skirtingų asmenų ar vieno asmens analoginio antžeminio radijo stotys.

Pagal susiklosčiusią praktiką neretai pasitaiko atvejų, kai Radijo priemonių teikimo paslaugos gavėjas gauna (pageidauja gauti) prieigą ne prie visų Radijo priemonę sudarančių elementų (antžeminio statinio, technologinės patalpos, radijo antenos, radijo sudėjimo tiltų, fiderinės įrangos ir t. t.), o tik prie dalies iš jų, pvz., tik prie antžeminio statinio, ar antžeminio statinio ir technologinės patalpos, t. y. kai perkama dalinė Radijo priemonių teikimo paslauga. Tokiais atvejais likusius Radijo priemonės elementus (pvz., radijo anteną) dalinės Radijo priemonių teikimo paslaugos gavėjas turi įdiegti pats ar pirkti iš trečiųjų asmenų.

Teikiant Radijo priemonių teikimo paslaugas yra reikalingos ir kitos paslaugos, pvz., norint sumontuoti ar prižiūrėti / valdyti radijo siųstuvus technologinėse patalpose, gali būti reikalinga palyda į technologines patalpas. Tokios paslaugos yra vadinamos susijusiomis priemonėmis. Pagal Įstatymo 3 straipsnio 74 dalį, susijusios priemonės – susijusios paslaugos, elektroninių ryšių infrastruktūra, kitos su elektroninių ryšių tinklu ir (arba) elektroninių ryšių paslauga susijusios priemonės arba susiję elementai, kurie sudaro galimybę teikti elektroninių ryšių paslaugas naudojantis šiuo tinklu ir (arba) paslauga ir (arba) palengvina tokį teikimą arba sudarytų tokią galimybę, jeigu būtų naudojami.

Kaip jau buvo minėta šioje ataskaitoje, radijo transliacijos, teikiamos analoginio antžeminio radijo tinklais, yra perduodamos iš konkrečioje radijo transliacijų perdavimo analoginio antžeminio radijo tinklais priemonėje įrengtos analoginio antžeminio radijo stoties, siekiant supaprastinti šį teiginį, toliau šioje ataskaitoje bus naudojama formuluotė, kad radijo transliacijos, teikiamos analoginio antžeminio radijo tinklais, yra perduodamos iš Radijo priemonės.

Atsižvelgiant į išdėstytą informaciją, Radijo priemone gali būti laikoma elektroninių ryšių infrastruktūra, skirta antžeminio radijo stočiai įrengti ir radijo transliacijoms, teikiamoms antžeminiiais tinklais, perduoti galutiniams paslaugų gavėjams (radijo klausytojams), pvz., Vilniaus televizijos bokštas su jame įrengtomis antenomis, sudėjimo tiltais ir fiderine įranga (toliau – radijo transliacijų perdavimui skirta el. ryšių infrastruktūra). Įprastai tokią priemonę (infrastruktūrą) sudaro:

- a. aukštas antžeminis statinys (dažniausiai bokštas);
- b. technologinė patalpa, kurioje gali būti įrengiami siųstuvai, skirti radijo transliacijų perdavimo antžeminiiais tinklais paslaugų teikimui;
- c. fiderinė įranga;
- d. sudėjimo tiltai;
- e. antenos (ant radijo transliacijų perdavimui skirtos el. ryšių infrastruktūros antžeminių statinių antenos yra montuojamos per visą bokšto aukštį);
- f. kiti aukščiau neišvardinti elementai, be kurių nebūtų įmanomos Radijo priemonių teikimo paslaugos.

Radijo transliacijos, teikiamos antžeminiiais tinklais, taip pat gali būti perduodamos naudojant elektroninių ryšių infrastruktūrą (pvz., mobiliojo ryšio operatorių anteninius bokštus), skirtą kitoms

elektroninių ryšių paslaugoms teikti, bet kuri gali būti lengvai pritaikoma antžeminio radijo stočiai įrengti ir radijo transliacijoms, teikiamoms antžeminiais tinklais, perduoti galutiniams paslaugų gavėjams (radijo klausytojams). Įprastai tokią priemonę (infrastruktūrą) sudaro aukštas antžeminis statinys (dažniausiai bokštas) ir technologinė patalpa, o likusius antžeminio radijo stočiai įrengti reikalingus elementus, tokius kaip antena, sudėjimo tiltai, fiderinė įranga ir kiti, įrengia pats prieigos prie Radijo priemonių gavėjas.

Atkreiptinas dėmesys, kad didelio aukščio inžinerinė antžeminė infrastruktūra, kurios pagrindinė paskirtis nėra susijusi su elektroninių ryšių paslaugų teikimu, atlikus tam tikras investicijas, taip pat gali būti pritaikoma antžeminio radijo stočiai įrengti ir radijo transliacijoms, teikiamoms antžeminiais tinklais, perduoti galutiniams paslaugų gavėjams (radijo klausytojams) (toliau – inžinerinė antžeminė infrastruktūra). Įprastai tokią priemonę (infrastruktūrą) sudaro tik aukštas antžeminis statinys (pvz., kaminas, vandentiekio bokštas), o likusius antžeminio radijo stočiai įrengti reikalingus elementus, tokius kaip technologinė patalpa, antena, sudėjimo tiltai, fiderinė įranga ir kiti, įrengia pats prieigos prie Radijo priemonių gavėjas. Tačiau šios inžinerinės antžeminės infrastruktūros statybos pagrindinė paskirtis nėra elektroninių ryšių veikla. Elektroninių ryšių infrastruktūrai įrengti ir (ar) bendrai naudoti tinkamos fizinės infrastruktūros⁴⁹ bendrą naudojimą reglamentuoja Įstatymo 45 straipsnis, todėl papildomas galimas *ex ante* reguliavimas šioms paslaugoms būtų perteklinis. Atsižvelgiant į tai, inžinerinė antžeminė infrastruktūra toliau šiame Rinkos tyrime nėra analizuojama.

Išvados:

1) Radijo priemonių teikimo paslauga – tai paslauga, suteikianti galimybę teikiant paslaugas naudotis antžeminiu statiniu, radijo antena, fiderine įranga, technologine patalpa, radijo sudėjimo tiltais ir kitais Radijo priemonės elementais, reikalingais radijo transliacijoms perduoti analoginio antžeminio radijo tinklais.

3) Radijo priemonių teikimo paslaugos įprastai yra teikiamos kartu su susijusiomis priemonėmis.

2.3.2 Transliacijų perdavimo priemonių teikimo paslaugų tarpusavio pakeičiamumas

Šiame ataskaitos skyriuje RRT ištirs ataskaitos 2.3.1.1–2.3.1.2 skyriuose aprašytų transliacijų perdavimo priemonių teikimo paslaugų tarpusavio pakeičiamumą. Paslaugų tarpusavio pakeičiamumo analizė atliekama paklausos ir pasiūlos atžvilgiu. Pagal Didelės įtakos rinkoje nustatymo gairių 29 punktą, pakeičiamumo paklausos atžvilgiu ir pasiūlos atžvilgiu egzistavimas gali būti nustatomas užduodant hipotetinio monopolisto testo (angl. *hypothetical monopolist test*) klausimą, kuriuo tiriama galima produkto (paslaugos) gavėjų (pirkėjų) ir teikėjų reakcija į mažą ilgalaikį santykinį (pvz., 5–10 proc. – čia šios ribos pateikiamos kaip apytikslis orientyras, o ne kaip tvirta taisyklė) kainų padidėjimą, t. y. kainų padidėjimą nagrinėjamos paslaugoms, kartu laikant, kad kitų paslaugų teikėjų kainos išlieka nepakitusios. Čia ilgalaikis padidėjimas reiškia, kad nagrinėjamas ne momentinis ar laikinas kainų padidėjimas, o nuolatinis padidėjimas, kuris tęsis pakankamai ilgą laiką ateityje.

Atliekant paslaugų tarpusavio pakeičiamumo paklausos atžvilgiu analizę aukščiau aprašytu metodu, svarbu nustatyti, ar nagrinėjamų paslaugų gavėjai, reaguodami į mažą, bet ilgalaikį nagrinėjamų paslaugų kainų padidėjimą tam tikrose teritorijose, keistų šias paslaugas kitomis arba pirktų jas iš kitose teritorijose esančių paslaugų teikėjų. Jeigu pakeičiamumas būtų tiek reikšmingas, kad kainos padidėjimas taptų nenaudingas, nes sumažintų pardavimų apimtį, tokiu atveju į

⁴⁹ Elektroninių ryšių infrastruktūrai įrengti ir (arba) bendrai naudoti tinkama fizinė infrastruktūra (toliau – tinkamos paskirties fizinė infrastruktūra) – dujų, elektros energijos, įskaitant viešąjį apšvietimą, šildymo, vandens, įskaitant nuotekų tvarkymo infrastruktūrą ir drenažo sistemas, gamybos, paskirstymo, perdavimo, tiekimo ar tvarkymo infrastruktūra, geležinkelių, kelių, uostų, oro uostų infrastruktūra ir kita fizinė infrastruktūra (vamzdynai, kabelių kanalai, kolektoriai, šuliniai, atraminės konstrukcijos, įskaitant bokštus, stiebai, statiniai, statinių įvada, statinių inžinerinės sistemos ir kita), kuri tinka elektroninių ryšių infrastruktūrai įrengti ir (arba) bendrai naudoti su viešųjų elektroninių ryšių tinklų teikėju. (pagal Įstatymo 3 straipsnio 14 dalį).

atitinkamą rinką reiktų įtraukti kitus paslaugų pakaitalus ir kitas teritorijas. Atitinkamos rinkos ribos turi būti plečiamos tol, kol paklausos pakeičiamumas taps iš viso neįmanomas arba tiek nereikšmingas, kad mažas, bet ilgalaikis nagrinėjamų paslaugų kainų padidinimas virš esamo kainų lygio galėtų būti naudingas.⁵⁰

Atliekant paslaugų tarpusavio pakeičiamumo pasiūlos atžvilgiu analizę, taikant hipotetinio monopolisto testą, reikalinga įvertinti, ar asmenys, nagrinėjamoje rinkoje tiriamuoju laikotarpiu kitiems ūkio subjektams neteikę atitinkamų paslaugų, reaguodami į mažą ilgalaikį santykinį nagrinėjamų paslaugų kainų padidėjimą galėtų per trumpą laikotarpį pradėti teikti atitinkamas paslaugas nepatirdami žymių papildomų išlaidų ar rizikos.

Atsižvelgiant į tai, toliau šioje ataskaitoje bus atliekama:

- 1) TV priemonių teikimo paslaugų pakeičiamumo Radijo priemonių teikimo paslaugomis analizė;
- 2) Radijo priemonių teikimo paslaugų pakeičiamumo TV priemonių teikimo paslaugomis analizė.

2.3.2.1 TV priemonių teikimo paslaugų pakeičiamumo Radijo priemonių teikimo paslaugomis analizė

Pakeičiamumas paklausos atžvilgiu

Atsižvelgiant į ataskaitos 2.3.2 skyriuje pateiktą hipotetinio monopolisto testo aprašymą, bus nagrinėjama, ar TV priemonių teikimo paslaugų gavėjai, šių paslaugų kainoms padidėjus 5–10 proc., pradėtų pirkti Radijo priemonių teikimo paslaugas.

Televizijos transliacijų perdavimo DVB-T tinklais priemonių teikimo paslaugų gavėjai perka šias paslaugas, t. y. prieigą prie technologinės patalpos, kurioje galima sumontuoti televizijos siųstuvą, antžeminiame statinyje iškeltos televizijos antenos ir televizijos sudėjimo tiltų bei fiderinės įrangos, jungiančios siųstuvą su antena, tam, kad šių paslaugų pagrindu galėtų sukurti DVB-T stotį. Kaip nurodyta ataskaitos 2.3.1.1 ir 2.3.1.2 skyriuose, televizijos transliacijų perdavimo DVB-T tinklais priemonių teikimo paslaugos ir Radijo priemonių teikimo paslaugos turi tam tikrų panašumų, pvz., abejoms priemonėms sukurti gali būti naudojamas tas pats antžeminis statinys ir technologinė patalpa. Radijo priemonių teikimo paslaugos suteikia galimybę naudotis radijo antena, radijo sudėjimo tiltais ir kitais Radijo priemonės elementais, reikalingais analoginio antžeminio radijo stočiai įrengti, tačiau nesuteikia galimybės naudotis televizijos antena ir televizijos sudėjimo tiltais, t. y. elementais, reikalingais sukurti DVB-T stotį. Vadinasi, technologiškai nėra įmanoma sukurti DVB-T stoties naudojantis Radijo priemone, todėl televizijos transliacijų perdavimo DVB-T tinklais priemonių teikimo paslaugų kainoms padidėjus 5–10 proc., šių paslaugų gavėjai neatsisakytų paslaugų ir nepradėtų pirkti Radijo priemonių teikimo paslaugų.

Televizijos transliacijų perdavimo kabelinės televizijos tinklais, IPTV tinklais, palydovinio ryšio tinklais ir internetu priemonių teikimo paslaugų gavėjai perka šias paslaugas, t. y. prieigą prie kabelinės televizijos tinklo, prieigą prie IPTV tinklo, prieigą prie palydovo, prieigą prie interneto platformos, tam, kad šių paslaugų pagrindu galėtų teikti televizijos transliacijų perdavimo kabelinės televizijos tinklais, IPTV tinklais, palydovinio ryšio tinklais ar internetu paslaugas. Technologiškai nėra įmanoma teikti televizijos transliacijų perdavimo paslaugų naudojantis Radijo priemonių teikimo paslaugomis, todėl televizijos transliacijų perdavimo kabelinės televizijos tinklais, IPTV tinklais, palydovinio ryšio tinklais ir internetu priemonių teikimo paslaugų kainoms padidėjus 5–10 proc., šių paslaugų gavėjai neatsisakytų paslaugų ir nepradėtų pirkti Radijo priemonių teikimo paslaugų.

Išvada:

⁵⁰ Konkurencijos tarybos Paaiškinimų dėl atitinkamos rinkos apibrėžimo, patvirtintų Lietuvos Respublikos konkurencijos tarybos 2019 m. gruodžio 3 d. nutarimu Nr. 1S-150 (219) „Dėl Paaiškinimų dėl atitinkamos rinkos apibrėžimo patvirtinimo“, 14 punktas.

TV priemonių teikimo paslaugos paklausos atžvilgiu nėra pakeičiamos Radijo priemonių teikimo paslaugomis.

Pakeičiamumas pasiūlos atžvilgiu

Atsižvelgiant į ataskaitos 2.3.2 skyriuje pateiktą hipotetinio monopolisto testo aprašymą, bus nagrinėjama, ar Radijo priemonių teikimo paslaugų teikėjai, anksčiau neteikę TV priemonių teikimo paslaugų, šių paslaugų kainoms padidėjus 5–10 proc. galėtų per trumpą laikotarpį pradėti teikti atitinkamas paslaugas (TV priemonių teikimo paslaugas) nepatirdami žymių papildomų išlaidų ar rizikos.

Ataskaitos 2.3.1.1 skyriuje nurodyta, jog televizijos transliacijų perdavimo palydovinio ryšio tinklais priemonių teikimo paslaugų teikėjai valdo televizijos transliacijų perdavimo palydovinio ryšio tinklais priemonę – palydovą, televizijos transliacijų perdavimo IPTV tinklais priemonių teikimo paslaugų teikėjai valdo televizijos transliacijų perdavimo IPTV tinklais priemonę – IPTV tinklą, televizijos transliacijų perdavimo kabelinės televizijos tinklais priemonių teikimo paslaugų teikėjai valdo televizijos transliacijų perdavimo kabelinės televizijos tinklais priemonę – kabelinės televizijos tinklą, televizijos transliacijų perdavimo internetu priemonių teikimo paslaugų teikėjai valdo televizijos transliacijų perdavimo internetu priemonę – interneto platformą. Televizijos transliacijų perdavimo kabelinės televizijos tinklais, IPTV tinklais, palydovinio ryšio tinklais ir internetu priemonės sudarantys elementai visiškai skiriasi nuo Radijo priemonę sudarančių elementų. Vadinasi, Radijo priemonių teikimo paslaugų teikėjai, norėdami pradėti teikti televizijos transliacijų perdavimo kabelinės televizijos tinklais, IPTV tinklais, palydovinio ryšio tinklais ir internetu priemonių teikimo paslaugas, šių paslaugų teikimui negalėtų panaudoti savo valdomų priemonių ir privalėtų sukurti savo televizijos transliacijų perdavimo kabelinės televizijos tinklais, IPTV tinklais, palydovinio ryšio tinklais ir internetu priemonės. Ataskaitos 2.3.1.1 skyriuje taip pat nurodyta, kad televizijos transliacijų perdavimo kabelinės televizijos tinklais, IPTV tinklais, palydovinio ryšio tinklais ir internetu priemonių sukūrimas negali būti atliktas per trumpą laiką ir pareikalautų didelių finansinių investicijų, todėl televizijos transliacijų perdavimo kabelinės televizijos tinklais, IPTV tinklais, palydovinio ryšio tinklais ir internetu priemonių teikimo paslaugų kainoms pakilus 5–10 proc., Radijo priemonių teikimo paslaugų teikėjai per trumpą laikotarpį negalėtų pradėti teikti televizijos transliacijų perdavimo kabelinės televizijos tinklais, IPTV tinklais, palydovinio ryšio tinklais ir internetu priemonių teikimo paslaugų nepatirdami žymių papildomų išlaidų ar rizikos.

Ataskaitos 2.3.1.1 ir 2.3.1.2 skyriuose nurodyta, kad tiek televizijos transliacijų perdavimo DVB-T tinklais priemonei, tiek Radijo priemonei sukurti reikalingas svarbiausias elementas – antžeminis statinys – gali būti tas pats. Taip pat šių tipų priemonėms sukurti gali būti panaudotos tos pačios technologinės patalpos. Vadinasi, Radijo priemonių teikimo paslaugų teikėjas, norėdamas pradėti teikti televizijos transliacijų perdavimo DVB-T tinklais priemonių teikimo paslaugas, šių paslaugų teikimui galėtų panaudoti jau valdomus antžeminius statinius ir technologines patalpas, tačiau šiam asmeniui reikėtų papildomai investuoti į televizijos sudėjimo tiltų ir televizijos antenos įsigijimą. RRT vertinimu, tokios investicijos, reikalingos televizijos transliacijų perdavimo DVB-T tinklais priemonei sukurti, sąlygotų tai, kad televizijos transliacijų perdavimo DVB-T tinklais priemonių teikimo paslaugų kainoms pakilus 5–10 proc., Radijo priemonių teikimo paslaugų teikėjai per trumpą laikotarpį galėtų pradėti teikti televizijos transliacijų perdavimo DVB-T tinklais priemonių teikimo paslaugas nepatirdami žymių papildomų išlaidų ar rizikos.

Išvados:

1) Televizijos transliacijų perdavimo kabelinės televizijos tinklais, IPTV tinklais, palydovinio ryšio tinklais ir internetu priemonių teikimo paslaugos pasiūlos atžvilgiu nėra pakeičiamos Radijo priemonių teikimo paslaugomis.

2) Televizijos transliacijų perdavimo DVB-T tinklais priemonių teikimo paslaugos pasiūlos atžvilgiu yra pakeičiamos Radijo priemonių teikimo paslaugomis.

2.3.2.2 Radijo priemonių teikimo paslaugų pakeičiamumo TV priemonių teikimo paslaugomis analizė

Pakeičiamumas paklausos atžvilgiu

Atsižvelgiant į ataskaitos 2.3.2 skyriuje pateiktą hipotetinio monopolisto testo aprašymą, bus nagrinėjama, ar Radijo priemonių teikimo paslaugų gavėjai, šių paslaugų kainoms padidėjus 5–10 proc., pradėtų pirkti TV priemonių teikimo paslaugas.

Radijo priemonių teikimo paslaugų gavėjai perka šias paslaugas, t. y. prieigą prie technologinės patalpos, kurioje galima sumontuoti radijo siųstuvą, antžeminiame statinyje iškeltos radijo antenos ir radijo sudėjimo tiltų bei fiderinės įrangos, jungiančios siųstuvą su antena, tam, kad šių paslaugų pagrindu galėtų sukurti analoginio antžeminio radijo stotį. Ataskaitos 2.3.1.1 skyriuje nurodyta, kad televizijos transliacijų perdavimo palydovinio ryšio tinklais priemonių teikimo paslauga suteikia galimybę naudotis palydovu, skirtu televizijos transliacijų perdavimo palydovinio ryšio tinklais paslaugoms teikti: televizijos transliacijų perdavimo IPTV tinklais priemonių teikimo paslauga suteikia galimybę naudotis IPTV tinklu, televizijos transliacijų perdavimo kabelinės televizijos tinklais priemonių teikimo paslauga suteikia galimybę naudotis kabelinės televizijos tinklu, o televizijos transliacijų perdavimo internetu priemonių teikimo paslauga suteikia galimybę naudotis interneto platforma. Radijo priemonę sudarantys elementai visiškai skiriasi nuo televizijos transliacijų perdavimo kabelinės televizijos tinklais, IPTV tinklais, palydovinio ryšio tinklais ir internetu priemonės sudarančių elementų, t. y. nė viena iš šių paslaugų nesuteikia galimybės naudotis antžeminiu statiniu, technologine patalpa, radijo sudėjimo tiltais, fiderine įranga ir radijo antena – elementais, būtiniais analoginio antžeminio radijo stoties sukūrimui. Vadinasi, technologiškai nėra įmanoma sukurti analoginio antžeminio radijo stoties naudojantis palydovu, IPTV tinklu, kabelinės televizijos tinklu ar internetu, todėl Radijo priemonių teikimo paslaugų kainoms padidėjus 5–10 proc. šių paslaugų gavėjai neatsisakytų paslaugų ir nepradėtų pirkti nei televizijos transliacijų perdavimo palydovinio ryšio tinklais priemonių teikimo paslaugų, nei televizijos transliacijų perdavimo IPTV tinklais priemonių teikimo paslaugų, nei televizijos transliacijų perdavimo kabelinės televizijos tinklais priemonių teikimo paslaugų, nei televizijos transliacijų perdavimo internetu priemonių teikimo paslaugų.

Ataskaitos 2.3.1.1 ir 2.3.1.2 skyriuose nurodyta, kad televizijos transliacijų perdavimo DVB-T tinklais priemonių teikimo paslaugos ir Radijo priemonių teikimo paslaugos turi tam tikrų panašumų, pvz., abejoms priemonėms sukurti gali būti naudojamas tas pats antžeminis statinys ir technologinė patalpa. Tačiau televizijos transliacijų perdavimo DVB-T tinklais priemonių teikimo paslaugos suteikia galimybę naudotis televizijos antena, televizijos sudėjimo tiltais ir kitais televizijos transliacijų perdavimo DVB-T tinklais priemonės elementais, reikalingais DVB-T stočiai įrengti, tačiau nesuteikia galimybės naudotis radijo antena ir radijo sudėjimo tiltais, t. y. elementais reikalingais sukurti analoginio antžeminio radijo stotį. Vadinasi, technologiškai nėra įmanoma sukurti analoginio antžeminio radijo stoties naudojantis televizijos transliacijų perdavimo DVB-T tinklais priemone, todėl Radijo priemonių teikimo paslaugų kainoms padidėjus 5–10 proc., šių paslaugų gavėjai neatsisakytų minėtų paslaugų ir nepradėtų pirkti televizijos transliacijų perdavimo DVB-T tinklais priemonių teikimo paslaugų.

Išvada:

Radijo priemonių teikimo paslaugos paklausos atžvilgiu nėra pakeičiamos TV priemonių teikimo paslaugomis.

Pakeičiamumas pasiūlos atžvilgiu

Atsižvelgiant į ataskaitos 2.3.2 skyriuje pateiktą hipotetinio monopolisto testo aprašymą, bus nagrinėjama, ar TV priemonių teikimo paslaugų teikėjai, anksčiau neteikę Radijo priemonių teikimo paslaugų, šių paslaugų kainoms padidėjus 5–10 proc., galėtų per trumpą laikotarpį pradėti teikti atitinkamas paslaugas (TV priemonių teikimo paslaugas) nepatirdami žymių papildomų išlaidų ar rizikos.

Kaip nustatyta ataskaitos 2.3.1.1 skyriuje, televizijos transliacijų perdavimo palydovinio ryšio tinklais priemonių teikimo paslaugų teikėjai valdo televizijos transliacijų perdavimo palydovinio ryšio tinklais priemonę – palydovą, televizijos transliacijų perdavimo IPTV tinklais priemonių teikimo paslaugų teikėjai valdo televizijos transliacijų perdavimo IPTV tinklais priemonę – IPTV tinklą, televizijos transliacijų perdavimo kabelinės televizijos tinklais priemonių teikimo paslaugų teikėjai valdo televizijos transliacijų perdavimo kabelinės televizijos tinklais priemonę – kabelinės televizijos tinklą, televizijos transliacijų perdavimo internetu priemonių teikimo paslaugų teikėjai valdo televizijos transliacijų perdavimo internetu priemonę – interneto platformą. Ataskaitos 2.3.1.2 skyriuje paaiškinta, kad Radijo priemonę sudaro antžeminis statinys, technologinė patalpa, sudėjimo tiltai, fiderinė įranga ir antena, t. y. Radijo priemonę sudarantys elementai visiškai skiriasi nuo televizijos transliacijų perdavimo palydovinio ryšio / IPTV / kabelinės televizijos tinklais / internetu priemonės sudarančių elementų. Vadinasi, televizijos transliacijų perdavimo palydovinio ryšio / IPTV / kabelinės televizijos tinklais / internetu priemonių teikimo paslaugų teikėjai, norėdami pradėti teikti Radijo priemonių teikimo paslaugas, šių paslaugų teikimui negalėtų panaudoti savo valdomų priemonių ir privalėtų sukurti savo Radijo priemones. Ataskaitos 2.3.1.2 skyriuje nurodyta, kad Radijo priemonių sukūrimas negali būti atliktas per trumpą laiką ir pareikalautų didelių finansinių investicijų, todėl Radijo priemonių teikimo paslaugų kainoms pakilus 5–10 proc., televizijos transliacijų perdavimo palydovinio ryšio / IPTV / kabelinės televizijos tinklais / internetu priemonių teikimo paslaugų teikėjai per trumpą laikotarpį negalėtų pradėti teikti Radijo priemonių teikimo paslaugų nepatirdami žymių papildomų išlaidų ar rizikos.

Ataskaitos 2.3.1.1 ir 2.3.1.2 skyriuose nurodyta, kad tiek televizijos transliacijų perdavimo DVB-T tinklais priemonei, tiek ir Radijo priemonei sukurti reikalingas svarbiausias elementas – antžeminis statinys – gali būti tas pats. Taip pat abiejų tipų priemonėms sukurti gali būti panaudotos tos pačios technologinės patalpos. Vadinasi, televizijos transliacijų perdavimo DVB-T tinklais priemonių teikimo paslaugų teikėjas, norėdamas pradėti teikti Radijo priemonių teikimo paslaugas, šių paslaugų teikimui galėtų panaudoti jau valdomus antžeminius statinius ir technologines patalpas, tačiau šiam asmeniui reikėtų papildomai investuoti į radijo sudėjimo tiltų ir radijo antenos įsigijimą. RRT vertinimu, tokios investicijos, reikalingos Radijo priemonėms sukurti, sąlygotų tai, kad Radijo priemonių teikimo paslaugų kainoms pakilus 5–10 proc., televizijos transliacijų perdavimo DVB-T tinklais priemonių teikimo paslaugų teikėjai per trumpą laikotarpį galėtų pradėti teikti Radijo priemonių teikimo paslaugas nepatirdami žymių papildomų išlaidų ar rizikos.

Išvados:

1) Radijo priemonių teikimo paslaugos pasiūlos atžvilgiu nėra pakeičiamos televizijos transliacijų perdavimo kabelinės televizijos tinklais, IPTV tinklais, palydovinio ryšio tinklais ir internetu priemonių teikimo paslaugomis.

2) Radijo priemonių teikimo paslaugos pasiūlos atžvilgiu yra pakeičiamos televizijos transliacijų perdavimo DVB-T tinklais priemonių teikimo paslaugomis.

2.3 Skyriaus apibendrinimas:

Ataskaitos 2.3.1.1–2.3.1.2 skyriuose buvo išnagrinėti skirtingi transliacijų perdavimo priemonių teikimo paslaugų tipai. Ataskaitos 2.3.2.1–2.3.2.2 skyriuose atlikta šių paslaugų pakeičiamumo tarpusavyje analizė parodė, kad:

1) TV priemonių teikimo paslaugos ir Radijo priemonių teikimo paslaugos tarpusavyje nėra pakeičiamos paklausos atžvilgiu;

2) Televizijos transliacijų perdavimo kabelinės televizijos tinklais, IPTV tinklais, palydovinio ryšio tinklais ir internetu priemonių teikimo paslaugos ir Radijo priemonių teikimo paslaugos tarpusavyje nėra pakeičiamos pasiūlos atžvilgiu;

3) Televizijos transliacijų perdavimo DVB-T tinklais priemonių teikimo paslaugos ir Radijo priemonių teikimo paslaugos tarpusavyje yra pakeičiamos pasiūlos atžvilgiu.

Atsižvelgiant į skirtingų tipų transliacijų perdavimo priemonių teikimo paslaugų pakeičiamumo tarpusavyje analizės rezultatus, konstatuotina, kad ataskaitos 2.3.1.1 ir 2.3.1.2

skyriuose analizuotos paslaugos sudaro atskiras transliacijų perdavimo priemonių teikimo paslaugų rinkas.

Vadovaudamasi 2020 m. rekomendacijos preambulės 6 konstatuojamąja dalimi, RRT ataskaitos 2.2 skyriuje atliko su Transliacijų perdavimo priemonių rinka vertikalčiai susijusios mažmeninės elektroninių ryšių paslaugų rinkos analizę ir nustatė, kad mažmeninėje Televizijos transliacijų rinkoje yra veiksminga konkurencija. Tačiau su Televizijos transliacijų rinka vertikalčiai susijusiose televizijos transliacijų perdavimo DVB-T tinklais paslaugų ir televizijos transliacijų perdavimo DVB-T tinklais priemonių teikimo paslaugų rinkose yra taikomas *ex ante* reguliavimas.

Mažmeninėje Radijo transliacijų rinkoje taip pat yra veiksminga konkurencija, tačiau ir su šia rinka vertikalčiai susijusioje Radijo priemonių rinkoje yra taikomas *ex ante* reguliavimas. 2020 m. rekomendacijos preambulės 10 konstatuojamojoje dalyje yra nurodyta, kad jei, atsižvelgiant į ateities perspektyvą, mažmeninė rinka yra veiksmingai konkurencinga be *ex ante* didmeninio reguliavimo susijusioje atitinkamoje rinkoje, tuomet didmeninio lygmens reguliavimas nebėra būtinas.

Vadovaujantis anksčiau pateikta informacija, darytina išvada, kad nėra apibrėžiamos atskiros televizijos transliacijų perdavimo DVB-T tinklais priemonių teikimo paslaugų, televizijos transliacijų perdavimo palydovinio ryšio tinklais priemonių teikimo paslaugų, televizijos transliacijų perdavimo IPTV tinklais priemonių teikimo paslaugų, televizijos transliacijų perdavimo kabelinės televizijos tinklais priemonių teikimo paslaugų didmeninės rinkos.

2.3 skyriaus išvada:

Apibrėžiamos šios transliacijų perdavimo priemonių teikimo paslaugų rinkos, iki jų geografinės aprėpties vertinimo:

- 1) Televizijos transliacijų perdavimo DVB-T tinklais, kabelinės televizijos tinklais, IPTV tinklais, palydovinio ryšio tinklais ir internetu, priemonių teikimo paslaugų rinka.
- 2) Radijo priemonių teikimo paslaugų rinka.

2.4 Transliacijų perdavimo priemonių rinkos geografinės aprėpties vertinimas

Atitinkamos rinkos geografinė teritorija gali turėti įtakos nagrinėjamos rinkos apimčiai, esamai ir potencialiai konkurencinei aplinkai nagrinėjamoje rinkoje. Didelės įtakos rinkoje nustatymo gairių 51 punkte teigiama, kad elektroninių ryšių sektoriuje geografinė atitinkamos rinkos teritorija tradiciškai nustatoma vadovaujantis dviem kriterijais: teisiniais ar kitais reguliavimo instrumentais ir tinklo aprėpiama teritorija. Vadovaujantis šiais dviem kriterijais, geografinė rinkos teritorija gali būti laikoma vietine, regionine, nacionaline ar aprėpiančia kelias valstybes.

2.4.1 Televizijos transliacijų perdavimo DVB-T tinklais, kabelinės televizijos tinklais, IPTV tinklais, palydovinio ryšio tinklais ir internetu priemonių teikimo paslaugų rinkos geografinės aprėpties vertinimas

Teisiniai ar kiti reguliavimo instrumentai

Elektroninių ryšių paslaugų teikėjai, įskaitant televizijos transliacijų perdavimo DVB-T tinklais, kabelinės televizijos tinklais, IPTV tinklais, palydovinio ryšio tinklais ir internetu priemonių teikimo paslaugų teikėjus, turi teisę vykdyti elektroninių ryšių veiklą visoje Lietuvos Respublikos teritorijoje, t. y. teisinių ar kitų reguliavimo instrumentų veiklos apribojimų atskirose Lietuvos Respublikos teritorijos dalyse nėra.

Tinklo aprėpiama teritorija

Televizijos transliacijų perdavimo DVB-T tinklais, kabelinės televizijos tinklais, IPTV tinklais, palydovinio ryšio tinklais ir internetu priemonių teikimo paslaugos yra teikiamos visoje Lietuvos Respublikos teritorijoje taikant vienodus paslaugų teikimo principus.

Išvada:

Televizijos transliacijų perdavimo DVB-T tinklais, kabelinės televizijos tinklais, IPTV tinklais, palydovinio ryšio tinklais ir internetu priemonių teikimo paslaugų rinkos geografinė teritorija yra Lietuvos Respublikos teritorija.

2.4.2 Radijo transliacijų perdavimo antžeminio analoginio radijo tinklais priemonių teikimo paslaugų rinkos geografinės aprėpties vertinimas

Teisiniai ar kiti reguliavimo instrumentai

Elektroninių ryšių paslaugų teikėjai, įskaitant Radijo priemonių teikimo paslaugų teikėjus, turi teisę vykdyti elektroninių ryšių veiklą visoje Lietuvos Respublikos teritorijoje, t. y. teisinių ar kitų reguliavimo instrumentų veiklos apribojimų atskirose Lietuvos Respublikos teritorijos dalyse nėra.

Tinklo aprėpiama teritorija

Radijo priemonių teikimo paslaugos yra teikiamos visoje Lietuvos Respublikos teritorijoje. Šių paslaugų teikimo principai yra vienodi visoje Lietuvos Respublikos teritorijoje, o tam tikros teikimo sąlygos gali skirtis dėl objektyvių priežasčių, tokių kaip Radijo priemonės, prie kurios yra suteikiama prieiga, aukštingumas (pvz., Telecentras, teikdamas Radijo priemonių teikimo paslaugas, šių paslaugų kainą diferencijuoja į tris lygius pagal priemonės aukštį, didžiausia kaina taikoma aukščiausių priemonių teikimo paslaugoms, mažiausia kaina – žemiausių priemonių teikimo paslaugoms) ir t. t.

Išvada:

Radijo transliacijų perdavimo analoginio antžeminio radijo tinklais priemonių teikimo paslaugų rinkos geografinė teritorija yra Lietuvos Respublikos teritorija.

2.5 Transliacijų perdavimo priemonių rinkų apibrėžimas

Ataskaitos 2.3 skyriuje buvo apibrėžtos TV priemonių teikimo paslaugų rinka ir Radijo priemonių teikimo paslaugų rinka. Ataskaitos 2.4 skyriuje nustatyta, kad abiejų minėtų rinkų geografinė teritorija yra Lietuvos Respublikos teritorija. Atsižvelgiant į tai, apibrėžiama Televizijos transliacijų perdavimo DVB-T tinklais, kabelinės televizijos tinklais, IPTV tinklais, palydovinio ryšio tinklais ir internetu priemonių teikimo paslaugų rinka, kurios geografinė teritorija yra Lietuvos Respublikos teritorija ir Radijo transliacijų perdavimo analoginio antžeminio radijo tinklais priemonių teikimo paslaugų rinka, kurios geografinė teritorija yra Lietuvos Respublikos teritorija. Pažymėtina, kad 2017 m. Transliacijų perdavimo priemonių rinkos tyrime buvo apibrėžta siauresnė televizijos transliacijų perdavimo priemonių rinka: televizijos transliacijų perdavimo DVB-T tinklais priemonių teikimo paslaugų rinka buvo apibrėžta kaip paslaugų, suteikiančių galimybę naudotis antžeminiu statiniu, televizijos antena, fiderine įranga, technologine patalpa, televizijos sudėjimo tiltais ir kitais televizijos transliacijų perdavimo DVB-T tinklais priemonės elementais, reikalingais televizijos transliacijų perdavimo DVB-T tinklais paslaugoms teikti, rinka, kurios geografinė teritorija yra Lietuvos Respublikos teritorija (toliau – DVB-T priemonių rinka). Šiame rinkos tyrime yra apibrėžta platesnė televizijos transliacijų perdavimo priemonių rinka, todėl yra laikytina, kad 2017 m. Transliacijų perdavimo priemonių rinkos tyrime apibrėžta DVB-T priemonių rinka patenka į šią teritoriją.

Išvados:

1) Televizijos transliacijų perdavimo DVB-T tinklais, kabelinės televizijos tinklais, IPTV tinklais, palydovinio ryšio tinklais ir internetu priemonių teikimo paslaugų rinka apibrėžiama kaip paslaugų, suteikiančių galimybę naudotis antžeminiu statiniu, televizijos antena, fiderine įranga, technologine patalpa, televizijos sudėjimo tiltais ir kitais televizijos transliacijų perdavimo DVB-T tinklais priemonės elementais, reikalingais televizijos transliacijų perdavimo DVB-T tinklais paslaugoms teikti, ir paslaugų, suteikiančių galimybę naudotis kabelinės televizijos tinklu, IPTV tinklu, palydovu ir interneto platforma, reikalingais televizijos transliacijų perdavimo kabelinės televizijos tinklais, IPTV tinklais, palydovinio ryšio tinklais ir internetu paslaugoms teikti, rinka, kurios geografinė teritorija yra Lietuvos Respublikos teritorija (toliau – Televizijos priemonių rinka).

2) Radijo transliacijų perdavimo analoginio antžeminio radijo tinklais priemonių teikimo paslaugų rinka apibrėžiama kaip paslaugų, suteikiančių galimybę naudotis antžeminiu statiniu, radijo antena, fiderine įranga, technologine patalpa, radijo sudėjimo tiltais ir kitais Radijo priemonės elementais, reikalingais radijo transliacijų perdavimo analoginio antžeminio radijo tinklais

paslaugoms teikti, rinka, kurios geografinė teritorija yra Lietuvos Respublikos teritorija (toliau – Radijo priemonių rinka).

2.6 Vertinimas, ar Transliacijų perdavimo priemonių rinkų charakteristikos gali pateisinti įpareigojimų, nurodytų Įstatymo 17 straipsnyje, taikymą

Antrajame Transliacijų perdavimo priemonių rinkos tyrimo procedūros etape yra vertinama, ar konkurencija apibrėžtose rinkose yra veiksminga ir, jeigu konkurencija nėra veiksminga, yra įvardijami didelę įtaką atitinkamose rinkose turintys ūkio subjektai. Įstatymo 3 straipsnio 81 dalyje nurodyta, kad „*Veiksminga konkurencija – situacija atitinkamoje elektroninių ryšių rinkoje, kai nėra didelę įtaką toje rinkoje turinčių ūkio subjektų. Įstatymo 15 straipsnio 1 dalyje nurodyta, kad Ūkio subjektas laikomas turinčiu didelę įtaką atitinkamoje rinkoje, jeigu jis vienas ar kartu su kitais ūkio subjektais užima padėtį, prilygintą dominuojančiai, tai yra tokią ekonominės galios padėtį, kuri suteikia jam galią elgtis pakankamai nepriklausomai nuo konkurentų, klientų ir galiausiai vartotojų.*“

Televizijos priemonių rinka ir Radijo priemonių rinka 2020 m. rekomendacijos priede nėra nurodytos. Todėl, vadovaujantis 2020 m. rekomendacijos preambulės 22 konstatuojamąja dalimi, RRT „<...> turėtų analizuoti rinkas, kurios nėra įtrauktos į šią rekomendaciją, bet yra reguliuojamos jų jurisdikcijai priklausančioje teritorijoje remiantis ankstesnėmis rinkos analizėmis, arba kitas rinkas, jei jos turi pakankamą pagrindą manyti, kad trijų kriterijų testas yra tenkinamas. Taigi nacionalinės reguliavimo institucijos taip pat gali apibrėžti kitas atitinkamas produktų ir paslaugų rinkas, kurios nėra išvardytos šioje rekomendacijoje, jeigu jos gali įrodyti, kad jų nacionalinėmis aplinkybėmis rinkos atitinka trijų kriterijų testą“.

Pagal 2020 m. rekomendacijos preambulės 18 konstatuojamąją dalį, „<...> Jeigu netenkinamas bet kuris iš trijų kriterijų, tai rodytų, kad rinkai neturėtų būti taikomas *ex ante* reguliavimas.“ Bent vieno iš trijų kriterijų testo netenkinimas suponuoja, kad atitinkamoje rinkoje egzistuoja sąlygos veiksmingai konkurencijai, todėl šioje rinkoje *ex ante* reguliavimas negali būti taikomas. Tuo atveju, kai atlikus trijų kriterijų testą, yra nustatoma, kad visi trys kriterijai yra tenkinami, darytina išvada, kad tokioje atitinkamoje rinkoje konkurencija nėra veiksminga ir šiai rinkai gali būti taikomas *ex ante* reguliavimas.

RRT, siekdama nustatyti, ar yra būtinas reguliavimas Televizijos priemonių rinkoje ir Radijo priemonių rinkoje, vadovaudamasi 2020 m. rekomendacijos preambulės 8, 13 ir 17 konstatuojamosiomis dalimis ir Trijų kriterijų taikymo gairėmis, vertins ataskaitos 2.5 skyriuje apibrėžtas atitinkamas rinkas pagal žemiau išvardytus tris kriterijus:

- 1) kliūčių, kurios trukdo pradėti veikti atitinkamoje rinkoje ir (ar) vystytis konkurencijai joje, egzistavimas;
- 2) rinkos charakteristika ir struktūra, kuri nelemia veiksmingos konkurencijos atsiradimo tendencijos be poreikio taikyti įpareigojimus, nurodytus Įstatymo 17 straipsnyje;
- 3) bendrosios konkurencijos teisės nepakankamumas sumažinti ar pašalinti kliūtis, kurios trukdo pradėti veikti rinkoje ir (ar) vystytis konkurencijai joje, ir (ar) įtvirtinti veiksmingą konkurenciją atitinkamoje rinkoje, netaikant Įstatymo 17 straipsnyje nurodytų įpareigojimų.

2.6.1 Vertinimas, ar Televizijos priemonių rinkos charakteristikos gali pateisinti įpareigojimų, nurodytų Įstatymo 17 straipsnyje, taikymą

2.6.1.1 Pirmas kriterijus: kliūčių, kurios trukdo pradėti veikti atitinkamoje rinkoje ir (ar) vystytis konkurencijai joje, egzistavimas

Pagal 2020 m. rekomendacijos preambulės 8 konstatuojamąją dalį, didelės ir nuolatinės patekimo į rinką kliūtys gali būti struktūrinio, teisinio arba reguliuojamo pobūdžio.

Teisinio ar reguliuojamo pobūdžio kliūtys

Potencialus televizijos transliacijų perdavimo DVB-T tinklais, kabelinės televizijos tinklais, IPTV tinklais, palydovinio ryšio tinklais ir internetu priemonių teikimo paslaugų teikėjas, iki tol neteikęs jokių elektroninių ryšių paslaugų, norėdamas pradėti teikti televizijos transliacijų perdavimo DVB-T tinklais, kabelinės televizijos tinklais, IPTV tinklais, palydovinio ryšio tinklais ir internetu priemonių teikimo paslaugas, nėra įpareigotas gauti atitinkamus leidimus ar licencijas. Atsižvelgiant į tai, galima teigti, kad Lietuvos Respublikoje nėra teisinio arba reguliuojamojo pobūdžio apribojimų, kurie ribotų įėjimą į Televizijos priemonių rinką.

Struktūrinio pobūdžio kliūtys

Toliau tikslinga nagrinėti, ar egzistuoja struktūriniai barjerai, trukdantys patekti į Televizijos priemonių rinką, kurie atsiranda dėl pradinių išlaidų ar paklausos sąlygų, sukuriančių nevienodas sąlygas esamiems ir naujiems rinkos dalyviams ir kliudo ar neleidžia į rinką patekti naujiems rinkos dalyviams.

Pradinės išlaidos

Analizuojant struktūrinius barjerus, trukdančius patekti į Televizijos priemonių rinką dėl pradinių išlaidų, tikslinga analizuoti tokius skirtingus įėjimo į analizuojamą rinką atvejus:

1) Asmuo siekia įeiti į Televizijos priemonių rinką, kurdamas savo televizijos transliacijų perdavimo DVB-T tinklais, kabelinės televizijos tinklais, IPTV tinklais, palydovinio ryšio tinklais arba internetu priemones (toliau – TV priemonės) ir nenaudodamas kitų operatorių valdomos elektroninių ryšių infrastruktūros.

2) Asmuo siekia įeiti į Televizijos priemonių rinką, kurdamas savo TV priemones ir naudodamas kitų operatorių valdomą elektroninių ryšių infrastruktūrą.

Pirmuoju nagrinėjamu atveju, asmuo siekia įeiti į Televizijos priemonių rinką kurdamas savo TV priemones ir nenaudodamas kitų operatorių valdomos elektroninių ryšių infrastruktūros. Atsižvelgiant į tai, tokiam operatoriui reikės investuoti į antžeminių statinių, technologinių patalpų statybą ir televizijos antenos, televizijos sudėjimo tiltų bei fiderinės įrangos įdiegimą juose arba į kabelinės televizijos tinklą, arba į IPTV tinklą, arba palydovus, arba į interneto platformą. Didžiausi televizijos transliacijų perdavimo teikėjai, Telecentras ir *Telia*, televizijos transliacijų perdavimo paslaugas teikia visoje Lietuvos Respublikos teritorijoje, todėl norėdamas parduoti TV priemonių teikimo paslaugas Telecentrai, į Televizijos priemonių rinką bandantis įeiti asmuo turėtų sukurti TV priemones, kad šiomis priemonėmis perduodamas televizijos transliacijas būtų galima matyti visoje Lietuvos Respublikoje. Ataskaitos 2.3.1.1 skyriuje buvo nustatyta, kad TV priemonių sukūrimas reikalauja didelių finansinių investicijų ir per trumpą laiką operatorius negalės sukurti TV priemonių ir pradėti teikti TV priemonių teikimo paslaugas.

Atsižvelgiant į tai, konstatuotina, kad asmuo, neteikęs TV priemonių teikimo paslaugų ir neturintis šių priemonių, norėdamas pradėti teikti TV priemonių teikimo paslaugas naujai sukurtais TV priemonėmis, susidurtų su dideliais įėjimo į TV priemonių teikimo paslaugų rinką barjeriais.

Antruoju nagrinėjamu atveju, operatorius siekia įeiti į TV priemonių teikimo paslaugų rinką kurdamas savo TV priemones, naudodamasis kitų operatorių valdoma infrastruktūra.

Įvertinus televizijos transliacijų perdavimo DVB-T tinklais priemones pagal RRT turimą informaciją matyti, kad tiriamuoju laikotarpiu Lietuvos Respublikoje veikė asmenys (pvz., *Telia*, UAB „TeleTower“, UAB „Pūkas“, UAB „Tele2“ ir t. t.), valdę anteninius bokštus ir technologines patalpas, t. y. objektus, kurių pagrindu galima sukurti televizijos transliacijų perdavimo DVB-T tinklais priemones. Pagal RRT atliktą modeliavimą panaudojus 57 realiai esančius, skirtingų asmenų valdomus anteninius bokštus, galima sukurti 57 televizijos transliacijų perdavimo DVB-T tinklais priemonių vienetus, iš kurių perduodamas televizijos transliacijas būtų galima priimti 95 proc. Lietuvos Respublikos teritorijoje. Tokiu būdu kuriant televizijos transliacijų perdavimo DVB-T tinklais priemones, šių priemonių sukūrimo išlaidas sudarytų periodinės išlaidos už prieigą prie anteninių bokštų bei technologinių patalpų ir vienkartinės išlaidos trūkstantį televizijos transliacijų perdavimo DVB-T tinklais priemonių elementų, tokių kaip televizijos antena, fiderinė įranga ir, jei reikia, televizijos sudėjimo tiltai, įdiegimą. Pagal RRT surinktus duomenis, išlaidos už suteiktą prieigą prie anteninių bokštų ir technologinių patalpų siektų 120–180 tūkst. Eur per metus. Papildomų

priemonės elementų (neskaitant sudėjimo tiltų) kaina būtų 300–350 tūkst. Eur. Taip pat pabrėžtina, kad ir šiuo nagrinėjimu atveju transliacijų perdavimo DVB-T tinklais priemonių statyba ne tik reikalauja didelių finansinių investicijų, bet ir gali ilgai užtrukti, kadangi reikia suderinti prieigos prie anteninių statinių ir technologinių patalpų sąlygas su skirtingais asmenimis, atlikti statybos darbus. Taigi operatorius, neteikęs televizijos transliacijų perdavimo DVB-T tinklais priemonių teikimo paslaugų ir neturintis šių priemonių, norėdamas pradėti teikti televizijos transliacijų perdavimo DVB-T tinklais priemonių teikimo paslaugas, susidurtų su dideliais įėjimo į DVB-T priemonių rinką barjeriais, jei šias priemones kurtų kitų asmenų valdomų anteninių statinių ir technologinių patalpų pagrindu.

Vertinant kabelinės televizijos tinklo, IPTV tinklo, palydovinio ryšio tinklo ir internetu priemonės, RRT turima informacija, tiriamuoju laikotarpiu Lietuvos Respublikoje veikė asmenys (pvz., *Telia*, UAB „Cgates“, UAB „Init“, UAB „Bitė Lietuva“ ir t. t.), valdę tinklus, kurių pagrindu galima sukurti televizijos transliacijų perdavimo kabelinės televizijos tinklais, IPTV tinklais, palydovinio ryšio tinklais arba internetu priemonės, kurių perduodamas televizijos transliacijas būtų galima priimti visoje Lietuvos Respublikos teritorijoje. Šių priemonių sukūrimo išlaidas sudarytų periodinės išlaidos už prieigą prie priemonių ir vienkartinės išlaidos už trūkstamų televizijos transliacijų perdavimo priemonių elementų įdiegimą (pvz., specifiniai televizijos transliacijoms perduoti skirti serveriai ir kita įranga). RRT vertinimu, tokios išlaidos nėra didelės⁵¹, o Didmeninės vietinės prieigos fiksuotoje vietoje rinkos⁵² ir Didmeninės centrinės prieigos fiksuotoje vietoje masinės rinkos produktams rinkos⁵³ reguliavimas sumažina įėjimo į su Televizijos priemonių rinka susijusios mažmeninės Televizijos transliacijų rinkos barjerus, kadangi reguliavimas padeda gauti prieigą prie kabelinės televizijos ir IPTV priemonių (prieiga suteikiama dažniausiai prie RKKS, dėl to tampa paprastesnė tinklo statyba (nereikia atlikti žemės kasimo ar sudėtingų laidų klojimo į gruntą darbų), taip pat prieiga gali būti suteikta iki pat paslaugų gavėjo (tokiu atveju nereikia atlikti jokių tinklo statybos darbų)). Taigi konstatuotina, kad operatorius, neteikęs televizijos transliacijų perdavimo kabelinės televizijos tinklais, IPTV tinklais, palydovinio ryšio tinklais arba internetu priemonių teikimo paslaugų ir neturintis šių priemonių, norėdamas pradėti teikti televizijos transliacijų perdavimo kabelinės televizijos tinklais, IPTV tinklais, palydovinio ryšio tinklais arba internetu priemonių teikimo paslaugas, šias priemones pirksdamas iš kitų asmenų, nesusidurtų su dideliais įėjimo į Televizijos priemonių rinką barjeriais.

Paklausos sąlygos

Analizuojant struktūrinius barjerus, trukdančius patekti į Televizijos priemonių rinką dėl paklausos sąlygų, tikslinga įvertinti:

1) Ar televizijos transliacijų perdavimo DVB-T tinklais, kabelinės televizijos tinklais, IPTV tinklais, palydovinio ryšio tinklais ar internetu priemonių teikimo paslaugų gavėjai ir teikėjai nėra tie patys ar susiję asmenys?

2) Ar televizijos transliacijų perdavimo DVB-T tinklais, kabelinės televizijos tinklais, IPTV tinklais, palydovinio ryšio tinklais arba internetu priemonių teikimo paslaugų gavėjai neturi techninių apribojimų pakeisti vieną paslaugų teikėją kitu?

Pirmu nagrinėjamu atveju analizuojama, ar televizijos transliacijų perdavimo DVB-T tinklais, kabelinės televizijos tinklais, IPTV tinklais, palydovinio ryšio tinklais ar internetu priemonių teikimo paslaugų gavėjai ir teikėjai yra tie patys ar susiję asmenys. Tikėtina, kad asmuo, kuris yra televizijos transliacijų perdavimo DVB-T tinklais, kabelinės televizijos tinklais, IPTV tinklais, palydovinio ryšio tinklais ar internetu priemonių teikimo paslaugų gavėjas ir teikėjas, siekdamas optimizuoti savo veiklą išnaudojant valdomą infrastruktūrą, kur tik leidžia techninės galimybės, televizijos transliacijų perdavimo DVB-T tinklais, kabelinės televizijos tinklais, IPTV tinklais, palydovinio ryšio tinklais ar

⁵¹ Pagal Telios infrastruktūros nuomos sutarties 2 priedo 1 priedėlyje (6 psl.) nurodytus duomenis, žr. <https://www.telia.lt/verslui/reguliuojamos-paslaugos/isankstiniai-pasiulymai/infrastrukturos-prieiga> (informacija rinkta 2023 m. sausio 12 d.).

⁵² Žr. <https://www.rrt.lt/d/didmenines-vietines-prieigos-fiksuotoje-vietoje-rinka-3/>

⁵³ Žr. <https://www.rrt.lt/d/didmenines-centrines-prieigos-fiksuotoje-vietoje-masines-rinkos-produktams-rinka-3/>

internetu priemonių teikimo paslaugas teiks sau ir nepirks šių paslaugų iš kitų teikėjų. Kuo daugiau asmenų sau teiks televizijos transliacijų perdavimo priemonių teikimo paslaugas, tuo mažesnė bus paklausa Televizijos priemonių rinkoje, o tai sąlygos didesnius įėjimo į nagrinėjamą rinką barjerus potencialiems televizijos transliacijų perdavimo priemonių teikimo paslaugų teikėjams. Tiriamojo laikotarpio pabaigoje didžiausias televizijos transliacijų perdavimo DVB-T tinklais priemonių teikimo paslaugų pirkėjas Telecentras pirkė (įskaitant teikimą sau) 59,8 proc. visų suteiktų televizijos transliacijų perdavimo DVB-T tinklais priemonių teikimo paslaugų. 96,7 proc. iš šių paslaugų Telecentras teikė pats sau, t. y. Telecentras, kaip televizijos transliacijų perdavimo DVB-T tinklais priemonių teikimo paslaugų teikėjas, sau (Telecentrai), kaip televizijos transliacijų perdavimo DVB-T tinklais paslaugų gavėjui, suteikė 96,7 proc. visų reikalingų televizijos transliacijų perdavimo DVB-T tinklais priemonių teikimo paslaugų, o tai sudarė 56,5 proc. DVB-T priemonių rinkoje suteiktų minėtų paslaugų kiekio. Taigi operatorius, siekiantis įeiti į DVB-T priemonių rinką, dėl paklausos sąlygų susidurs su dideliais struktūriniais įėjimo į rinką barjeriais, kadangi su esamais šios rinkos dalyviais turės konkuruoti ne daugiau nei dėl 43,5 proc. rinkos, nes 56,5 proc. šios rinkos užims Telecentro Telecentrai teikiamos televizijos transliacijų perdavimo DVB-T tinklais priemonių teikimo paslaugos.

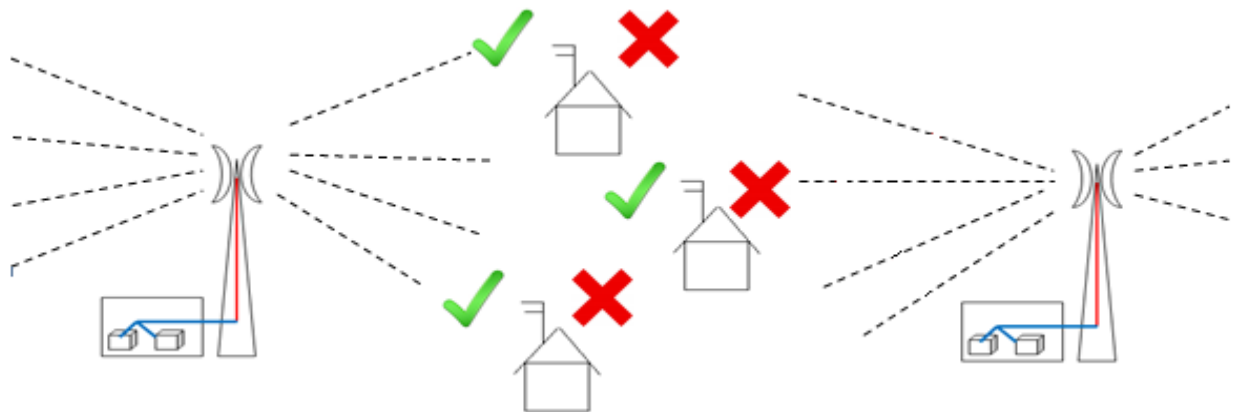
Vertinant, ar televizijos transliacijų perdavimo kabelinės televizijos tinklais, IPTV tinklais, palydovinio ryšio tinklais ir internetu priemonių teikimo paslaugų gavėjai ir teikėjai nėra tie patys ar susiję asmenys, pastebėtina, kad dažniausiai šie teikėjai paslaugas teikia naudodamiesi savo turimomis priemonėmis, tačiau prieigą prie televizijos transliacijų perdavimo kabelinės televizijos tinklais, IPTV tinklais, palydovinio ryšio tinklais arba internetu priemonių gali suteikti ir kitiems operatoriams. Kaip jau minėta, prieigos suteikimą prie kabelinės televizijos ir IPTV priemonių užtikrina Didmeninės vietinės prieigos fiksuotoje vietoje rinkos⁵⁴ ir Didmeninės centrinės prieigos fiksuotoje vietoje masinės rinkos produktams rinkos⁵⁵ reguliavimas, kuris sumažina įėjimo į su Televizijos priemonių rinką susijusios mažmeninės Televizijos transliacijų rinkos barjerus.

Atsižvelgiant į tai, darytina išvada, kad, nors Didmeninės vietinės prieigos fiksuotoje vietoje ir Didmeninės centrinės prieigos fiksuotoje vietoje masinės rinkos produktams rinkų reguliavimas sumažina įėjimo į Televizijos priemonių rinką barjerus, tačiau vis tiek barjerai išlieka – operatorius, siekiantis įeiti į Televizijos priemonių rinką, susidurs su dideliais struktūriniais įėjimo į rinką barjeriais.

Antru nagrinėjamu atveju analizuojami techniniai apribojimai pakeisti vieną televizijos transliacijų perdavimo DVB-T tinklais priemonių teikimo paslaugų teikėją kitu. Vertinant įėjimo į DVB-T priemonių rinką barjerus, reikia atkreipti dėmesį į televizijos transliacijų perdavimo DVB-T tinklais specifika, o tiksliau į televizijos transliacijų, teikiamų DVB-T tinklais, priėmimo galimybes. Įprasta televizijos transliacijų, teikiamų DVB-T tinklais, priėmimo antena transliacijas efektyviausiai priima tik iš tos DVB-T stoties (spinduliuotės šaltinio pusės), į kurią antena yra nukreipta. Tuo tarpu televizijos transliacijas, perduodamas iš priešingos, nei nukreipta ši antena, pusės, priėmimo antena priima ženkliai silpniau (toliau – Priėmimo antenų kryptingumas) (žr. 16 pav.).

⁵⁴ <https://www.rrt.lt/d/didmenines-vietines-prieigos-fiksuotoje-vietoje-rinka-3/>

⁵⁵ <https://www.rrt.lt/d/didmenines-centrines-prieigos-fiksuotoje-vietoje-masines-rinkos-produktams-rinka-3/>

16 pav. Televizijos transliacijų, teikiamų DVB-T tinklais, priėmimo antenų kryptingumas
Šaltinis: RRT

Televizijos transliacijų, teikiamų DVB-T tinklais, paslaugų teikėjai siekia, kad jų transliacijas galėtų priimti kuo didesnis skaičius televizijos žiūrovų. Atsižvelgiant į tai, televizijos transliacijų perdavimo DVB-T tinklais paslaugų teikėjas, esant galimybei rinktis televizijos transliacijų perdavimo DVB-T tinklais priemonių teikimo paslaugų teikėją, greičiausiai pasirinktą paslaugų teikėją, į kurio valdomas televizijos transliacijų perdavimo DVB-T tinklais priemonės yra nukreipta daugiausiai priėmimo antenų.

Priėmimo antenų kryptingumo veiksnį iš dalies galima eliminuoti teikiant televizijos transliacijų perdavimo DVB-T tinklais priemonių teikimo paslaugas iš šalia viena kitos esančių televizijos transliacijų perdavimo DVB-T tinklais priemonių, kadangi dalies televizijos žiūrovų antenos, nukreiptos į vieną televizijos transliacijų perdavimo DVB-T tinklais priemonę, galės priimti signalus ir iš toje pačioje pusėje (priėmimo antenos atžvilgiu) esančios kitos televizijos transliacijų perdavimo DVB-T tinklais priemonės. Tačiau ir toks priemonių išdėstymo būdas neužtikrina, kad iš skirtingų televizijos transliacijų perdavimo DVB-T tinklais priemonių perduodamas televizijos transliacijas galės priimti visos televizijos žiūrovų priėmimo antenos.

Taip pat pažymėtina, kad DVB-T tinklais perduodamos televizijos transliacijos gali atsispindėti nuo šalia esančių objektų (pvz., aukštų pastatų, medžių ir pan.) todėl pavieniais atvejais priėmimo antena gali priimti ir iš priešingos pusės, nei nukreipta antena perduodamus nuo tam tikro objekto atsispindėjusius signalus. Tačiau, RRT vertinimu, tokia situacija yra daugiau teorinė ir praktikoje gali būti realizuota tik atsitiktiniais atvejais, todėl Priėmimo antenų kryptingumo veiksnys išlieka labai aktualus televizijos transliacijų perdavimo DVB-T tinklais priemonių teikimo paslaugų gavėjams renkantis šių paslaugų teikėją.

Kaip jau minėta šiame ataskaitos skyriuje, Telecentras, veikdamas kaip televizijos transliacijų perdavimo DVB-T tinklais priemonių teikimo paslaugų teikėjas, Telecentrai, kaip televizijos transliacijų perdavimo DVB-T tinklais paslaugų teikėjui, teikia televizijos transliacijų perdavimo DVB-T tinklais priemonių teikimo paslaugas. Pažymėtina, kad tiriamuoju laikotarpiu Telecentras televizijos transliacijų perdavimo DVB-T tinklais paslaugas teikė šiems teikėjams: UAB „Laisvas ir nepriklausomas kanalas“, UAB „All Media Lithuania“ ir VšĮ Lietuvos nacionalinis radijas ir televizija ir perdavinėjo šių subjektų televizijos transliacijas, tokias, kaip „LNK“, „TV3“, „LRT“ ir t. t., kurie tiriamuoju laikotarpiu buvo populiariausi Lietuvos Respublikoje. Atsižvelgiant į tai, prognozuotina, kad siekdamas, jog televizijos transliacijos, teikiamos DVB-T tinklais, pasiektų kuo daugiau televizijos žiūrovų, televizijos transliacijų perdavimo DVB-T tinklais paslaugų teikėjas, atsižvelgdamas į priėmimo antenų kryptingumo veiksnį, turėtų teikti pirmenybę tam televizijos transliacijų perdavimo DVB-T tinklais priemonių teikimo paslaugų teikėjui, iš kurio valdomų televizijos transliacijų perdavimo DVB-T tinklais priemonių yra perduodamos populiariausios televizijos transliacijos – „LNK“, „TV3“, „LRT“ ir t. t., t. y. turėtų teikti pirmenybę Telecentrai ir jo teikiamoms televizijos transliacijų perdavimo DVB-T tinklais priemonių teikimo paslaugoms. Tokia

situacija, kai iš Telecentro valdomų televizijos transliacijų perdavimo DVB-T tinklais priemonių yra teikiamos populiariausios televizijos transliacijos, lemia tai, kad asmeniui, siekiančiam sukurti televizijos transliacijų perdavimo DVB-T tinklais priemones ir pradėti teikti šių priemonių teikimo paslaugas, reikėtų šias priemones kurti kuo arčiau jau esančių Telecentro valdomų televizijos transliacijų perdavimo DVB-T tinklais priemonių, o tai apriboja tokio asmens pasirinkimo galimybes dėl priemonių išdėstymo ir sudaro papildomus barjerus siekiant įeiti į DVB-T priemonių rinką.

Pažymėtina, kad nėra techninių apribojimų, draudžiančių transliacijų perdavimo kabelinės televizijos tinklais, IPTV tinklais, palydovinio ryšio tinklais ir internetu priemonių teikimo paslaugų gavėjams pakeisti vieną paslaugų teikėją kitu.

Apibendrinant šiame skyriuje pateiktą informaciją, darytina išvada, kad dėl pradinių išlaidų ir paklausos sąlygų, sukuriančių nevienodas sąlygas esamiems ir naujiems rinkos dalyviams, egzistuoja aukšti struktūriniai barjerai, trukdantys pradėti teikti TV priemonių teikimo paslaugas. Atsižvelgiant į tai, konstatuotina, kad Televizijos priemonių rinką tenkina pirmąjį trijų kriterijų testo kriterijų.

Išvada:

Televizijos priemonių rinką tenkina pirmąjį trijų kriterijų testo kriterijų.

2.6.1.2 Antras kriterijus: rinkos charakteristika ir struktūra, kuri nelemia veiksmingos konkurencijos atsiradimo tendencijos be poreikio taikyti įpareigojimus, nurodytus Įstatymo 17 straipsnyje

Ataskaitos 2.6.1.1 skyriuje nustatyta, kad įėjimo į Televizijos priemonių rinką kliūtys yra aukštos. Kadangi nagrinėjama rinką tenkina pirmąjį trijų kriterijų testo kriterijų, būtina įvertinti, ar ji pasižymi tokiais charakteristikomis, kurios lemia veiksmingos konkurencijos atsiradimo tendenciją be poreikio taikyti įpareigojimus, nurodytus Įstatymo 17 straipsnyje, t. y. *ex ante* reguliavimą. Kitaip tariant, reikia įvertinti, ar esant kliūtims įeiti į atitinkamą rinką, toje rinkoje situacija nepakis artimiausiu laikotarpiu, ar neatsiras charakteristikų, kurios lems veiksmingos konkurencijos atsiradimo tendenciją teikiant televizijos transliacijų perdavimo DVB-T tinklais, kabelinės televizijos tinklais, IPTV tinklais, palydovinio ryšio tinklais ir internetu priemonių teikimo paslaugas.

Trijų kriterijų taikymo gairių 3 skyriuje yra išskirti keli kriterijai, kuriais vadovaujantis tikslinga vertinti antrąjį trijų kriterijų testo kriterijų: rinkos dydis ir struktūra, kainų pokyčiai, egzistuojanti ir potenciali konkurencija.

Rinkos struktūra

Remiantis ataskaitos 2.2 skyriuje pateikta informacija, TV priemonių teikimo paslaugomis visų pirma yra naudojamosi siekiant perduoti televizijos transliacijas televizijos žiūrovams, todėl reikia atsižvelgti į glaudžiai su Televizijos priemonių rinką susijusią mažmeninę rinką – Televizijos transliacijų perdavimo DVB-T tinklais, kabelinės televizijos tinklais, IPTV tinklais, palydovinio ryšio tinklais ir internetu, paslaugų rinką. Mažmeninėje rinkoje dalyvauja ir tarpusavyje konkuruoja šie paslaugų teikėjai: skaitmeninės antžeminės televizijos paslaugų teikėjai, kabelinės televizijos paslaugų teikėjai, IPTV paslaugų teikėjai, palydovinio ryšio paslaugų teikėjai, televizijos transliacijų internetu paslaugų teikėjai. Tiriamuoju laikotarpiu bendras televizijos paslaugų teikėjų skaičius augo, nors kabelinės televizijos ir DVB-T teikėjų skaičius sumažėjo. Mokamos DVB-T paslaugos nebeteikiamos nuo 2021 m. (*Telia* televizijos transliacijų, teikiamų DVB-T tinklais, nebeteikia nuo 2018 m. IV ketv., UAB „Balticum TV“ – nuo 2021 m. I ketv.). Didžiausias televizijos transliacijų perdavimo DVB-T tinklais paslaugų teikėjas yra Telecentras. Didžiausi pokyčiai fiksuojami IPTV segmente (žr. 5 lentelę). Remiantis LRTK duomenimis, tiriamojo laikotarpio pabaigoje buvo 7 teikėjai, kurie platino televizijos programas internete.

5 lentelė. Televizijos paslaugų teikėjų skaičius pagal paslaugų teikimo būdus, vnt., 2016–2021 m. pab.

	2016 m.	2017 m.	2018 m.	2019 m.	2020 m.	2021 m.
IPTV	16	18	20	22	26	27
Kabelinė televizija	30	26	25	24	26	25
Palydovinė televizija	1	1	1	1	1	1
DVB-T	3	3	3	3	2	1
Kiti (pvz., MDTV)	2	2	2	2	2	2

Šaltinis: RRT

Tiriamąjį laikotarpį pabaigoje bendras mokamos televizijos abonentų skaičius buvo mažiausias per visą tiriamąjį laikotarpį ir siekė 655,5 tūkst. arba 7,3 proc. mažiau nei tiriamojo laikotarpio pradžioje (žr. 6 lentelę). Tikėtina, kad šiam mažėjimui įtakos turėjo internetinės televizijos pasiūlos augimas. 2021 m. pab. platformoje „Megogo“ 29,3 tūkst. paslaugų gavėjų naudojami internetinės televizijos bei vaizdo turinio paslaugomis. Kiti internetinės televizijos paslaugų teikėjai⁵⁶ nurodė turėję 1,5 tūkst. internetinės televizijos paslaugų gavėjų. Vaizdo turinio internetinė platforma „Go3“ Baltijos šalyse turi virš 350,0 tūkst. paslaugų gavėjų, kurie naudojami internetinės televizijos ir vaizdo turinio paslaugomis.

2021 m. pirmą kartą IPTV abonentų skaičius viršijo kabelinės televizijos abonentų skaičių. Dauguma (47,5 proc.) abonentų rinkosi IPTV paslaugas. Analizuojant televizijos abonentų struktūrą pagal televizijos paslaugų teikimo būdus, matyti, kad visu tiriamuoju laikotarpiu augo tik IPTV abonentų skaičius. Nuoseklus IPTV paslaugų paklausos didėjimas gali būti siejamas su tuo, kad abonentai vis dar vertina šių paslaugų kuriamą pridėtinę vertę – šios paslaugos yra patogiai pateikiamos viename paslaugų pakete kartu su interneto prieigos paslaugomis, be to, IPTV paslaugos užtikrina aukštą vaizdo kokybę ir daug papildomų galimybių, tokių kaip transliacijų sustabdymas ar atsukimas. Kabelinės televizijos ir palydovinės televizijos paslaugomis tiriamojo laikotarpio pabaigoje naudojami atitinkamai 43,7 proc. ir 7,9 proc. visų televizijos abonentų. Per 2021 m. kabelinės televizijos abonentų skaičius sumažėjo 8,6 proc. Remiantis UAB „TNS LT“ duomenimis, 2016 m. 47,6 proc. namų ūkių žiūrėjo televizijos programas, teikiamas DVB-T tinklais, o pagal 2021 m. (I pusmečio) duomenis – 35,2 proc. arba 12,4 procentinio punkto mažiau. Namų ūkių, žiūrinčių televizijos programas, teikiamas DVB-T tinklais, mažėjimo tendenciją patvirtina ir 2019 m. (I pusmečio) bei 2020 m. (I pusmečio) UAB „TNS LT“ duomenys, kurie atitinkamai sudarė 40,7 proc. ir 39,0 proc.

6 lentelė. Televizijos abonentų skaičius pagal paslaugos teikimo būdus, tūkst. vnt., 2016–2021 m.

Televizijos abonentai, tūkst. vnt.	2016 m.	2017 m.	2018 m.	2019 m.	2020 m.	2021 m.	Penkių metų pokytis, %
DVB-T	39,6	31,8	0,4	0,4	0,3	0	-
Kabelinė televizija	377,4	373,1	350,2	332,2	313,0	286,1	-24,2
IPTV	206,1	229,4	258,8	283,4	304,9	311,2	51,0
Palydovinė televizija	73,6	66,2	57,6	54,1	52,0	51,7	-29,8
Kiti (pvz., MDTV)	10,8	9,9	9,2	8,3	7,4	6,5	-40,1
Abonentai, iš viso	707,5	710,4	676,2	678,4	677,6	655,5	-7,3

Šaltinis: RRT

2021 m., palyginti su 2016 m., pajamos, gautos už televizijos paslaugų teikimą, išaugo 25,4 proc. ir siekė 84,9 mln. Eur. Tai buvo didžiausios pajamos per visą tiriamąjį laikotarpį. Televizijos pajamų augimui labiausiai įtakos turėjo pajamų, gautų už IPTV paslaugas, augimas – 2021 m.,

⁵⁶ UAB „Balticum TV“, Telia ir UAB „Consilium optimum“.

palyginti su 2016 m., šios pajamos padidėjo 108,5 proc. ir siekė 43,0 mln. Eur. Pajamos, gautos už paslaugas, teiktas kitais būdais, paauogo neženkliai arba mažėjo (žr. 7 lentelę).

7 lentelė: Pajamų, gautų už televizijos paslaugas, struktūra pagal paslaugos teikimo būdus, mln. Eur, 2016–2021 m.

Pajamos, mln. Eur	2016 m.	2017 m.	2018 m.	2019 m.	2020 m.	2021 m.	Penkių metų pokytis, %
DVB-T mokamos televizijos paslaugos	4,3	3,6	2,2	0,4	0,03	-	-
Kabelinė televizija	27,0	27,7	27,6	27,5	28,2	27,6	2,4
IPTV	20,6	24,2	25,3	32,4	40,9	43,0	108,5
Palydovinė televizija	11,4	10,8	9,6	9,1	10,1	10,3	9,9
Televizijos programų siuntimas DVB-T tinklais*	3,3	3,1	3,1	3,3	3,2	3,1	-0,1
Kitos (pvz. MDTV)	1,1	1,0	1,0	1,0	1,0	0,9	-16,1
Pajamos, iš viso	67,7	70,5	68,8	73,6	83,4	84,9	25,4

*2016–2019 m. įtrauktos pajamos, gautos už kitas su televizijos programų siuntimu susijusias paslaugas.

Šaltinis: RRT

Apibendrinant mažmeninės Televizijos transliacijų paslaugų rinkos charakteristikas, darytina išvada, kad tiriamuoju laikotarpiu paslaugų teikėjų skaičius išaugo, o paslaugų gavėjai pereidinėjo iš vienos televizijos platformos į kitą. Siekiant įvertinti platformų pakeičiamumą, rinkos tyrimų anketoje buvo klausama: „Ar, Jūsų nuomone, konkurencija teikiant mokamas mažmenines TV transliavimo paslaugas (kabelinės TV, IPTV, mikrobangų daugiakanalės TV, palydovinės TV, internetu transliuojamos TV) žiūrovams yra veiksminga?“. 11 respondentų iš 14 (atsakiusių) atsakė „taip“. O į klausimą: „Ar, Jūsų nuomone, mokamos mažmeninės TV transliavimo paslaugos ir nemokamos (nekoduotos) TV transliacijos yra pakaitalai žiūrovo atžvilgiu?“ 8 atsakė „taip“, 4 – „ne“, kiti – neužpildė. Tai rodo esančią konkurenciją ir platformų pakeičiamumą rinkoje.

Analizuodama ateities perspektyvą, RRT vertina galimus pokyčius rinkoje artimiausiu 5 metų laikotarpiu nuo tiriamojo laikotarpio pabaigos, t. y. nuo 2021 m. gruodžio 31 d. Toks terminas yra pasirinktas atsižvelgiant į tai, kad pagal Įstatymo 16 straipsnio 9 dalį, RRT privalo atlikti atitinkamos rinkos tyrimą ne rečiau kaip vieną kartą per 5 metus nuo ankstesnio galutinio sprendimo dėl šios rinkos tyrimo rezultatų priėmimo tuo atveju, jeigu atitinkama rinka anksčiau buvo tirta. Remiantis RRT atlikta analize, galima teigti, kad Televizijos priemonių rinka pasižymi charakteristikomis, dėl kurių ateinančiu 5 metų laikotarpiu į Televizijos priemonių rinką gali ateiti nauji televizijos transliacijų perdavimo DVB-T tinklais, kabelinės televizijos tinklais, IPTV tinklais, palydovinio ryšio tinklais arba internetu priemonių teikimo paslaugų teikėjai, galintys pasiūlyti transliacijų perdavimo DVB-T tinklais, kabelinės televizijos tinklais, IPTV tinklais, palydovinio ryšio tinklais arba internetu priemones, todėl galima konstatuoti, kad Televizijos priemonių rinka pasižymi charakteristikomis, kurios lemia veiksmingos konkurencijos atsiradimo tendenciją be poreikio taikyti įpareigojimus, nurodytus Įstatymo 17 straipsnyje. Atsižvelgiant į tai, darytina išvada, kad Televizijos priemonių rinka netenkina antrojo trijų kriterijų testo kriterijaus.

Išvada:

Televizijos priemonių rinka netenkina antrojo trijų kriterijų testo kriterijaus.

Ataskaitos 2.6.1 skyriaus apibendrinimas:

Atsižvelgiant į Televizijos priemonių rinkos struktūrą ir charakteristikas, konstatuotina, kad Televizijos priemonių rinka netenkina antrojo trijų kriterijų testo kriterijaus, nes Televizijos priemonių rinka pasižymi charakteristika ir struktūra, kuri lemia veiksmingos konkurencijos atsiradimo tendencijas, todėl *ex ante* reguliavimas Televizijos priemonių rinkoje negali būti taikomas. Kaip buvo nurodyta ataskaitos 2.5 skyriuje, šiame rinkos tyrime apibrėžta Televizijos priemonių rinka

yra platesnė nei 2017 m. buvo apibrėžta Transliacijų perdavimo priemonių rinkos tyrimo DVB-T priemonių rinka, tačiau DVB-T priemonių rinka patenka į Televizijos priemonių rinkos apimtį. Remiantis tuo, galima teigti, kad *ex ante* reguliavimas DVB-T priemonių rinkoje taip pat negali būti taikomas.

2.6.2 Vertinimas, ar Radijo priemonių rinkos charakteristikos gali pateisinti įpareigojimą, nurodytą Įstatymo 17 straipsnyje, taikymą

2.6.2.1 Pirmas kriterijus: kliūčių, kurios trukdo pradėti veikti atitinkamoje rinkoje ir (ar) vystytis konkurencijai joje, egzistavimas

Pagal 2020 m. rekomendacijos preambulės 8 konstatuojamąją dalį, didelės ir ilgalaikės patekimo į rinką kliūtys gali būti struktūrinio, teisinio arba reguliuojamojo pobūdžio.

Teisinio pobūdžio kliūtys

Potencialus Radijo priemonių teikimo paslaugų teikėjas, iki tol neteikęs jokių elektroninių ryšių paslaugų, norėdamas pradėti teikti Radijo priemonių teikimo paslaugas nėra įpareigotas gauti atitinkamus leidimus ar licencijas. Atsižvelgiant į tai, galima teigti, kad Lietuvos Respublikoje nėra teisinio arba reguliuojamojo pobūdžio apribojimų, kurie ribotų įėjimą į Radijo priemonių rinką.

Struktūrinio pobūdžio kliūtys

Toliau tikslinga nagrinėti, ar egzistuoja struktūriniai barjerai, trukdantys patekti į Radijo priemonių rinką, kurie atsiranda dėl pradinių išlaidų ar paklausos sąlygų, sukuriančių nevienodas sąlygas esamiems ir naujiems rinkos dalyviams ir kliūdo ar neleidžia į rinką patekti naujiems rinkos dalyviams.

Pradinės išlaidos

Analizuojant struktūrinius barjerus, trukdančius patekti į Radijo priemonių rinką, atsiradusius dėl reikalingų pradinių išlaidų, tikslinga analizuoti alternatyvas, kaip asmuo, nevaldęs Radijo priemonių ir neteikęs Radijo priemonių teikimo paslaugų, galėtų sukurti šias priemones ir teikti jų teikimo paslaugas. RRT vertinimu, asmuo, norėdamas pradėti teikti Radijo priemonių teikimo paslaugas, gali turėti tokias veiklos alternatyvas:

- 1) kurti Radijo priemones, nesinaudojant kitų operatorių išvystyta elektroninių ryšių infrastruktūra ir teikti Radijo priemonių teikimo paslaugas;
- 2) kurti Radijo priemones, pasinaudojant kitų operatorių teikiama prieiga prie elektroninių ryšių infrastruktūros ir teikti Radijo priemonių teikimo paslaugas;
- 3) savo valdomą elektroninių ryšių infrastruktūrą pritaikyti ir panaudoti Radijo priemonių teikimo paslaugų teikimui.

Pirmu nagrinėjamu atveju, operatorius neturi Radijo priemonių, todėl, norėdamas pradėti teikti Radijo priemonių teikimo paslaugas, jis privalo pirmiausia priemones sukurti. Kaip minėta ataskaitos 2.2.7 skyriuje, kiekvienas radijo transliacijų perdavimui analoginio antžeminio radijo tinklais skirtas radijo dažnis (kanalas) yra sukoordinuojamas su tam tikros aprėpties teritorija, todėl operatorius, pastatęs Radijo priemonę tam tikro radijo dažnio (kanalo) aprėpties teritorijoje jau galėtų tokio radijo dažnio (kanalo) savininkui suteikti Radijo priemonių teikimo paslaugas. Kaip nurodyta ataskaitos 2.3.1.2 skyriuje, vienos tokios Radijo priemonės sukūrimas, priklausomai nuo aukščio, galėtų kainuoti 125–220 tūkst. Eur. Tačiau, kaip nurodyta ataskaitos 2.4.2 skyriuje, Radijo priemonių rinkos geografinė aprėptis yra visa Lietuvos Respublikos teritorija, todėl tokiam vos vieną Radijo priemonę pastačiusiam ir prieigą prie jos teikiančiam operatoriui būtų sudėtinga konkuruoti su Radijo priemonės visoje Lietuvos Respublikos teritorijoje valdančiais ir prieigą prie jų teikiančiais asmenimis, tokiais kaip Telecentras ar UAB „Pūkas“. RRT nuomone, operatoriui reikėtų sukurti apie 12–15 priemonių, kad radijo transliacijos, perduodamos iš šių Radijo priemonių, pasiektų nacionalinę aprėptį ir kad operatorius, teikdamas Radijo priemonių teikimo paslaugas prie 12–15 Radijo priemonių, galėtų realiai konkuruoti su kitais šių paslaugų teikėjais. 12–15 Radijo priemonių

pastatymas galėtų kainuoti 1,5–3,3 mln. Eur. (neskaitant sklypų, reikalingų Radijo priemonėms statyti, kainos), be to statybos projektų ir leidimų derinimas bei pats Radijo priemonių pastatymas reikalautų nemažai laiko. Todėl, RRT vertinimu, laikytina, kad Radijo priemonių sukūrimas reikalauja didelių finansinių investicijų ir per trumpą laiką operatorius negalės sukurti Radijo priemonių ir pradėti teikti Radijo priemonių teikimo paslaugų. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, konstatuotina, kad operatorius, neteikęs Radijo priemonių teikimo paslaugų ir neturėjęs Radijo priemonių, norėdamas pradėti teikti Radijo priemonių teikimo paslaugas nesinaudojant kitų operatorių išvystyta elektroninių ryšių infrastruktūra, susidurtų su dideliais įėjimo į Radijo priemonių rinką barjeriais, atsirandančiais dėl didelių pradinių išlaidų poreikio.

Antru nagrinėjamu atveju, operatorius, neteikęs Radijo priemonių teikimo paslaugų ir nevaldęs Radijo priemonių, naudosis kitų operatorių teikiama prieiga prie išvystytos elektroninių ryšių infrastruktūros. RRT vertinimu, tiksliausia nagrinėti situaciją, kai operatorius, kurdamas Radijo priemones, naudojami kitų asmenų teikiama prieiga prie antžeminių statinių (pvz. bokštų) ir technologinių patalpų. Tokią prieigą Lietuvos Respublikoje tiriamuoju laikotarpiu teikė / galėjo suteikti⁵⁷ elektroninių ryšių infrastruktūros, skirtos kitoms elektroninių ryšių paslaugoms teikti, valdytojai, pvz., UAB „Tele2“, UAB „TeleTower“, Telia, VšĮ „Plaćiajuostis internetas“⁵⁸, UAB „Enersence“⁵⁹. Kaip ir pirmuoju nagrinėtu įėjimo į Radijo priemonių rinką atveju, bus laikoma, kad asmeniui, siekiančiam įeiti į rinką ir sudaryti realią konkurenciją šiuo metu Radijo priemonių rinkoje veikiantiems paslaugų teikėjams, reikia sukurti 12–15 Radijo priemonių. Šiuo atveju į nagrinėjamą rinką siekiantis įeiti asmuo ženkliai sumažintų pradinių investicijų poreikį, kadangi jam neberekėtų investuoti į didžiausią kainą Radijo priemonių kūrimo sudarančių antžeminių statinių ir technologinių patalpų pastatymą, kadangi prieiga prie šių elementų būtų perkama iš kitų asmenų. RRT turima informacija, prieigos prie antžeminių statinių (pvz., bokštų) ir technologinių patalpų suteikimo kaina viename objekte svyruoja nuo 90 iki 818 Eur per mėn., vadinasi, prieigos prie 12–15 objektų (antžeminių statinių (pvz., bokštų) kartu su technologinėmis patalpomis) kaina siektų 1,1 – 12,3 tūkst. Eur per mėn. arba 13,0–147,2 tūkst. Eur per metus. Be prieigos prie antžeminių statinių (pvz., bokštų) ir technologinių patalpų, į Radijo priemonių rinką siekiančiam įeiti asmeniui reikia atlikti pradines investicijas į radijo antenų, radijo sudėjimo tiltų, fiderinės įrangos ir kitų smulkesnių Radijo priemonę sudarančių elementų įdiegimą. RRT vertinimu, tokių investicijų poreikis kuriant vieną Radijo priemonę siekia 5 tūkst. Eur, vadinasi kuriant 12–15 Radijo priemonių reiktų investuoti 60–75 tūkst. Eur. Pagal pateiktus skaičiavimus darytina išvada, kad naudojimasis kitų asmenų teikiama prieiga prie antžeminių statinių (pvz., bokštų) ir technologinių patalpų reikšmingai sumažina įėjimo į Radijo priemonių rinką barjerus, tačiau šie vis tiek išlieka aukšti. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, konstatuotina, kad operatorius, neteikęs Radijo priemonių teikimo paslaugų ir neturėjęs Radijo priemonių, norėdamas teikti Radijo priemonių teikimo paslaugas naudojantis kitų operatorių išvystyta elektroninių ryšių infrastruktūra (antžeminiiais statiniais, pvz., bokštais, ir technologinėmis patalpomis), susidurtų su dideliais įėjimo į Radijo priemonių rinką barjeriais, atsirandančiais dėl didelių pradinių išlaidų poreikio.

Trečiu nagrinėjamu atveju asmuo, siekiantis įeiti į Radijo priemonių rinką, savo valdomą elektroninių ryšių infrastruktūrą siekia pritaikyti ir panaudoti Radijo priemonių teikimo paslaugų teikimui. Šiuo, kaip ir jau nagrinėtu antruoju, atveju labiausiai tinka analizuoti elektroninių ryšių infrastruktūros, skirtos kitoms elektroninių ryšių paslaugoms teikti, valdytojų įėjimo į Radijo priemonių rinką galimybes, vertinant pradinių investicijų poreikį. Elektroninių ryšių infrastruktūros, skirtos kitoms elektroninių ryšių paslaugoms teikti, turėtojai valdo antžeminius statinius (pvz., bokštus) ir prie jų esančias technologines patalpas, todėl šiems asmenims nereikia investuoti į šių Radijo priemonės elementų statybą ar prieigos prie jų pirkimą. Tačiau tokiems asmenims vis tiek reikia atlikti pradines investicijas į antenų, sudėjimo tiltų, fiderinės įrangos ir kitų smulkesnių Radijo

⁵⁷ Esant techninėms galimybėms.

⁵⁸ Žr. <https://www.nkpprojektas.lt/tinklo-infrastruktura/statomi-rysio-bokstai/> (informacija rinkta 2022 m. lapkričio 28 d.).

⁵⁹ Žr. <https://enersense.lt/paslaugos/telekomunikacijos/> (informacija rinkta 2022 m. lapkričio 28 d.).

priemonę sudarančių elementų įdiegimą. RRT vertinimu, tokių investicijų poreikis kuriant vieną Radijo priemonę siekia 5 tūkst. Eur, todėl kuriant 12–15 Radijo priemonių reiktų investuoti 60–75 tūkst. Eur. Vadinasi, asmenims, valdantiems antžeminius statinius (pvz., bokštus) ir technologines patalpas, dar labiau sumažėja įėjimo į Radijo priemonių rinką barjerai, todėl, RRT vertinimu, šiems asmenims finansiniai įėjimo į Radijo priemonių rinką barjerai yra maži. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, konstatuotina, kad ūkio subjektas, neteikęs Radijo priemonių teikimo paslaugų ir neturėjęs Radijo priemonių, tačiau valdydamas išvystytą elektroninių ryšių infrastruktūrą, tokią kaip antžeminiai statiniai (pvz., bokštai) ir technologinės patalpos, nesusidurtų su dideliais įėjimo į Radijo priemonių rinką barjerais, vertinant pagal reikalingų pradinių išlaidų poreikį. Vertinant padėtį tiriamuoju laikotarpiu, pastebėtina, kad ne visi viešųjų mobiliojo ryšio paslaugų operatoriai teikė prieigą prie Radijo priemonių – UAB „Tele2“ neteikė Radijo priemonių teikimo paslaugų, nors turi išvystytą elektroninių ryšių infrastruktūrą. Vadinasi, UAB „Tele2“, norėdamas pradėti teikti Radijo priemonių teikimo paslaugas, nesusidurtų su dideliais įėjimo į Radijo priemonių rinką barjerais, atsirandančiais dėl didelių pradinių išlaidų poreikio. BE UAB „Tele2“ yra ir kitų ūkio subjektų (pvz., VšĮ „Plačiajuostis internetas“), kurie stato antžeminius statinius (pvz., bokštus), tačiau tiriamuoju laikotarpiu neteikė Radijo priemonių teikimo paslaugų. Šie ūkio subjektai, norėdami pradėti teikti Radijo priemonių teikimo paslaugas, nesusidurtų su dideliais įėjimo į Radijo priemonių rinką barjerais, atsirandančiais dėl didelių pradinių išlaidų poreikio, ir galėtų sudaryti realią įtaką konkurencinės situacijos pasikeitimui Radijo priemonių rinkoje.

Paklausos sąlygos

Analizuojant struktūrinius barjerus, trukdančius patekti į Radijo priemonių rinką, dėl paklausos sąlygų tikslinga įvertinti:

- 1) Ar Radijo priemonių teikimo paslaugų gavėjai ir teikėjai nėra tie patys asmenys ar susiję asmenys?
- 2) Ar Radijo priemonių teikimo paslaugų gavėjai neturi techninių apribojimų pakeisti vieną paslaugų teikėją kitu?

Pirmu nagrinėjamu atveju analizuojama, ar Radijo priemonių teikimo paslaugų gavėjai ir teikėjai yra tie patys ar susiję asmenys. Tikėtina, kad asmuo, kuris yra Radijo priemonių teikimo paslaugų gavėjas ir teikėjas, siekdamas optimizuoti savo veiklą išnaudojant valdomą infrastruktūrą, kur tik leidžia techninės galimybės, Radijo priemonių teikimo paslaugas teiks sau ir nepirks šių paslaugų iš kitų teikėjų. Kuo daugiau asmenų sau teiks Radijo priemonių teikimo paslaugas, tuo labiau bus apribota paklausa Radijo priemonių rinkoje, o tai sąlygos didesnius įėjimo į nagrinėjamą rinką barjerus potencialiems Radijo priemonių paslaugų teikėjams. RRT turima informacija, tiriamuoju laikotarpiu asmenų, teikiančių Radijo priemonių teikimo paslaugas sau, dalis sumažėjo 4,7 procentinio punkto ir 2021 m. pab. 73 Radijo transliacijų perdavimo stotys buvo įrengtos šių stočių savininkų valdomose Radijo priemonėse. Tai sudarė 22,8 proc. nuo visų Radijo transliacijų perdavimo stočių skaičiaus (žr. 8 lentelę).

8 lentelė. Radijo transliacijų perdavimo stotys

	2016 m. pr.	2019 m. pab.	2021 m. pab.
Radijo transliacijų perdavimo stotys	269	313	320
- iš jų įdiegtos savo valdomose Radijo priemonėse (stočių vnt.)	74	73	73
- iš jų įdiegtos savo valdomose Radijo priemonėse (proc.)	27,5 proc.	23,3 proc.	22,8 proc.

Šaltinis: RRT

Tai, kad tiriamuoju laikotarpiu nuo 72,5 iki 77,2 proc. padaugėjo Radijo transliacijų perdavimo stočių savininkų, kurie šias stotis įrengė gaudami (pirkdami) Radijo priemonių teikimo paslaugas iš kitų asmenų, rodo augančią paklausą Radijo priemonių rinkoje. Visgi, RRT vertinimu, tai, kad 22,8 proc. Radijo transliacijų perdavimo stočių buvo įrengta šių stočių savininkų valdomose

Radijo priemonėse, iš dalies apriboja Radijo priemonių teikimo paslaugų paklausą ir didina įėjimo į Radijo priemonių rinką barjerus.

Antru nagrinėjamu atveju analizuojami techniniai apribojimai pakeisti vieną Radijo priemonių teikimo paslaugų teikėją kitu. Radijo transliacijų perdavimo analoginio antžeminio radijo tinklais paslaugų teikimui yra sukoordinuojamas tam tikras radijo dažnis (kanalas), turintis konkrečią aprėpties teritoriją. Analoginio antžeminio radijo stotis yra kuriama toje Radijo priemonėje, iš kurios perduodamų radijo transliacijų aprėpties teritorija tiksliausiai atitiktų sukoordinuoto radijo dažnio (kanalo) aprėpties teritoriją. Todėl, norint pakeisti analoginio antžeminio radijo stočiai sukurti naudojamą Radijo priemonę kita Radijo priemone, reikia šią priemonę pasirinkti taip, kad kuo mažiau pasikeistų iš naujos Radijo priemonės perduodamų radijo transliacijų aprėpties teritorija. Kitaip tariant, ši aprėpties teritorija neturi viršyti radijo dažnio (kanalo) aprėpties teritorijos, kad nesukeltų trukdžių kitose teritorijose perduodamoms radijo transliacijoms. Taip pat ši teritorija neturi būti mažesnė už sukoordinuotą radijo dažnio (kanalo) aprėpties teritoriją, kad būtų efektyviai išnaudojami radijo dažniai (kanalai). Atsižvelgiant į tai, net ir esant teorinei galimybei pakeisti vienas Radijo priemonės kitomis, ne visuomet tai galima padaryti nepabloginant ribotų išteklių – radijo dažnių (kanalų) – efektyvaus išnaudojimo. Atkreiptinas dėmesys, kad tam tikrose vietovėse vienas tos pačios Radijo priemonės pagrindu sukurtas analoginio antžeminio radijo stotis galima perkelti į kitas Radijo priemonės, kitų – ne. Visos perkėlimo sąlygos priklauso tiek nuo konkrečioje stotyje, tiek nuo toje teritorijoje, tiek nuo gretimose teritorijose naudojamų radijo dažnių (kanalų). Todėl, neatlikus konkrečios analoginio antžeminio radijo stoties perkėlimo iš vienos Radijo priemonės į kitą analizės, negalima daryti išvados dėl techninių galimybių konkrečiam radijo transliacijų perdavimo analoginio antžeminio radijo tinklais teikėjui pakeisti vieną Radijo priemonių teikimo paslaugų teikėją kitu. Galimybė perkelti vieną analoginio antžeminio radijo stotį iš vienos priemonės į kitą yra vertinama individualiai. Tokį vertinimą radijo dažnio (kanalo) naudotojo prašymu atlieka RRT. Vertinimo procedūra vienai Radijo transliacijų stočiai (radijo dažniui (kanalui)) užtrunka 1 mėn. Atsižvelgiant į tai, konstatuotina, kad galimi techniniai radijo transliacijoms perduoti skirtų radijo dažnių (kanalų) apribojimai apriboja Radijo priemonių paslaugų teikėjų galimybes pirkti Radijo priemonių paslaugas iš kitų teikėjų (pakeisti teikėją), o tai didina įėjimo į Radijo priemonių rinką barjerus.

Apibendrinant šiame ataskaitos skyriuje pateiktą informaciją, darytina išvada, kad dėl pradinių išlaidų ir paklausos sąlygų, sukuriančių nevienodas sąlygas esamiems ir naujiems rinkos dalyviams, egzistuoja aukšti struktūriniai barjerai, trukdantys patekti į Radijo priemonių rinką. Atsižvelgiant į tai, konstatuotina, kad Radijo priemonių rinką tenkina pirmąjį trijų kriterijų testo kriterijų.

Išvada:

Radijo priemonių rinką tenkina pirmąjį trijų kriterijų testo kriterijų.

2.6.2.2 Antras kriterijus: rinkos charakteristika ir struktūra, kuri nelemia veiksmingos konkurencijos atsiradimo tendencijos be poreikio taikyti įpareigojimus, nurodytus Įstatymo 17 straipsnyje

Ataskaitos 2.6.1.1 skyriuje nustatyta, kad įėjimo kliūtys į Radijo priemonių rinką yra aukštos. Tačiau, atliekant trijų kriterijų testą, būtina įvertinti, ar nagrinėjama rinką pasižymi tokiomis charakteristikomis, kurios lemia veiksmingos konkurencijos atsiradimo tendenciją be poreikio taikyti įpareigojimus, nurodytus Įstatymo 17 straipsnyje, t. y. *ex ante* reguliavimą. Kitaip tariant, reikia įvertinti, ar esant kliūtims įeiti į atitinkamą rinką, toje rinkoje situacija nepakis artimiausiu laikotarpiu, ar neatsiras charakteristikų, kurios lems veiksmingos konkurencijos atsiradimo tendenciją teikiant Radijo priemonių teikimo paslaugas.

Trijų kriterijų taikymo gairių 3 skyriuje yra išskirti keli kriterijai, kuriais vadovaujantis tikslinga vertinti antrąjį trijų kriterijų testo kriterijų: rinkos dydį ir struktūrą, kainų pokyčius, egzistuojančią ir potencialią konkurenciją.

Rinkos struktūra

Tiriamuoju laikotarpiu suteiktų Radijo priemonių teikimo paslaugų kiekis kasmet augo: nuo 269 2016 m. pradžioje iki 320 2021 m. pabaigoje (žr. 9 lentelę). Pastebimas mobiliojo ryšio operatorių užimamos Radijo priemonių rinkos dalies augimas, kurį galėjo lemti per tiriamąjį laikotarpį keliomis dešimtimis išaugęs mobiliojo ryšio operatorių bokštų skaičius. Tiriamuoju laikotarpiu Telecentro užimama rinkos dalis nežymiai nukrito, UAB „Pūkas“ – išliko stabilus.

9 lentelė. Radijo priemonių rinkos apžvalga

	2016 m. pr.	2019 m. pab.	2021 m. pab.
Suteikta prieigų (iš viso)	269	313	320
Iš jų prieigas suteikė:			
- Telecentras	70,7 proc.	69,6 proc.	69,7 proc.
- Telia	3,3 proc.	7,0 proc.	6,9 proc.
- UAB „Pūkas“	2,9 proc.	2,9 proc.	2,8 proc.
- UAB „Bitė Lietuva“/UAB „TeleTower“*	-	2,2 proc.	2,5 proc.
- Kiti teikėjai	23,1 proc.	18,3 proc.	18,1 proc.

„-“ reiškia, kad dalis buvo mažesnė negu 2 proc.

*Radijo priemones teikia UAB „Bitė Lietuva“ grupės įmonė UAB „TeleTower“.

Šaltinis: RRT

Pagrindinis veiksnys, lėmęs tokią didelę Telecentro užimamos Radijo priemonių rinkos dalį, buvo tas, kad dėl istoriškai susiklosčiusių aplinkybių vienintelis Telecentras valdo visą Lietuvos Respublikos teritoriją aprėpiančią Radijo priemonių tinklą, kurio pagrindinė paskirtis – televizijos transliacijų perdavimo DVB-T tinklais priemonių teikimo paslaugų ir Radijo priemonių teikimo paslaugų teikimas. Telecentras valdo unikalius ir dėl didelių finansinių išlaidų nedubliuotinus bokštus, tokius kaip Vilniaus televizijos bokštas, Juragių televizijos ir radijo stotis, Klaipėdos radijo ir televizijos bokštas. Tačiau antžeminio statinio aukštis savaime nėra privalumas. Teikiant Radijo priemonių paslaugas, aukštis, kuriame sumontuota antena, dažnai nesutampa su antžeminio statinio aukščiu. Ant bokšto, stiebo ar kamino antenos išsidėsto per visą antžeminio statinio aukštį (priklausomai nuo radijo dažnių (kanalų) naudojimo leidimuose nurodytų sąlygų), pvz., Telecentro objekte Klaipėdoje (aukštis 202 m.) radijo antenos yra sumontuotos aukščio intervale nuo 84 m. iki 170 m. 2021 m. pabaigoje iš visų Telecentro objektuose įrengtų antenų daugiau nei pusė (54,1 proc.) buvo sumontuotos iki 95 m. aukštyje.

Apibendrinant Radijo priemonių rinkos charakteristikas, darytinos šios išvados:

1. Vis daugiau prieigų suteikiama prie mobiliojo ryšio operatorių bokštų.
2. Atsižvelgiant į Radijo priemonių tinklo paskirtį, galima teigti, kad Telecentras yra suinteresuotas teikti prieigą prie Radijo priemonių net ir nesant reguliavimo, nes tai jam padėtų padengti bokštų išlaikymo kaštus.
3. Pats statinio aukštis savaime nėra privalumas, jeigu pirkėjo turimas radijo dažnio (kanalo) leidimas neleidžia to aukščio išnaudoti.

Potenciali konkurencija

Analizuodama ateities perspektyvą, RRT vertina galimus pokyčius rinkoje artimiausiu 5 metų laikotarpiu nuo tiriamojo laikotarpio pabaigos, t. y. nuo 2021 m. gruodžio 31 d. Toks terminas yra pasirinktas atsižvelgiant į tai, kad, pagal Įstatymo 16 straipsnio 9 dalį, RRT privalo atlikti atitinkamos rinkos tyrimą ne rečiau kaip vieną kartą per 5 metus nuo ankstesnio galutinio sprendimo dėl šios rinkos tyrimo rezultatų priėmimo tuo atveju, jeigu atitinkama rinka anksčiau buvo tirta ir joje buvo nustatyti didelę įtaką turintys ūkio subjektai.

RRT turima informacija, ateinančiu 5 metų laikotarpiu potencialią konkurenciją Radijo priemonių rinkoje gali sudaryti alternatyvūs Radijo priemonių teikimo paslaugų teikėjai, kurie konkuruos tarpusavyje siekdami parduoti Radijo priemonių teikimo paslaugas. Šiuo metu yra didelis Radijo priemonėms visiškai tinkamų antžeminių statinių (pvz., bokštų) ir paslaugų tiekėjų

pasirinkimas, iš kurių galima išsinuomoti reikalingas priemones. Taip pat matoma internetinio radijo įtakos Radijo priemonių rinkai didėjimo tendencija.

Šiame ataskaitos skyriuje RRT įvertins, ar alternatyvūs Radijo priemonių teikimo paslaugų teikėjai (t. y., Radijo priemonių teikimo paslaugų teikėjai, išskyrus Telecentrą, pvz., mobiliojo ryšio operatoriai) ir kiti asmenys, neteikę jokių elektroninių ryšių paslaugų ir nevaldę elektroninių ryšių infrastruktūros, galėtų sudaryti potencialią konkurenciją Radijo priemonių rinkoje, bei kokią įtaką Radijo priemonių rinkai daro internetinis radijas.

Tiriamąjį laikotarpį pabaigoje beveik trečdalis (30,3 proc.) antenų buvo sumontuotos ne Telecentro objektuose (pvz., Vilniuje ant Spaudos rūmų). Tai rodo, kad kitų asmenų valdomi antžeminiai statiniai, pvz., mobiliojo ryšio operatorių bokštai, kitų asmenų valdomi įvairios paskirties inžineriniai pastatai, tokie kaip gamyklų kaminai ar vandentiekio bokštai, gali būti (o praktikoje) ir yra pritaikomi radijo transliacijų antžeminiais tinklais teikimui. Šiuose statiniuose trūkstamus elementus tiek paslaugų teikėjai, tiek pirkėjai gali įdiegti greitai ir be didelių investicijų. Pažymėtina, kad netgi Telecentro objektuose beveik 60 proc. transliuotojų (perkančių radijo transliacijų perdavimo priemonių paslaugas) siųstuvų yra prijungta prie pačių transliuotojų įdiegtų ir eksploatuojamų anteninių-fiderinių sistemų, t. y. didžioji dalis nesinaudoja Telecentro įdiegta antenine-fiderine sistema. Tai rodo, jog bet kuris antžeminis statinys gali būti greitai ir be didelių investicijų pritaikomas radijo programų perdavimui, o prieigos prie Radijo priemonių paslaugų pirkėjui esminis ir svarbiausias elementas yra antžeminis statinys.

Kaip nurodyta ataskaitos 2.6.1.1 skyriuje, elektroninių ryšių infrastruktūros, skirtos kitoms elektroninių ryšių paslaugoms teikti, valdytojai, valdantys antžeminius statinius (pvz., bokštus) ir technologines patalpas prie jų, galėtų nepatirdami žymių papildomų išlaidų ar rizikos sukurti Radijo priemones ir teikti Radijo priemonių teikimo paslaugas. Lietuvos Respublikoje daugiausia antžeminių statinių (pvz., bokštų) valdo mobiliojo ryšio paslaugas teikiantys operatoriai ar su jais susiję asmenys: UAB „Tele2“, UAB „TeleTower“, *Telia*. Iš šių asmenų vienintelė UAB „Tele2“ nebuvo Radijo priemonių rinkos dalyvė, t. y. neteikė Radijo priemonių teikimo paslaugų, nors turi išvystytą elektroninių ryšių infrastruktūrą, todėl, RRT vertinimu, ši bendrovė turi galimybių įeiti į Radijo priemonių rinką pradėdama teikti Radijo priemonių teikimo paslaugas.

Kitas svarbus aspektas yra tas, kad, RRT turima informacija, visi trys mobiliojo ryšio paslaugas teikiantys operatoriai ar su jais susiję asmenys (UAB „Tele2“, UAB „TeleTower“ ir *Telia*) dėl penktosios kartos mobiliojo ryšio (toliau – 5G ryšys) plėtros per penkerius metus ketina tankinti dabartinių bazinių ryšio stočių tinklą, statyti naujus ryšio bokštus, kurie taip pat galėtų būti pritaikomi ir Radijo priemonių paslaugų teikimui (pvz., UAB „TeleTower“ 2021 m. įsigijo ūkio subjektą UAB „Marmast“, valdantį 25 bokštus Lietuvoje ir Latvijoje, o per artimiausius penkerius metus UAB „Bitė Lietuva“ siekia esamą bazinių ryšio stočių tinklą išplėsti 35 proc.⁶⁰). Siekiant užtikrinti efektyvią ir sparčią 5G ryšio plėtrą Lietuvoje iki 2025 m., Lietuvos Respublikos Vyriausybė 2020 m. birželio 3 d. nutarimu Nr. 577 „Dėl Lietuvos Respublikos penktosios kartos judriojo ryšio (5G) plėtros 2020–2025 m. gairių patvirtinimo“ patvirtino Lietuvos Respublikos penktosios kartos judriojo ryšio (5G) plėtros 2020–2025 m. gaires (toliau – 5G ryšio plėtros gairės), kurių 1.5 papunktyje numatyta priemonė yra susijusi su papildomų bokštų statymo galimybėmis: bendradarbiaujant su Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija, siekiama numatyti teritorijas, kuriose mobiliojo ryšio operatoriams būtų palengvintos sąlygos statyti bokštus dėl kiekvieno atskiro bokšto nekeičiant kiekvienos savivaldybės teritorinių planų.

Kaip nurodyta ataskaitos 2.6.1.1 skyriuje, asmenys, neteikę elektroninių ryšių paslaugų ir nevaldę elektroninių ryšių infrastruktūros, dėl didelių pradinių išlaidų poreikio negalėtų sukurti Radijo priemonių ir teikti Radijo priemonių teikimo paslaugų, todėl tokie asmenys negali sukurti potencialios konkurencijos Radijo priemonių rinkoje. Visgi yra atvejų, kai asmenys, neteikę Radijo priemonių teikimo paslaugų, planuoja statyti antžeminius statinius (pvz., bokštus), kurie galėtų būti pritaikomi ir Radijo priemonių paslaugų teikimui. Pvz., VšĮ Plačiajuostis internetas, kuris iki šiol nėra

⁶⁰ Žr. <https://www.bite.lt/naujienos/BITE-investuoja-i-naujo-tinklo-statybas> (informacija rinkta 2022 m. gruodžio 30 d.).

teikęs Radijo priemonių teikimo paslaugų⁶¹, projekto „Naujos kartos interneto prieigos infrastruktūros plėtra“ metu nustatytose „baltųjų dėmių“ teritorijose planuoja pastatyti apie 50 bendro naudojimo ryšio bokštų⁶².

Svarbu įvertinti ir internetinio radijo įtaką. Augant jaunajai kartai, kuri kasdienėje veikloje plačiai naudojami internetu, ir senstant dabartinei kartai, kuri įpratusi klausytis FM radijo, vis didesnė gyventojų dalis naudojami internetu, taigi radijo transliacijų perdavimo internetu populiarumas ir toliau didės. Kartu ir toliau augs garso ir vaizdo turinio pagal pareikį platformos (pvz., *Spotify*, *Youtube*), o tai savo ruožtu didins konkurencinį spaudimą antžeminėmis stotimis perduodamoms radijo transliacijoms. Konkurencija radijų transliacijų perdavimo rinkoje persiduoda ir į didmeninę Radijo priemonių rinką.

UAB „TNS LT“ duomenimis, tiriamuoju laikotarpiu radijo auditorijos pasiekiamumas, naudojant radijo imtuvus, sumažėjo 11,1 procentinio punkto (arba 24,4 proc.), o naudojant mobiliuosius telefonus išaugo dvigubai – 5,2 procentinio punkto (arba 102 proc.). Pastebimas tradicinio radijo populiarumo mažėjimas, kurį keičia internetinio radijo populiarumo augimas. Taip pat rinkos tyrimo anketose respondentai nurodė, kad antžeminis radijas nyksta, o norint išsilaikyti radijo rinkoje, būtina radijo transliacijas teikti ir internetu. 83,9 proc. respondentų teigė, kad radijo transliacijų nepakanka teikti tik antžeminiais tinklais.

Nors internetinio radijo klausymosi dalis auga, šis radijo transliacijų teikimo būdas vis dar nėra pakaitalas radijo transliacijoms, teikiamoms antžeminiais tinklais. 58,1 proc. respondentų nurodė, kad radijo transliacijos, teikiamos antžeminiais tinklais ir teikiamos internetu, nėra pakaitalai radijo klausytojo atžvilgiu. Atsakymų pagrindimuose respondentai nurodė, kad tai yra vienas kitą papildantys ir klausytojų ratą praplečiantys radijo transliacijų teikimo būdai. Dauguma respondentų atkreipė dėmesį į tai, kad antžeminio radijo paprastai yra klausomasi automobiliuose. Tačiau šiais laikais, kai operatoriai suteikia vis didesnius kiekius mobiliųjų duomenų ir vis daugiau planų yra su neribotais duomenų kiekiais, nėra problemų ir automobiliuose klausytis radijo transliacijų, teikiamų internetu, prijungiant išmanųjį telefono aparatą prie automobilio garso sistemos. Taip pat svarbu atkreipti dėmesį į tai, kad naujuose automobiliuose yra integruojamas internetinis radijas. Taigi keičiantis klausytojų įpročiams ir internetui vis labiau skverbiantis į kiekvieną įrenginį, internetinio radijo populiarumas tik didės.

Ataskaitos 2.6.2 skyriaus apibendrinimas:

1. Galimybė ateiti į Radijo priemonių rinką ūkio subjektams, kurie valdo elektroninių ryšių infrastruktūrą, lengvai pritaikomą radijo transliacijų perdavimui, ir kurie neteikia Radijo priemonių teikimo paslaugų, mažina barjerus įeiti į Radijo priemonių rinką, tačiau jų nepašalina, kadangi ūkio subjektams, kurie nėra teikę Radijo priemonių teikimo paslaugų ir neturi Radijo priemonių, norėdami pradėti teikti Radijo priemonių teikimo paslaugas nesinaudojant kitų operatorių išvystyta elektroninių ryšių infrastruktūra, susidurtų su dideliais įėjimo į Radijo priemonių rinką barjeriais, atsirandančiais dėl didelių pradinių išlaidų poreikio. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, darytina išvada, kad ši rinka tenkina pirmą trijų kriterijų testo kriterijų.

2. Alternatyvūs Radijo priemonių teikimo paslaugų teikėjai, įskaitant mobiliojo ryšio operatorius, dėl augančio antžeminių statinių skaičiaus galėtų sudaryti realią konkurenciją Radijo priemonių rinkoje didelę įtaką turinčiam Telecentrui, kad konkurencija Radijo priemonių rinkoje taptų veiksminga. Taip pat penkerių metų laikotarpiu internetinis radijas taps alternatyva antžeminiam radijui dar didesniai klausytojų skaičiui. Atsižvelgiant į išvadą, kad rinkos struktūros ir potencialios konkurencija analizė, galima teigti, kad Radijo priemonių rinka netenkina antrojo trijų kriterijų testo kriterijaus, todėl *ex ante* reguliavimas Radijo priemonių rinkoje negali būti taikomas.

Ataskaitos 2.6 skyriaus išvados:

⁶¹ Žr. <https://www.placijauostis.lt/lt/paslaugos> (informacija rinkta 2022 m. gruodžio 1 d.).

⁶² Žr. <https://www.nkpprojektas.lt/tinklo-infrastruktura/statomi-ryσιο-bokstai/> (informacija rinkta 2022 m. gruodžio 1 d.).

Atsižvelgiant į Televizijos priemonių rinkos struktūrą ir charakteristikas, konstatuotina, kad Televizijos priemonių rinka netenkina antrojo trijų kriterijų testo kriterijaus, todėl *ex ante* reguliavimas Televizijos priemonių rinkoje negali būti taikomas.

Atsižvelgiant į Radijo priemonių rinkos struktūrą ir potencialią konkurenciją šioje rinkoje, konstatuotina, kad Radijo priemonių rinka netenkina antrojo trijų kriterijų testo kriterijaus, todėl *ex ante* reguliavimas Radijo priemonių rinkoje negali būti taikomas.

2.7 *Ex ante* reguliavimo pagrindimas

Ataskaitos 2.2.6 ir 2.2.11 skyriuose buvo konstatuota, kad panaikinus reguliavimą Televizijos priemonių rinkoje ir Radijo priemonių rinkoje, konkurencija mažmeninėse televizijos transliacijų perdavimo DVB-T tinklais, kabelinės televizijos tinklais, IPTV tinklais, palydovinio ryšio tinklais ir internetu ir Radijo transliacijų rinkose išliks veiksminga. Ataskaitos 2.6 skyriuje buvo nustatyta, kad Televizijos priemonių rinka ir Radijo priemonių rinka netenkina antrojo trijų kriterijų testo kriterijaus, todėl *ex ante* reguliavimas Televizijos priemonių rinkoje ir Radijo priemonių rinkoje negali būti taikomas. Atsižvelgiant į tai, darytina išvada, kad Įstatymo 17 straipsnyje nurodytų įpareigojimų taikymas Televizijos priemonių rinkoje ir Radijo priemonių rinkoje būtų nepagrįstas.

Įstatymo 16 straipsnio 2 dalies 2 punkte nurodyta, kad antrajame rinkos tyrimo procedūros etape atliekamas tyrimas, ar konkurencija atitinkamoje rinkoje yra veiksminga, ir, jeigu konkurencija nėra veiksminga, įvardijami didelę įtaką atitinkamoje rinkoje turintys ūkio subjektai. Ataskaitos 2.6 skyriuje nustatyta, kad Televizijos priemonių rinkos ir Radijo priemonių rinkos charakteristikos negali pateisinti įpareigojimų, nurodytų Įstatymo 17 straipsnyje, taikymo.

Įstatymo 16 straipsnio 5 dalyje nurodyta, kad RRT turi teisę atlikti ne visą rinkos tyrimo procedūrą, bet tik atskiras jos dalis, jei motyvuotai ir pagrįstai mano, kad kitas atitinkamos rinkos tyrimo procedūros dalis atlikti nėra tikslinga.

RRT, atsižvelgdama į tai, kad ataskaitos 2.6 skyriuje nustatyta, jog Televizijos priemonių rinkos ir Radijo priemonių rinkos charakteristikos negali pateisinti įpareigojimų, nurodytų Įstatymo 17 straipsnyje, taikymo, neatlieka Įstatymo 16 straipsnio 2 dalies 2 punkte nurodyto antro rinkos tyrimo procedūros etapo, t. y. RRT šiame Televizijos priemonių rinkos ir Radijo priemonių rinkos tyrime netiria, ar konkurencija Televizijos priemonių rinkoje ir Radijo priemonių rinkoje yra veiksminga, ir neįvardija didelę įtaką Televizijos priemonių rinkoje ir Radijo priemonių rinkoje turinčių ūkio subjektų.

RRT ir toliau seks situaciją Televizijos priemonių rinkoje ir Radijo priemonių rinkoje ir, esant poreikiui, nuspręs iš naujo atlikti rinkos tyrimą. Taip pat pažymėtina, kad jei ūkio subjektai nesutaria dėl Įstatymo reglamentuotų visuomeninių santykių, jie turi teisę kreiptis į RRT su prašymu išnagrinėti ginčą privaloma išankstine ne teismo tvarka.

3 ĮPAREIGOJIMŲ RINKOSE NUSTATYMAS, KEITIMAS (IR) ARBA PANAIKINIMAS

Įstatymo 16 straipsnio 2 dalies 3 punkte nurodyta, jog trečiasis rinkos tyrimo procedūros etapas yra Įstatymo 17 straipsnyje nurodytų įpareigojimų nustatymas, pakeitimas ir (arba) panaikinimas didelę įtaką atitinkamoje rinkoje turintiems ūkio subjektams.

2020 m. rekomendacijos preambulės 6 konstatuojamojoje dalyje nurodoma, kad pagrindinis reguliavimo intervencinių priemonių tikslas – duoti naudos galutiniams naudotojams kainų, kokybės ir pasirinkimo požiūriu, užtikrinant tvarią konkurenciją mažmeniniu lygmeniu. Didelės įtakos rinkoje nustatymo gairių 8 punkte akcentuojama, kad nacionalinės reguliavimo institucijos pagal Direktyvos 2002/21/EB⁶³ 8 straipsnį turi užtikrinti, kad, vykdydamos sistemoje nustatytas reguliavimo funkcijas, jos imsis visų pagrįstų priemonių, skirtų sistemoje nurodytiems reguliavimo tikslams pasiekti.

Įstatymo 17 straipsnio 7 dalyje nustatyta, kad jei atlikus atitinkamos rinkos tyrimą nustatoma, kad jos charakteristikos negali pateisinti įpareigojimų, nurodytų Įstatymo 17 straipsnyje, taikymo ir (arba) joje nėra didelę įtaką turinčių ūkio subjektų, RRT Įstatymo nustatyta tvarka ir sąlygomis nenustato Įstatymo 17 straipsnyje nurodytų įpareigojimų ūkio subjektams ir (ar) panaikina didelę įtaką atitinkamoje rinkoje turėjusiems ūkio subjektams nustatytus įpareigojimus, jei tokie buvo nustatyti.

Tiriamuoju laikotarpiu ir Televizijos priemonių rinkos ir Radijo priemonių rinkos tyrimo metu Telecentrai teikiant Televizijos priemonių ir Radijo priemonių teikimo paslaugas buvo taikomas *ex ante* reguliavimas (žr. ataskaitos 1.2 skyrių). Šio Televizijos priemonių rinkos ir Radijo priemonių rinkos tyrimo metu buvo nustatyta, kad Televizijos priemonių rinkoje ir Radijo priemonių rinkoje *ex ante* reguliavimas, t. y. Įstatymo 17 straipsnyje nurodytų įpareigojimų taikymas (žr. ataskaitos 2.6 skyrių) nebūtų pateisinamas.

RRT ataskaitos 2.5 skyriuje apibrėžė Televizijos priemonių rinką ir Radijo priemonių rinką. Šios rinkos nėra nurodytos 2020 m. rekomendacijos priede kaip rinkos, kuriose gali būti pagrįstas *ex ante* reguliavimas arba kurių charakteristikos gali pateisinti įpareigojimų, nurodytų Įstatymo 17 straipsnyje, taikymą. Siekiant įrodyti, kad Televizijos priemonių rinka ir Radijo priemonių rinka pasižymi tokiais charakteristikomis, kurios pateisina įpareigojimų, nurodytų Įstatymo 17 straipsnyje, taikymą, buvo būtina atlikti 2020 m. rekomendacijos 7 punkte nurodytą trijų kriterijų testą ir įrodyti, kad šios rinkos tenkina visus tris testo kriterijus. Ataskaitos 2.6 skyriuje nustatyta, kad Televizijos priemonių rinka ir Radijo priemonių rinka netenkina 2020 m. rekomendacijos preambulės 13 konstatuojamojoje pastraipoje nustatyto trijų kriterijų testo antrojo kriterijaus, dėl to Televizijos priemonių rinkoje ir Radijo priemonių rinkoje *ex ante* reguliavimas negali būti taikomas. Atsižvelgiant į tai, Televizijos priemonių rinka ir Radijo priemonių rinka nepasižymi tokiais charakteristikomis, kurios gali pateisinti įpareigojimų, nurodytų Įstatymo 17 straipsnyje, taikymą.

Ūkio subjektą Telecentrą 2017 m. rinkos tyrimo metu sudarė Telecentras, kurio 100 proc. akcijų, nuosavybės teise priklausančių valstybei, patikėjimo teise valdė Lietuvos Respublikos susisiekimo ministerija.

Šioje ataskaitoje apibrėžta Radijo priemonių rinka iš esmės atitinka 2017 m. birželio 23 d. įsakymo Nr. 1V-628 1.4 papunktyje apibrėžtą rinką. Tačiau, kaip nurodyta ataskaitos 2.5 skyriuje, šioje ataskaitoje apibrėžta Televizijos priemonių rinka yra platesnė, nei buvo apibrėžta 2017 m. birželio 23 d. įsakymo Nr. 1V-628 1.3 papunktyje, tačiau ji patenka į Televizijos priemonių rinkos apimtį.

2017 m. birželio 23 d. įsakymais Nr. 1V-629 ir Nr. 1V-630 ūkio subjektas Telecentras buvo pripažintas turinčiu didelę įtaką Televizijos transliacijų perdavimo antžemiais tinklais priemonių teikimo paslaugų, teikiamų Lietuvos Respublikos teritorijoje, rinkoje ir Radijo transliacijų perdavimo antžemiais tinklais priemonių teikimo paslaugų, teikiamų Lietuvos Respublikos teritorijoje, rinkoje. 2017 m. birželio 23 d. įsakymo Nr. 1V-629 3 punktu Telecentrai buvo pakeisti RRT

⁶³ 2002 m. kovo 7 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2002/21/EB dėl elektroninių ryšių tinklų ir paslaugų bendrosios reguliavimo sistemos (OL L 108, 2002 4 24, p. 33)

direktorius 2014 m. balandžio 28 d. įsakymo Nr. 1V-621 „Dėl ūkio subjekto AB Lietuvos radijo ir televizijos centro, turinčio didelę įtaką Radijo transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugų, teikiamų Lietuvos Respublikos teritorijoje, rinkoje“ (toliau – 2014 m. balandžio 28 d. įsakymas Nr. 1V-621) 3.1 papunktyje nustatytas įpareigojimas suteikti prieigą, 3.2 papunktyje nustatytas nediskriminavimo įpareigojimas, 3.3 papunktyje nustatytas skaidrumo įpareigojimas, 3.4 papunktyje nustatytas kainų kontrolės ir sąnaudų apskaitos įpareigojimas, 3.5 papunktyje nustatytas apskaitos atskyrimo įpareigojimas. 2017 m. birželio 23 d. įsakymo Nr. 1V-630 3 punktu Telecentrai buvo pakeisti 2014 m. balandžio 28 d. įsakymo Nr. 1V-622 „Dėl ūkio subjekto AB Lietuvos radijo ir televizijos centro, turinčio didelę įtaką Televizijos transliacijų perdavimo antžeminiais tinklais priemonių teikimo paslaugų, teikiamų Lietuvos Respublikos teritorijoje, rinkoje“ (toliau – 2014 m. balandžio 28 d. įsakymas Nr. 1V-622) 3.1 papunktyje nustatytas įpareigojimas suteikti prieigą, 3.2 papunktyje nustatytas nediskriminavimo įpareigojimas, 3.3 papunktyje nustatytas skaidrumo įpareigojimas, 3.4 papunktyje nustatytas kainų kontrolės ir sąnaudų apskaitos įpareigojimas, 3.5 papunktyje nustatytas apskaitos atskyrimo įpareigojimas.

Atsižvelgiant į tai, kad Televizijos priemonių rinka ir Radijo priemonių rinka nepasižymi tokiomis charakteristikomis, kurios gali pateisinti įpareigojimų, nurodytų Įstatymo 17 straipsnyje, taikymą, o šiame rinkos tyrime apibrėžtos Televizijos priemonių rinka ir Radijo priemonių rinka iš esmės atitinka 2017 m. rinkos tyrime apibrėžtas rinkas, kuriose ūkio subjektui Telecentrai yra palikti galioti atitinkami įpareigojimai, ūkio subjektui Telecentrai 2017 m. birželio 23 d. įsakymo Nr. 1V-628 1.3 ir 1.4 papunkčiuose apibrėžtose rinkose nustatyti įpareigojimai yra naikintini.

Išvada:

Televizijos priemonių rinka ir Radijo priemonių rinka nepasižymi tokiomis charakteristikomis, kurios gali pateisinti įpareigojimų, nurodytų Įstatymo 17 straipsnyje, taikymą, todėl ūkio subjektui Telecentrai 2014 m. balandžio 28 d. įsakymu Nr. 1V-621, 2014 m. balandžio 28 d. įsakymu Nr. 1V-622, 2017 m. birželio 23 d. įsakymu Nr. 1V-629 ir 2017 m. birželio 23 d. įsakymu Nr. 1V-630 nustatyti įpareigojimai yra naikintini.

4 PRIEDAI

Transliacijų perdavimo priemonių teikimo paslaugų rinkos tyrimo ataskaitos I priedas

Transliacijų perdavimo paslaugų, skirtų turinio paslaugoms galutiniams vartotojams teikti, rinkos tyrimo ir Transliacijų perdavimo priemonių teikimo paslaugų rinkos (Televizijos priemonių) tyrimo anketos gavėjų sąrašas

Eil. nr.	Pavadinimas
1.	Telecentras
2.	UAB „All Media Lithuania“
3.	UAB „Laisvas ir nepriklausomas kanalas“
4.	VšĮ Lietuvos nacionalinis radijas ir televizija
5.	UAB „Lietuvos ryto“ televizija
6.	UAB „Delfi“
7.	VšĮ Alytaus regioninė televizija
8.	UAB „Bridge media“
9.	UAB „Ilor“
10.	VšĮ Marijampolės televizija
11.	UAB „Pūkas“
12.	VšĮ Regioninė televizija „Aidas“
13.	UAB „Roventa“
14.	UAB Šiaulių apskrities televizija
15.	UAB „TV7“
16.	Telia

Transliacijų perdavimo priemonių teikimo paslaugų rinkos (Radijo priemonių) tyrimo anketos gavėjų sąrašas

Eil. nr.	Pavadinimas
1.	Telecentras
2.	Telia
3.	UAB „Tele2“
4.	UAB „Bitė Lietuva“
5.	VšĮ Lietuvos nacionalinis radijas ir televizija
6.	UAB „All Media Radijas“
7.	UAB „Alytaus radijas“
8.	UAB „Antroji reklamos ateljė“
9.	UAB „Artvydas“
10.	UAB „Atvirai“
11.	UAB Aukštaitijos radijas
12.	UAB „Centro medija“
13.	UAB „Garso klipai“
14.	UAB „Geruda“
15.	UAB „Info XXL“

16.	UAB „Interbanga“
17.	VšĮ „Kvartolė“
18.	UAB „Labas, Klaipėda“
19.	UAB „Laisvoji banga“
20.	UAB „Lamantas“
21.	UAB „M-1“
22.	VšĮ „Marijos radijas“
23.	UAB „Mažeikių aidas“
24.	UAB „Plunsta“
25.	UAB „Proarsa“
26.	UAB „Pūkas“
27.	UAB „Radijas kelyje“
28.	UAB „Radijo pulsas“
29.	UAB Radijo stotis „Laluna“
30.	UAB Radijo stotis „Ultra vires“
31.	UAB „Radiocentras“
32.	UAB „Radiola“
33.	UAB „Reklamos gama“
34.	UAB „Saulės radijas“
35.	VšĮ „Šou imperija“
36.	UAB „Tarptautinis Baltijos bangų radijas“
37.	VšĮ Utenos radijas
38.	Vilniaus Baltupių progimnazija
39.	VšĮ Vilniaus universitetas
40.	UAB „Vydas“
41.	UAB Žinių radijas
42.	UAB „Znad willi“ radijo stotis

Gautų pastabų vertinimas

Vadovaujantis Įstatymo 11 straipsnio 2 ir 3 dalimis, Transliacijų perdavimo priemonių teikimo paslaugų rinkos tyrimo išvadų projektas nuo 2023 m. sausio 20 d. iki 2023 m. kovo 21 d. buvo pateiktas suinteresuotiems asmenims ir Lietuvos Respublikos konkurencijos tarybai viešam konsultavimuisi, kuriam pasibaigus, vadovaujantis Įstatymo 16 straipsnio 12 dalimi, pateiktas Europos Komisijai, Europos elektroninių ryšių reguliuotojų institucijai ir kitų Europos Sąjungos valstybių narių nacionalinėms reguliavimo institucijoms.

2023 m. balandžio 28 d. raštu Nr. C(2023) 3022 final Europos Komisija informavo, kad pritaria Transliacijų perdavimo priemonių teikimo paslaugų rinkos reguliavimo panaikinimui, pastebėdama, kad, pagal Direktyvos 2002/77/EB 2 straipsnio 1 dalį, valstybės narės neteikia ir toliau netaiko galiojančių išskirtinių arba specialiųjų teisių steigti ir (arba) teikti elektroninių ryšių tinklus arba teikti viešai prieinamas elektroninių ryšių paslaugas. RRT pažymi, kad tik ankstesniuose rinkos tyrimuose buvo nustatyta, jog skirtingų televizijos platformų pakeičiamumo nėra ir apibrėžta atskira televizijos transliacijų perdavimo paslaugų, teikiamų DVB-T tinklais, rinka, todėl licencijų išdavimas nebėra toks svarbus veiksnys, nors licencijų išdavimo tvarka nepasikeitė.

Toliau lentelėje pateikiamos apibendrintos viešo konsultavimosi metu gautos pastabos ir jų vertinimas.

VIEŠO KONSULTAVIMOSI DĖL TRANSLIACIJŲ PERDAVIMO PASLAUGŲ, SKIRTŲ TURINIO PASLAUGOMS GALUTINIAMS VARTOTOJAMS TEIKTI, RINKOS IR TRANSLIACIJŲ PERDAVIMO PRIEMONIŲ TEIKIMO PASLAUGŲ RINKOS TYRIMŲ METU GAUTOS PASTABOS

Eil. Nr.	Pastabos teikėjas	Pastabos	Lietuvos Respublikos ryšių reguliavimo tarnybos (toliau – RRT) komentarai
1.	AB Lietuvos radijo ir televizijos centras (toliau – Telecentras)	Transliacijų perdavimo paslaugų, skirtų turinio paslaugoms galutiniams vartotojams teikti, rinkos (toliau – Rinka1) ir Transliacijų perdavimo priemonių teikimo paslaugų rinkos (toliau – Rinka2) tyrimų ataskaitoms ir susijusių RRT tarybos nutarimų projektams pritarė ir pastabų neturėjo.	-
2.	Lietuvos Respublikos konkurencijos taryba	Rinkos1 ir Rinkos2 tyrimų ataskaitoms ir susijusių RRT tarybos nutarimų projektams pritarė ir pastabų neturėjo.	-
3.	UAB “LAISVAS IR NEPRIKLAUSOMAS KANALAS” (toliau – LNK)	<p>Kėlė klausimus, kodėl 2017 m. Rinkos1 tyrimo ataskaitoje teisingai įvertintas reikšmingas žiūrovų netekimas atsisakius Telecentro siuntimo paslaugų staiga tapo nebereikšmingas ir kuo pasikeitė situacija nuo paskutinio tiriamojo laikotarpio.</p> <p>LNK vertinimu, situacija nepasikeitė niekuo. Net atvirkščiai, Telecentrai neliko vienintelio konkurento, kuris veikė DVB-T transliacijų perdavimo rinkoje – Telia Lietuva, AB (toliau – <i>Telia</i>), o DVB-T nemokamos televizijos transliuotojų pasiekiamą žiūrovų auditoriją reikšmingai nemažėjo.</p>	<p>Europos Komisija dėl kintančios rinkos, t. y. augančios platformų konkurencijos, nebeįtraukė Rinkos1 į 2007 m. Rinkų rekomendaciją. Naujų platformų vystymasis buvo stebimas ir Lietuvoje, keitėsi rinkos struktūra, tiriamuoju laikotarpiu ypač augo internetinės televizijos paklausa (RRT atliktos vartotojų apklausos duomenimis išaugo 10,5 p. p. ir siekė 41,9 %). Žiūrovai visose platformose (DVB-T, KTV, MDTV, IPTV, palydovinė TV, internetu) galėjo matyti žiūrimiausias kanalus. Pažymėtina, kad dalis žiūrovų televizijos transliacijas žiūrėjo keliais būdais, tai parodo (Rinkos1 tyrimo ataskaitos 2.2.1 skyrius) žiūrėtų televizijos transliacijų pasiskirstymo pagal teikimo būdus verčių suma, kuri yra didesnė nei 100 proc. (2020 m. IV ketv. – 152,7%).</p> <p>62,5% pagrindimą pateikusių Rinkos1 tyrimo anketos respondentų, į klausimą ar, jų manymu, per tiriamąjį laikotarpį (re)transliuojant TV programas atsirado naujų paslaugų ar kitų aplinkybių, kurios galėtų daryti įtaką TV programų (re)transliavimui, atsakė, kad tokią įtaką gali daryti televizijos transliacijų, teikiamų internetu, paslaugų atsiradimas ir jų paklausos augimas.</p> <p>Pažymėtina, kad 2017 m. rinkos tyrime buvo apibrėžtos dvi atskiros Telecentro bei <i>Telia</i> rinkos, todėl šie ūkio subjektai nekonkuravo toje pačioje rinkoje.</p> <p>57% atsakiusių Rinkos1 tyrimo anketos respondentų nurodė, kad Jų nuomone, mokamos mažmeninės TV transliavimo paslaugos ir nemokamos (nekoduotos) TV transliacijos yra pakaitalai žiūrovo atžvilgiu.</p>
4.	LNK	Nemokamos televizijos transliuotojas negali atsisakyti Telecentro, kaip vienintelio teikėjo, teikiamų transliacijų perdavimo DVB-T tinklais paslaugų, nes tai sukeltų neigiamas pasekmes, t. y. žiūrovų auditorija sumažėtų	RRT neturi jokių indikacijų ir duomenų, kad Telecentras planuotų nutraukti televizijos transliacijų DVB-T tinklais paslaugų teikimą. Viena iš Telecentro viešai skelbiamų

Eil. Nr.	Pastabos teikėjas	Pastabos	Lietuvos Respublikos ryšių reguliavimo tarnybos (toliau – RRT) komentarai
		daugiau nei 30%. Šiuo atveju kalba eina net apie 37,3 proc. auditorijos pasiekiamumo rodiklius.	strateginių kryptių ⁶⁴ – „teikti kokybiškas TV ir Radijo programų siuntimo paslaugas ir būti strateginiu partneriu siuntimo paslaugų rinkoje“. O vienas iš strateginių tikslų – išlaikyti žiūrinčių nemokamą DVB-T televiziją namų ūkių rinkos dalį (2025 m. – 35 %). Pasiiekti šio tikslo būtų neįmanoma atsisakius žiūrimiausių kanalų siuntimo. Todėl galima teigti, kad Telecentras nesuinteresuotas atsisakyti teikti televizijos transliacijų perdavimo DVB-T tinklais paslaugų komerciniu pagrindu. Pažymėtina, kad Telecentrai nustatytų įpareigojimų buvimas savaime neužtikrina Telecentro veiklos tęstinumo. Ūkio subjektas turi teisę priimti sprendimus dėl veiklos tęstinumo.
5.	Lietuvos verslo konfederacija (toliau – LVK)	Transliacijos DVB-T tinklais yra itin svarbios tiek vartotojams, tiek televizijos programų teikėjams, norintiems pasiekti vartotojus. RRT atliktos apklausos duomenimis 2020 m. IV ketv. televizijos transliacijas, teikiamas DVB-T tinklais, žiūrėjo 37,3 proc. vartotojų. T. y. tokios transliacijos pasiekia daugiau nei trečdalį visų Lietuvos vartotojų. Be to, daliai namų ūkių tai yra vienintelis televizijos programų gavimo būdas – pažymėtina, kad televizijos programos yra svarbus informacijos šaltinis ir vyresnio amžiaus žmonėms gali būti vienintelis.	Svarbiausias veiksnys, lemiantis vartotojų pasirinkimą žiūrėti mokamas arba nemokamas televizijos transliacijas, yra vartotojų poreikiai (Rinkos1 tyrimo ataskaitos 20 psl.). RRT atliktos apklausos duomenimis: 1) 37,3% televizijos transliacijų žiūrėta DVB-T tinklais (iš 152,7%); 2) asmenų nuo 64 m., žiūrinčių televizijos transliacijas DVB-T tinklais, dalis siekė 32 proc. ir tik 8 proc. asmenų nuo 64 m. televizijos transliacijas žiūrėjo tik DVB-T tinklais.
6.	LNK	Televizijos programų transliavimo veikla Lietuvos Respublikoje yra licencijuojama. VŠĮ „Lietuvos nacionalinis radijas ir televizija“ (toliau – LRT) vykdoma radijo ir (ar) televizijos programų transliavimo veikla nėra licencijuojama. 2016 m. birželio 3 d. Telecentras kartu su LRT įdiegė naują LRT DVB-T tinklą. Per šį tinklą turi būti transliuojamos tik LRT parengtos radijo ir televizijos programos ir šį tinklą draudžiama naudoti kitai ūkinei komercinei veiklai ar kitoms radijo ir televizijos programoms retransliuoti. LRT tinklas užtikrina, kad visi Lietuvos gyventojai turėtų galimybę nemokamai matyti visas LRT transliuojamas televizijos programas. Todėl LRT, vadovaudamasi jos veiklą reglamentuojančiais įstatymais, privalo nemokamai transliuoti savo televizijos programas antžeminiu tinklu. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, darytinos išvados, kad (i) pakeisti siuntėjo negalima pagal išduotų transliavimo licencijų sąlygas ir, papildomai, (ii) dėl LRT specialaus teisinio statuso	LRT – valstybei nuosavybės teise priklausanti viešoji ne pelno įstaiga, veikianti pagal Lietuvos Respublikos visuomenės informavimo įstatymą (toliau – VĮ) ir Lietuvos Respublikos Lietuvos nacionalinio radijo ir televizijos įstatymą. VĮ 33 str. 5 d. numato, kad „Televizijos programų retransliuotojai, Lietuvos Respublikoje teikiantys televizijos programų retransliavimo paslaugas, taip pat kiti asmenys, teikiantys Lietuvos Respublikos vartotojams televizijos programų ir (ar) atskirų programų platinimo internete paslaugas, privalo retransliuoti, platinti internete visas nekoduotas nacionalines LRT televizijos programas.“ Norint pakeisti transliacijų perdavimo paslaugų teikėją, Lietuvos radijo ir televizijos komisija (toliau – LR TK) turėtų organizuoti konkursą, kurio metu televizijos programų (re)transliuotojui būtų skirtas kitas transliacijų perdavimo paslaugų teikėjas. Faktiškai tokia galimybė naudojosi „Lietuvos ryto“ televizija. RRT neturi jokių indikacijų ir duomenų, kad Telecentras planuotų nutraukti televizijos transliacijų perdavimo DVB-T tinklais paslaugų teikimą. Pažymėtina, kad Telecentrai nustatytų įpareigojimų buvimas savaime neužtikrina Telecentro veiklos tęstinumo.

⁶⁴ Žr. [Metinis pranešimas DV ataskaita 2021 fin.pdf \(telecentras.lt\)](#)

Eil. Nr.	Pastabos teikėjas	Pastabos	Lietuvos Respublikos ryšių reguliavimo tarnybos (toliau – RRT) komentarai
		antžeminės televizijos transliacijos žiūrovams Lietuvoje išliks bet kuriuo atveju (skirtingai nuo visų kitų tinklų ar alternatyvų). O tai suponuoja situaciją, kad antžeminės televizijos transliacijos turi specialų statusą – jomis yra matomos visuomeninio transliuotojo programos, jos bet kuriuo atveju išliks ir turės savo auditoriją, kurios automatiškai bus netenkama bet kuriam kitam nemokamos televizijos transliuotojui nutraukus transliacijas antžeminės televizijos tinklais.	
7.	LNK	Teisių į transliuojamą ir retransliuojamą turinį įsigijimo modelis turi tiesioginį poveikį ir galutinių abonentų (žiūrovų) galimybėms matyti lietuviškas nemokamas televizijos programas IPTV ir (ar) kabeliniais tinklais. Esant aptartam teisių įsigijimo mechanizmui ir egzistuojant nuolatinei alternatyvai matyti populiarias lietuviškas televizijos programas tiesiog „iškelus anteną“, tai turi tiesioginės įtakos mokamos televizijos operatorių – retransliuotojų – kainodarai (įskaitant „paslaugų paketavimo“ strategijas ir pan.). Retransliavimui (skirtingai nei transliavimui) nereikalinga iš anksto derėtis bei sulgyti dėl licencijų sąlygų tiesiogiai su turinio tiekėjais. Skirtingai nei transliavimo atveju, retransliavimui yra nustatytas privalomas kolektyvinis teisių administravimas. Visa tai lemia, kad ir kaina galutiniams vartotojams (žiūrovams) iš esmės keistųsi, jeigu staiga nemokamos televizijos transliuotojai nebūtų pasiekiami DVB-T tinklais, o pradėtų transliacijas tik šviesolaidžiu, IPTV būdu. Taigi iš esmės keistųsi ir šiai dienai egzistuojančios sąlygos, kurios lemia, kaip teigiama Rinkos1 tyrimo ataskaitoje, neva žiūrovų galimybes lengvai keisti nemokamos televizijos žiūrėjimo šaltinį arba nesureikšminti kainų (pastarosios tikrai reikšmingai kistų).	Rinkos1 apibrėžimas apima transliacijas ir retransliacijas. Abiem atvejais žiūrovas gauna tą pačią galimybę matyti televizijos programas. Retransliuotojai suinteresuoti pritraukti kuo daugiau žiūrovų, o to negalėtų įgyvendinti, jei neretransliuotų žiūrimiausių 8 kanalų. Tiriamuoju laikotarpiu ir šiuo metu žiūrimiausius 8 kanalus žiūrovai turėjo galimybę matyti visose platformose. RRT neturi jokių indikacijų ir duomenų, kad Telecentras planuotų nutraukti televizijos transliacijų perdavimo DVB-T tinklais paslaugų teikimą. Pažymėtina, kad Telecentrai nustatytų įpareigojimų buvimas savaime neužtikrina Telecentro veiklos tęstinumo.
8.	LNK	Rinkos1 tyrimo ataskaitoje nurodoma, jog neva alternatyva antžeminiams tinklams yra ta, jog transliacijų perdavimo paslaugos, galėtų būti teikiamos ir IPTV ar kitais tinklais. Iš to galima daryti išvadą, kad nemokamos televizijos transliuotojams kaip alternatyva transliacijoms DVB-T tinklais galėtų būti neva transliacijos IPTV tinklais, kuriuos	Rinkos1 apibrėžimas apima transliacijas ir retransliacijas. Plačiajuosčio ryšio tinklą sudaro tiek fiksuotojo ryšio, tiek mobiliojo ryšio tinklai. <i>Telia</i> IPTV paslaugas teikia tiek fiksuotojo, tiek mobiliojo plačiajuosčio ryšio tinklais. Šiuo metu trys mobiliojo ryšio operatoriai visoje Lietuvoje yra išvystę mobiliojo ryšio tinklus. RRT atlikus tinklų, kuriais teikiamos universaliosios elektroninių ryšių paslaugos (toliau – UER paslaugos), padengiamumo analizę, nustatyta, kad 55 savivaldybėse UER paslaugos

Eil. Nr.	Pastabos teikėjas	Pastabos	Lietuvos Respublikos ryšių reguliavimo tarnybos (toliau – RRT) komentarai
		valdo ir yra išvystę mokamos televizijos paslaugų teikėjai – retransliuotojai. Pastebėtina, kad Telecentras – išimtinai televizijos transliacijų perdavimo DVB-T tinklais paslaugų teikėjas. Transliuotojui sudarius sutartį su Telecentru dėl televizijos paslaugų perdavimo DVB-T tinklais ir faktiškai pradėjus transliacijas iš karto be papildomų barjerų yra pasiekama 99,3% visų Lietuvos teritorijoje gyvenančių žiūrovų, visą kontrolę išlaikant transliuotojo rankose.	laikomos prieinamomis, kadangi savivaldybėje esančių gyvenamųjų patalpų padengimas tinklais, kuriais teikiamos prieinamos UER paslaugos, yra ne mažesnis nei 95 proc. Likusiose 5 savivaldybėse jis viršijo 91 proc. Valstybės duomenų agentūros duomenimis 2021 m. interneto prieigą turėjo 87 proc., o kompiuterius namuose turėjo 81 proc. namų ūkių. Interneto prieigos naudojimas ir kompiuterių turinčių namų ūkių skaičius didėja (2022 m. atitinkamai 88 proc. ir 80 proc.). Pažymėtina, kad UER paslaugų tyrime nevertintas padengiamumas palydovinio ryšio tinklu. Internetinė televizija (pvz., Go3) gali būti matoma visur, kur išplėtoti plačiajuosčio ryšio tinklai.
9.	LVK	Pabrėžtina, jog analizuojant palydovinio ryšio tinklą, MDTV tinklą, kabelinės televizijos tinklą ir mažmeninės rinkos sferas, jų negalima atsieti nuo mokamų kanalų retransliavimo praktikos.	Rinkos1 apibrėžimas apima transliacijas ir retransliacijas. Žiūrovo atžvilgiu gaunamas tas pats rezultatas, matomos televizijos programos. Retransliuotojai suinteresuoti pritraukti kuo daugiau žiūrovų, o to negalėtų įgyvendinti, jei neretransliuotų žiūrimiausių 8 kanalų. Tiriamuoju laikotarpiu ir šiuo metu žiūrimiausius 8 kanalus žiūrovai turėjo galimybę matyti visose platformose.
	LNK	Ketinant pradėti transliacijas IPTV tinklais būtų susiduriama su daugybe papildomų faktorių ir barjerų iki galutinio žiūrovo, kurie nepriklauso nuo transliuotojo, bet priklauso nuo derybų su IPTV tinklų valdytojais, kurie yra ir mokamos televizijos verslo savininkai. Nuo derybų priklausytų ne tik, ar televizijos programos gali būti perduodamos IPTV tinklais, tačiau ir tai, kaip ir koku būdu pasieks galutinius žiūrovus. ir ar bus konkrečios televizijos programos įtrauktos į mokamos televizijos operatoriaus sudaromus televizijos paketus. Mokamos televizijos paslaugų teikėjai suinteresuoti, platinti mokamas televizijos programas už papildomus mokesčius, taip pat (ne)norą perduoti mažiau žiūrimas nemokamas televizijos programos. Derybose LNK susiduria su sunkumais, kai tam tikri retransliuotojai nėra linkę retransliuoti, pvz., nemokamos muzikinės televizijos programos „2TV“. Todėl IPTV negali būti lygiavertė alternatyva Telecentro teikiamai televizijos transliacijų perdavimo DVB-T tinklais paslaugoms.	2TV kanalas nepatenka į žiūrimiausių 8 kanalų sąrašą. LRTK duomenimis, 2TV kanalą šiuo metu retransliuoja 41 retransliuotojas ir 7 TV programų platintojai internete.
10.	LNK	Šiuo metu Lietuvoje yra vos keli ar net vienas subjektas (<i>Telia</i>), kuris gali pasiūlyti bent panašios (kaip Telecentro teikiamos paslaugos) apimties elektroninių ryšių tinklą, per kurį gali būti teikiamos televizijos transliacijų perdavimo IPTV tinklais paslaugos. Pažymėtina ir tai, kad Rinkos1	Rinkos1 apibrėžimas apima transliacijas ir retransliacijas. Tiriamuoju laikotarpiu žiūrimiausius 8 kanalus žiūrovai turėjo galimybę matyti ir žiūrėjo visose platformose. Šiuo metu trys mobiliojo ryšio operatoriai visoje Lietuvoje yra išvystę mobiliojo ryšio tinklus. Atlikus tinklų, kuriais teikiamos UER paslaugos, padengiamumo analizę, nustatyta, kad 55 savivaldybėse UER paslaugos laikomos prieinamomis, kadangi

Eil. Nr.	Pastabos teikėjas	Pastabos	Lietuvos Respublikos ryšių reguliavimo tarnybos (toliau – RRT) komentarai
		<p>tyrimo ataskaitoje remiamasi niekuo nepatikrintomis prielaidomis, kad hipotetiškai galėtų formuotis kelių IPTV tinklo valdytojų susivienijimai, arba elektroninių ryšių paslaugų teikėjai, turintys šviesolaidinių linijų tinklą, kuriuo teikiamos interneto prieigos paslaugos, galėtų per trumpą laikotarpį pradėti teikti televizijos transliacijų perdavimo IPTV tinklais paslaugas turimu šviesolaidinių linijų tinklu. Tokia paslauga šiuo metu net neteikiama, o jeigu ir būtų teikiama, tai ji yra visiškai nelygiavertė alternatyva Telecentro teikiamai televizijos transliacijų perdavimo DVB-T tinklais paslaugai. Kaip jau minėta, nemokamos televizijos transliuotojui būti nepasiekiamam žiūrovų DVB-T tinkle, kai ten yra visi jo konkurentai, yra apskritai į nemokumą vedanti situacija. Atkreiptinas dėmesys, kad konkurencinėje kovoje dėl žiūrovų auditorijos lygiavertis ir labai stiprus konkurentas komerciniams transliuotojams taip yra ir LRT. Galiausiai vien tik su savo paties transliuojamomis programomis būti nemokamai pasiekiamam kurio nors elektroninių ryšių paslaugų teikėjo (ar jų susivienijimo) šviesolaidiniu tinklu taip pat nėra tinkama alternatyva. Apskritai galutinį žiūrovą reikėtų informuoti ir įtikinti pavienių televizijos programų (pvz., LNK grupės) ieškoti neįprastose vietose, kur pasiekiamos tik konkretaus televizijos transliuotojo programos.</p>	<p>savivaldybėje esančių gyvenamųjų patalpų padengimas tinklais, kuriais teikiamos prieinamos UER paslaugos, yra ne mažesnis nei 95 proc. Likusiose 5 savivaldybėse jis viršijo 91 proc. Valstybės duomenų agentūros duomenimis 2021 m. interneto prieigą turėjo 87 proc., o kompiuterius namuose turėjo 81 proc. namų ūkių. Interneto prieigos naudojimas ir kompiuterių turinčių namų ūkių skaičius didėja. Pažymėtina, kad UER paslaugų tyrime nevertintas padengiamumas palydovinio ryšio tinklu.</p> <p>RRT neturi jokių indikacijų ir duomenų, kad Telecentras planuotų nutraukti televizijos transliacijų perdavimo DVB-T tinklais paslaugų teikimą. Pažymėtina, kad Telecentrai nustatytų įpareigojimų buvimas savaime neužtikrina Telecentro veiklos tęstinumo.</p>
11.		<p>Kritinės informacijos perdavimo prasme karo atveju Lietuvos Respublikos gyventojai yra labiausiai priklausomi nuo DVB-T tinklais perduodamų nacionalinių televizijos programų ir šios transliacijos yra esminis, visą populiaciją galintis pasiekti viešosios informacijos šaltinis. Pažymėtina, jog vis dar didelė Lietuvos Respublikos gyventojų (ypač vyresnio amžiaus) nemoka naudotis alternatyviomis nacionalinių televizijos programų transliacijų priemonėmis. Ne visose teritorijose bei gyvenvietėse yra viešosios informacijos prieigos vietos (bibliotekos, kompiuterinės), kuriose gyventojai galėtų gauti ir sekti kritinę informaciją, o namų ūkiuose televizorius išlieka vienu plačiausiai paplitusiu nemokamu informacijos vartojimo būdu. Karo atveju yra ypatingai aktualu, kad kuo daugiau nacionalinių televizijos programų būtų skleidžiama DVB-T tinklais ir</p>	<p>Pagal Lietuvos Respublikos elektroninių ryšių įstatymo 16 str. 1d., RRT atliekamo rinkos tyrimo tikslas – siekti, kad elektroninių ryšių srityje būtų užtikrinta veiksminga konkurencija, o didelę įtaką turintiems ūkio subjektams būtų užkirstas kelias piktnaudžiauti savo įtaka atitinkamoje rinkoje. Rinkos tyrimai atliekami ir atitinkamos rinkos apibrėžiamos ne ekstremalių situacijų atveju.</p> <p>Karo ir (ar) ekstremalių situacijų atveju galioja ypatingas režimas. VI 20 str. 1 d. numato, kad „Gresiančios ar susidariusios ekstremaliosios situacijos metu, paskelbus mobilizaciją, karo ar nepaprastosios padėties, kitais įstatymų nustatytais atvejais viešosios informacijos rengėjai ir (ar) skleidėjai turi nedelsdami nemokamai skelbti valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų perspėjimo pranešimus arba sudaryti galimybes valstybės ir savivaldybių institucijoms ir įstaigoms nemokamai perspėjimo pranešimus skelbti tiesioginiame eteriye.“ T. y. neišskiriamas nė vienas informacijos teikėjas ar technologija.</p>

Eil. Nr.	Pastabos teikėjas	Pastabos	Lietuvos Respublikos ryšių reguliavimo tarnybos (toliau – RRT) komentarai
		kritinė informacija apie karo įvykius ir padėtį būtų pasiekama Lietuvos Respublikos gyventojams iš kuo daugiau šaltinių.	
12	LVK	Vartotojas, retransliavimo atvejais iš tiesų turi prieigą prie televizijos kanalų, o norėdamas žiūrėti pagrindinius kanalus jis turi susimokėti tam tikrą mokestį. Atsižvelgiant į tai, <i>de facto</i> tik DVB-T atveju iš tiesų veikia mažmeninė transliacijos rinka, vartotojui leidžianti gauti nemokamą prieigą prie transliuojamų kanalų.	Kaip matyti iš Rinkos1 tyrimo ataskaitos, svarbiausias veiksnys, lemiantis vartotojų pasirinkimą žiūrėti mokamas arba nemokamas televizijos transliacijas, yra vartotojų poreikiai: 79,3 proc. žiūrinčių nemokamas televizijos transliacijas, teigia, kad jas renkasi dėl to, jog nemokami televizijos kanalai tenkina jų poreikius, o didžioji dalis (42,5 proc.) renkasi mokamos televizijos paslaugas, nes šios turi daugiau funkcijų. Abiejose vartotojų grupėse antras pagal populiarumą atsakymas yra susijęs su transliacijų teikimo patogumu: 30,7 proc. vartotojų, žiūrinčių nemokamas televizijos transliacijas, jas renkasi dėl patogumo ir paprastumo; 31,5 proc. vartotojų, žiūrinčių mokamas televizijos transliacijas, jas žiūri, nes mokama televizija patogiai siūloma su kitomis ryšių paslaugomis. Vartotojų nurodytos priežastys rodo, kad televizijos transliacijų, teikiamų skirtingais būdais, kainos ir vartotojų gaunamos pajamos yra mažiau svarbūs veiksniai vartotojui nei televizijos transliacijų, teikiamų skirtingais būdais, teikėjų siūlomi televizijos programų paketai. Vartotojai šiuo metu žiūrimas televizijos transliacijas, teikiamas skirtingais būdais, rinkosi pagal siūlomas televizijos programas, o ne kainas, t. y. mokamas ar nemokamas televizijos transliacijas. Siekiant tikslumo Rinkos2 tyrimo ataskaita bus patikslinta pagal Rinkos1 ataskaitos duomenis.
	LVK	Kaina yra vienas iš esminių veiksnių, nulemiančių vartotojo pasirinkimą. Atsižvelgiant į tai, kad tik DVB-T technologija suteikia vartotojams galimybę žiūrėti kanalus nemokamai, o kaina yra vienas iš esminių veiksnių, lemiančių vartotojo pasirinkimą, pagrįstai galima teigti, kad DVB-T technologija šiuo metu neturi tinkamų pakaitalų.	
13.	LVK	Telecentras yra ūkio subjektas, kuris turi didelę įtaką televizijos transliacijų perdavimo DVB-T tinklais priemonių teikimo paslaugų, teikiamų Lietuvos Respublikos teritorijoje, rinkoje ir yra vienintelis šios paslaugos teikėjas.	Rinkos2 tyrime Transliacijų perdavimo priemonių teikimo paslaugų rinka apibrėžta kaip Televizijos transliacijų perdavimo DVB-T tinklais, kabelinės televizijos tinklais, IPTV tinklais, palydovinio ryšio tinklais ir internetu priemonių teikimo paslaugų rinka. Tai platesnė rinka, nei 2017 m. Transliacijų perdavimo priemonių rinkos tyrime buvo apibrėžta DVB-T priemonių rinka, ir šiame tyrime DVB-T priemonių rinka patenka į Televizijos priemonių rinkos apimtį. RRT turima informacija, tiriamuoju laikotarpiu Lietuvos Respublikoje veikė asmenys (pvz., <i>Telia</i> , UAB „TeleTower“, UAB „Pūkas“, UAB „Tele2“ ir t. t.), valdę anteninius bokštus ir technologines patalpas, t. y. objektus, kurių pagrindu galima sukurti televizijos transliacijų perdavimo DVB-T tinklais priemones. Pagal RRT atliktą modeliavimą, panaudojus 57 realiai esančius, skirtingų asmenų valdomus anteninius bokštus, galima sukurti 57 televizijos transliacijų perdavimo DVB-T tinklais priemonių vienetus, iš kurių perduodamas televizijos transliacijas būtų galima priimti 95 proc. Lietuvos Respublikos teritorijoje.